

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PRÆSTEINDBERETNINGER

Lolland-falsterske
herredsbøger,
decimantlister m. v.
fra tiden efter reformationen

Udgivet af

LANDBOHISTORISK SELSKAB

Ved

TROELS DAHLERUP, CARL ENGELSEN
OG CHR. LISSE

Under tilsyn af

OLE WIDDING

1. HEFTE

LANDBOHISTORISK SELSKAB
KØBENHAVN 1971

Landbohistorisk Selskab

Selskabet stiftedes 1952 under navn af *Udvalget for Udgivelse af Kilder til Landbefolkningens Historie* med det formål at fremme studiet af landbefolkningens historie ved udgivelse af kilder og afhandlinger vedr. landbohistorie.

Selskabets præsidium:

Civilingeniør, fhv. højskoleforstander J. Th. Arnfred.

Rigsbibliotekar Palle Birkelund.

Professor, dr. phil. Peter Skautrup.

Fhv. landbrugsminister Jens Sønderup.

Hofjægermester, godsejer Edward Tesdorpf.

Selskabets medlemmer:

Professor, dr. phil. Aksel E. Christensen. – Redaktør, mag. art. C. A. Christensen. – Professor, dr. theol. Troels Dahlerup. – Generalkonsul, professor, dr. phil. Troels Fink. – Førstebibliotekar, dr. phil. Svend Gissel. – Professor, dr. phil. Kr. Hald. – Arkivar C. Rise Hansen. – Landsarkivar Jens Holmgaard. – Rigsarkivar, dr. phil. Johan Hvidtfeldt. – Museumsinspektør Ole Højrup. – Landsarkivar Peter Kr. Iversen. – Stadsarkivar, dr. phil. Sigurd Jensen. – Arkivar Frank Jørgensen. – Ordbogsredaktør Chr. Lisse. – Arkivar Karen Marie Olsen. – Professor, dr. phil. E. Ladevig Petersen. – Arkivar Knud Prange. – Overinspektør, dr. phil. Holger Rasmussen. – Arkivar Poul Rasmussen. – Universitetslektor, dr. phil. Fridlev Skrubbeltrang. – Professor, dr. phil. Axel Steensberg. – Professor, dr. phil. John Kousgård Sørensen. – Universitetslektor, dr. phil. Ole Widding.

I selskabets styrelse er f. t.:

Svend Gissel, formand. – Viggo Hansen. – Jens Holmgaard. – Karen Marie Olsen. – J. Kousgård Sørensen.

Henvendelser vedr. *ekspeditionen* sendes til Landbohistorisk Selskab under adresse: Rigsarkivet, Rigsdagsgården 9, 1218 København K. Indbetalinger sker til Selskabets kasserer under samme adresse. (Postgiro nr. 92775).

Landbohistorisk Selskab

(Udvalget for Udgivelse af Kilder til Landbefolkningens Historie)
har udgivet:

ÆLDRE DANSKE TINGBØGER

Herlufsholm birks tingbog 1616–33. Ved Karen Marie Olsen. 1954–59.
51,75 kr. (34,50 kr.).

Aasum herreds tingbog 1640–48. Ved Aksel E. Christensen og Troels Dahlerup. 1956–62. 96,00 kr. (64,00 kr.).

Skast herreds tingbog 1636–40. Ved Poul Rasmussen. 1954–65. 127,50 kr. (85,00 kr.). Register under udarbejdelse.

Sokkelund herreds tingbog. 1621–22. 1625–34. Ved Ole Karup Pedersen og Karen Marie Olsen. 1956–67. 105,00 kr. (74,00 kr.) 1634–37 og register under udarbejdelse.

KILDER TIL KIRKE- OG PRÆSTEGODSETS HISTORIE

Sjællands stifts landebog 1567. Ved Svend Gissel. 1956. 15,00 (10,00 kr.).

Århusgård og Åkjær lens jordebog 1544. Ved Poul Rasmussen. 1960.
15,00 kr. (10,00 kr.).

(Fortsættes på omslagets 3. side)

LOLLAND-FALSTERSKE
HERREDSBØGER, DECIMANTLISTER m. v.
fra tiden efter reformationen

PRÆSTEINDBERETNINGER

Lolland-falsterske
herredsbøger,
decimantlister m. v.

fra tiden efter reformationen

Udgivet af

LANDBOHISTORISK SELSKAB

Ved

TROELS DAHLERUP, CARL ENGELSEN
OG CHR. LISSE

Under tilsyn af

OLE WIDDING

1. HEFTE

LANDBOHISTORISK SELSKAB

KØBENHAVN 1971

Bekostet af
DET HUMANISTISKE FORSKNINGSRÅD

ISBN 87 7526 016 6

TH. LAURSENS BOGTRYKKERI A-S - TØNDER

INDHOLD

Forord	VII
Indledning	IX
Decimantlister 1568–1571	
Fuglse herred 1568	3
Musse herred 1568	13
Sønder herred på Falster samt Gedsør birk 1571	28
Herredsbøger m.v.	
Falsters Sønder herreds register 1572	45
Indberetning om Nørre Vedby sogn, Falsters Nørre herred, uden år og 1589	65
Lollands Sønder herreds jordebog og register 1571	73

FORORD

Arbejdet med denne udgave har stået på i meget lang tid. Det kom i gang, efter at det på et møde i Landbohistorisk Selskab 1962 var blevet oplyst, at gymnasielærer Carl Engelsen i Maribo Stiftsbibliotek havde fremdraget en afskrift af jordebogen 1571 fra Lolland Sønder Herred. Den var bedre og ældre end den hidtil kendte. Under drøftelserne på selskabets møder i den følgende tid om en eventuel udgivelse viste det sig, at der var flere af medlemmerne, som havde arbejdet med præsteindberetninger og decimantlister fra de to øer. Allerede i 1963 forlås der en udgivelsesplan. Den måtte dog efterhånden udvides, og de beregninger, der var opstillet ved ansøgning om midler til udgivelsen, holdt derfor heller ikke stik. Styrelsen besluttede derefter at foreslå en udgivelse i to bind, og det er Selskabets håb inden længe at kunne udsende bind 2, som skal omfatte herredsbøgerne fra Lolland Nørre, Fuglse og Musse herreder og register til begge bind.

Det humanistiske Forskningsråd har bekostet udgaven, og Selskabet bringer herved rådet sin bedste tak for denne støtte, som har gjort udgivelsen af dette historisk set værdifulde materiale mulig.

København den 14. juni 1971.

Johan Hvidtfeldt

INDLEDNING

Frederik II's regeringstid var rig på indsamling af »statistisk« materiale vedrørende sognepræsters og -kirkers økonomiske forhold (se herom specielt indledningen til Lunds Stifts Landebok III p. 31 ff., udg. K. G. Ljunggren og B. Ejder). I nogen grad skyldtes dette ønsket om at komme til en ende med de problemer vedrørende de kirkelige institutioners ejendomsforhold, der endnu stod tilbage efter reformationen; men det er lige så givet, at man ikke kan tillade sig at se bort fra, at specielt Syvårskrigen (1563–70) i allerhøjeste grad havde gjort kronen interesseret i at finde nye indtægtskilder, respektive i at udnytte de eksisterende bedre, for eksempel ved en forbedret kontrol, hvilket et sådant statistisk materiale tænkelig kunne muliggøre.

Allerede 1567 forelå den sjællandske landebog (udg. 1956 af Svend Gissel), hvorefter et kongebrev af 26. juni 1568 (Kancelliets Brevbøger 1566–70 p. 344) til rigets superintendenter påbød disse at lade herredsprovsterne iværksætte sogneregistre over herregårde med disses ejere, antallet af bøndergårde, bol og gadehuse. Som et direkte resultat heraf har vi endnu en lang række indberetninger bevaret, især fra Aalborg stift (udg. 1964 af C. Rise Hansen i Præsteindberetninger om fæstegods m. v. i Vendelbo stift 1568 og 1599), samt de i nærværende udgave aftrykte decimantlister fra Musse og Fuglse herreder 1568.

Derefter forlangte kronen 11. august 1569 (Kancelliets Brevbøger 1566–70 p. 488) de oplysninger, som efter lang tids arbejde resulterede i Lunds Stifts Landebok (udg. 1950–65, I–III). Formentlig har man også ønsket tilsvarende oplysninger fra de øvrige danske stifter; thi i hvert fald et kongebrev af 14. maj 1571 (Kancelliets Brevbøger 1571–75 p. 34 f.) angående oplysninger om sognepræster, der ikke havde tilstrækkeligt underhold, førte flere steder til udarbejdelse af herredsbøger efter samme mønster som de ovennævnte landebøger, især i det gamle Fyns stift, hvortil Lolland-Falster hørte. Således er der (i original, afskrift eller udtog) bevaret herredsbøger o. lign. fra såvel Lollands Nørre som Sønder herred (i sidstnævntes indledning anføres det spørgeskema,

hvorover besvarelsen var bygget), fra Fuglse herred (nu alene kendt gennem Rogerts udtog, af ham dateret 1563, hvorfor det er uvist, om denne bog har haft helt samme karakter som de egentlige herredsbøger), samt fra Falsters Sønder herred 1571–72, ved hvilken lejlighed provsten ligeledes lod udfærdige en decimantliste af samme art som de ovenfor omtalte fra Musse og Fuglse herreder. Derimod er der fra Falsters Nørre herred nu blot bevaret en med Sønder herreds indberetninger samtidig redegørelse fra et enkelt sogn (Nørre Vedby).

Formentlig har der også foreligget en tilsvarende herredsbog fra Musse herred, hvilken dog i så fald må være sporløst gået tabt, siden herredsprovsten 1616–17 lod indsamle oplysninger hos sognepræsterne, hvorved der skabtes en herredsbog efter ganske samme mønster som de ældre (se herom bl. a. indledningerne til udgaven af brevudtogene fra de respektive herredsbøger i Ældre danske Arkivregistraturer V:2, udg. Will. Christensen 1910).

Den umiddelbare foranledning til nærværende udgave var, at C. Engelsen i Maribo stiftsbibliotek fandt en hidtil ukendt 17. århundredes afskrift af Lollands Sønder herreds jordebog, hvilken hidtil alene havde været kendt i Poul Rogerts 18. århundredes afskrift (Thott Fol. 730, Kgl. Bibliotek). Da også de ovennævnte tre decimantlister er af overordentlig stor interesse (jfr. benyttelsen af dem af Chr. Thorsden i Historisk Tidsskrift 8. rk. IV p. 197 ff.), var det ønskeligt at få disse udgivet, hvilket her sker sammen med herredsbogen fra Falsters Sønder herred (samt det eneste bevarede afsnit om en enkelt kirke i Nørre herred). Forhåbentlig vil udgaven snart kunne fuldendes ved at udsende herredsbøgerne fra Lollands Nørre, Fuglse og Musse herreder.

Udgivelsen af Sønder herreds jordebog er foretaget af C. Engelsen, decimantlisterne af T. Dahlerup, den falsterske herredsbog af C. Lisse, under tilsyn af O. Widding og efter Selskabets almindelige principper. Normalt opløses alle forkortelser bortset fra de almindeligste, der ikke giver anledning til problemer. Store bogstaver anvendes dog alene i proprier og efter punktum, ligesom tegnsætningen i nogen udstrækning er normaliseret.

C. Engelsen

T. Dahlerup

C. Lisse

DECIMANTLISTER
1568-1571

Fuglse herred

1568

Den originale indberetning findes i Landsarkivet for Sjælland m. v., Lolland-Falsters Stift, Pakken »Jordebøger, herredsøger og dokumenter vedrørende gejstlighedens og kirkernes indtægter m. m., Lolland 1568–1708«. Den består af et læg på seks blade (ca. 21×30 cm), der alle er beskrevne, utvivlsomt af herredsprovsten hr. Jørgen Christensen, sognepræst til Østofte.

|1a| Fulse herrit i Loland
er 18 sogne kircker

Ett clartt regiister paa alle sogner, herregaarde, bøndergaarde, boell oc gadehus, huor mange de ære, oc huem de tiilhøre, wtj Fuelseherrid wtj Lolandtt. Desligeste paa Fæøø, Femøø oc Askøø sogner, boel oc gadehus, effther kong:e ma:ttts, wor naad:te herres beffalning, optegnett wed prousten Jørgen Christiernssen y samme sted, den 21. dag julii aar 1568 tiil vindesbyrdtt mett egen haandth.

|2a| Fuelseherridtt, 18 sogner

I. Østoffte sosen

Herregaardt	ingen
Halsted closter	17 bøndergaarde oc 1 boel
Pederstorp	1 bondegaardtt oc 11 boel
Mariboo closter	84 boel
Her Otte Krompen	1 b.
Eriick Ruddt	6 b.
Albret Oxe	3 b.

Oluff Stiifsen	1 boel
Iffuer Lvnge tiil Aferstorp	1 b.
Knud Steenfen	1 b.
Frue Anne Rosenkrandts	1 b.
Mauns Eriicksen	1 b.
Her Jørgen Lycke	1 b.
Christoffer Gøye	2 b.
Hans Norby	1 b.
Frue Ide	1 b.
Hospital wtj Nykiøping	1 b.
Kyrcken	5 b.
Presten	3 b.
Storckemarcke prest	2 b.
Hillested prest	1 b.
Jørgen Grubbe	1 b.
Mariboo closter	17 gadehus
Pederstorp	1 gadehus
Albret Oxe	1 gadehus
Halsted closter	8 gadehus

|2b|

II. Hillested sogn

Herregaardt	ingen
Aaleholms slott	3 bøndergaarde
Aaleholms slott	7 boell
Maribo closter	25 boel
Jahan Friis	2 b.
Eriick Rud	5 b.
Mauns Gaadske	2 b.
Eskil Gøye	1 b.
Aaleuaad eller Øen	1 b.
Claus Huitffeld	1 b.
Mats Eriickfen	1 b.
Presten ibid.	1 b.
Frue Cicele tiil Bønit	1 b.
Kyrcken	1 b.
Aaleholm slott	3 gadehus
Kyrcken	2 gadehus

III. Horeby sogn

Herregaardt	ingen
Aaleholms slott	8 bøndergaarde
Aaleholms slott	1 boel
Aaleuaad eller Øen	4 b.
Christoffer Gøye	1 b.
Mauns Gøye	3 b.
Albrett Oxe	3 b.
Frue Anne Rosenkrands	2 b.
Oluff Mourittsen	2 b.
Eriick Rudtt	2 b.
Raunsborg	1 b.
Mariboo closter	1 b.
3a Kyrcken	2 b.
Aaleholms slott	2 gadehus

III. Burfsoø sogn, annexe tiill Horeby

Herregaardt	ingen
Albrett Oxe	1 boel
Mariboo closter	14 boel
Absolon Gøye	1 b.
Henning Gøye	3 b.
Christoffer Gøye	1 b.
Laue Wenstermandt tiil Krøinge birck	1 b.
Aaleholms slott	2 b.
Eriick Rudtt	2 b.
Frue Anne Rosenkrands	1 b.
Hospitall wtj Nykiøping	2 b.
Aaleuaadt eller Øen	1 b.
Mariboo closter	4 gadehus
Henning Gøye	3 gadehus

V. Krøinge sogn, annexe tiill Horeby oc Burfsoø

Herregaardt	ingen
Krøinge byrck	15 boel
Her Otte Krompen	1 b.
Hospitall wtj Nykiøping	1 b.
Krøinge byrck	2 gadehus

VI. Fuelfe sogen

Herregaardt, som heder Kiestrop oc hør Hening Gøye tiill	
Aaleholms slott	14 bøndergaarde
Aaleuaad eller Øen	10 boel
Mariboo closter	2 b.
Herluff Schaffue	4 b.
Henning Gøye	7 b.
3b Frue Karyne Walckendrop	2 boel
Eriick Rudtt	2 b.
Mats Eriicksen	1 b.
Krøiinge byrck	2 b.
Eriick Walckendrop	1 b.
Halsted closter	1 b.
Her Otte Krompen	1 gadehus
Henning Gøye	2 gadehus
Aaleholms slott	2 gadehus
Bispens Øø eller Aaleuaadt	1 gadehus

VII. Torslunde sogen, annexe tiill Fuelfe

Herregaardt	ingen
Aaleholms slott	6 bøndergaarde
Frue Øllegaardt	1 boel
Peder Huitfeldtt tiil Ingestofft	1 boel
Frue Elſeby i Falster	1 b.
Eriick Rudtt	1 b.
Henning Gøye	2 b.
Matts Eriickſen	3 boel
Borkvr tiil Sæbygaardt	1 b.
Presten	2 b.
En frue wtj Sielandtt	2 b.
Christoffer Gøye	1 b.
Her Otte Krompen	1 gadehus
Aaleholms slott	1 gadehus
Henning Gøye	1 gadehus

VIII. Jærendeløff sogen

Herregaardt, som heder Kielstrup oc hør frue Karyne Walckendrops tiill

Aaleholms slott	13	bøndergaarde
Aaleholms slott	10	boell
Frue Karyne Walckendrops	18	b.
4a Aaleuaadt eller Øen	5	b.
Eriick Rudtt	2	b.
Seebygaardtt	1	b.
Mariboo closter	1	b.
Albrett Oxe	1	b.
Christoffer Gøye	2	b.
Eriick Walckendrop	1	b.
Laue Wenstermandtt	1	b., (byrcketiener)
Frue Ides børn	1	b.
Presten	1	b.
Aaleholm	4	gadehus
Albret Oxe	1	gadehus
Frue Karyne Walckendrops	1	gadehus
Presten	2	gadehus

IX. Oulstrop sogn
annexa tiill Jærendeløff

Herregaardt, som heder Oulstrop gaardt oc hør halff part Eriick Pors tiill (som boer der y), oc halffpartt frue Anne Rosenkrantz, oc boer en bonde der wti

Aaleholms slott	3	bøndergaarde
Aaleholms slott	4	boel
Frue Karine Walckendrops	1	b.
Albrett Oxe	1	b.
Christoffer Gøye	2	b.
Eriick Rud	2	b.
Eskiild Gøye	1	b.
Frue Tale	3	b.
Eriick Walckendrop	1	b.
Aaleuaad eller Øen	1	b.
Jørgen Doo	1	b.
Aaleholm	3	gadehus
Øen	1	gadehus
Frue Karine	1	gadehus

4b	X. Togerup sogn	
Herregaardt, som heder Høybygaardt oc hør her Otte Krompen tiill		
Her Otte Krompen	4 bondegaarde, som	
	ære maglaud fraa Aaleholms slott;	
	(end tiill Aaleholm 7 bøndergaarde)	
Her Otte Krompen	15 boel	
Item	3 boel forleent fraa	
kyrcken		
Kyrcken	2 boel	
Eriick Pors	1 b.	
Maribo closter	3 b.	
Frue Anne Rosenkrandts	1 b.	
Mauns Gøye	1 b.	
Sebygaardt	3 b.	
Aaleuaad eller Øen	1 b.	
Presten	1 b.	
Claus Huitffeldt	1 b. (kronens)	
Her Otte Krompen	6 gadehus	
Eriick Pors	1 gadehus	
Frue Anne Rosenkrandts	1 gadehus	
Mauns Gøye	1 gadehus	
Aaleholms slott	3 gadehus	

XI. Rødby sogn

Herregaardt	ingen
Aaleholms slott	11 bøndergaarde
Aaleholms slott [*]	37 boell
Aaleuaadt eller Øen	2 b.
Her Otte Krompen	4 b.
Fuelße prest	1 b.
Hospital wti Nykiøping	3 b.
Laue Wenstermandt	1 b., byrcketiener [ret-
tet fra: kyrcketiener]	
Mariboo closter	2 b.
Mats Eriickßen	1 b.
Albret Oxe	1 b.
Aaleholms slott	25 gadehus

Albret Oxe 1 gadehus

[*] Merck: iblant de 37 boel tiill Aaleholm haffuer Rødby kyrcke 1 boel, Seddinge kyrcke 5 boel oc Ringzebølle kyrcke 4 boel, oc ligger tiil Aaleholms slott met herliigheden.

[5a]

XII. Ringsebølle sogn
annexe tiil Rødby

Herregaard ingen
Sebygaardtt 5 boel
Aaleholm 4 boel
Hening Gøye 3 b.
Aaleuaad eller Øen 1 b.
Albret Oxe 1 b.
Frue Ide 1 b.
Mariboo closter 1 b.
Gadehus ingen

XIII. Seddinge sogn

Herregaardt, som heder Seddingegaardt oc hør Mats Eriicksen tiill

Aaleholms slott 2 bøndergaarde
Aaleholms slott 17 boel
Mats Eriicksen 1 b.
Christoffer Eriicksen 1 boel
Jørgen Doo 6 boel
Jomffru Margrette 1 boel
Aaleholms slott 5 gadehus
Mats Eriickßen 1 gadehus

XIIII. Nebbelunde sogn
annex tiil Seddinge

Herregaardt ingen
Aaleholms slott 8 bøndergaarde
Aaleholms slott 5 boel
Albret Oxe 4 b.
Albret Oxe og frue Anne Rosenkrandt
tilhobe 3 b.
Albret Oxe oc Christoffer (Gøye) til-
hobe 1 b.

Christoffer Gøye	2 b.
Peder Huitffeldt	2 b.
Mariboo closter	2 b.
Hans Laurittsøn	1 boel
5b Holger Rosenkrandts	1 b.
Christoffer Eriicksen	1 b.
Mats Eriicksen	1 b.
Frue Susanna	1 boel, byrcketiener
Claus Huitffeld	1 b., byrcke tiener
Laue Wenstermand	1 b., byrcke tiener
Kyrcken	1 b.
Aaleholm	3 gadehus
Kyrcken	2 g.
Presten	1 g.

XV. Tyrstedt sogn

Herregaardt, som heder Tosterup oc hør her Jørgen Lycke tiill

Aaleholms slott	15 bøndergaarde
Her Jørgen Lycke	7 boel
Knubbelycke byrck	7 b.
Mariboo closter	3 b.
Eriick Grubbe	2 b.
Knud Steenßen	1 boel
Albret Oxe	1 boel
Frue Karyne Walckendrops	1 b.
Halsted closter	1 b.
Iffuer Lvnge	1 b.
Kyrcken	1 b.
Presten	3 boel
Frue Elline Oxes	1 boel
Aaleholms slott	3 gadehus
Knubbelycke	2 gadehus
Presten	1 gadehus

XVI. Skørringe sogn
annexe tiil Tyrstedt

Herregaardt	ingen
Aaleholms slott	6 bøndergaarde

6a Her Jørgen Lycke	8 boel
Presten	1 boel
Mariboo closter	2 b[o]el
Laue Wenstermandtt	1 b., byrck.
Albret Oxe	1 b.
Mabølle byrck	1 b.
Eriick Rudtt	1 b.
Kyrcken	2 b.
Aaleholms slott	3 gadehus
Her Jørgen Lycke	6 gadehus

XVII. Torpe sogn

Herregaardt	ingen
Aaleholms slott	13 bøndergaarde
Øen eller Aaleuaadt	5 boell
Albret Oxe	3 b.
Mariboo closter	2 b.
Christoffer Gøye	2 b.
Mats Eriickßen	1 b.
Toreby byrck	1 b.
Hospital i Nykiøping	1 boel
Kyrcken	2 b.
Aaleholms slott	5 gadehus
Albret Oxe	1 gadehus
Christoffer Gøye	1 gadehus

XVIII. Aageby sogn

Herregaardt, som heder Aalstrop og hør Eriick Grubbe tiill	
Kronen	1 bondegaardtt
Kyrcken	1 boell
Knubbelycke byrck	2 boel
Krøinge byrck	1 boel
Eriick Grubbe	8 boel
Frue Elßeby Grubbes	7 boel
Eriick Grubbe	6 gadehus
Frue Elßeby	2 gadehus

6b Register paa Fæøø, Femøø oc Askøø	
Paa Fæøø er	66 boel

oc paa Wærøø 4 boel
Item er oc desligeste paa Fæøø 18 gadehus

[*Udstreget: Deßligeste*] Femøø

Paa Femøø 50 boel
Paa Askøø 14 boel oc 5 gadehus
Diße allesammen tiene tiill Nykiøpings slott

Musse herred

1568

Den originale indberetning findes i Landsarkivet for Sjælland m. v., Lolland-Falsters Stift, Pakken »Jordebøger, herredsbøger og dokumenter vedrørende gejstlighedens og kirkernes indtægter m. m., Lolland 1568–1708«. Den består af to læg sammenfoldede blade (ca. 31×21 cm, dvs. at siden efter sammenfoldning er ca. 10¹/₂ cm bred), hvoraf det første er på 10 beskrevne blade, medens det andet læg blot har fire beskrevne sider, idet det sidste, ubeskrevne ark er uopsprættet. Som anført sidst i indberetningen er den utvivlsomt affattet af herredsprovsten hr. Hans Jørgensen, sognepræst til Toreby.

|1a| Muße herritt i Lolandt
 er 19 sognekircker
 Anno 1568

|2a| Register offuer Moße herrit paa sogne, herregaarde, kronethienere oc andre bønder, bole oc gadehus i huert sogn findis.

Toreby prest haffuer 1 sognen, kallis Thoreby sognen.

Thoreby

Kronethiener, som er till Oleholm	5 bønder
Kronens jordeegne	12 bønder
Boell oc gadehus	7
Herremendz thiener:	
Erick Rwdt till Fugelsang haffuer	1 vgedagsmandt
Jacob Brockenhusis frwe fru Susanna till Nackebyll haffuer	9 birckethiener
Frw Kariin Bøllers till Hyllerop haffuer	10 birckethiener
Prestethiener	4 bønder
Olluff Mauritz till Klausholm haffuer	1 bonde

Flinting

Kronethiener till Oleholmm er	3 bønder
Kronens jordegne er	18 bønder
2b Erich Rwd till Fugelsang haffuer	9 vgdagsmendt
Olluff Mauritz till Klausholm haffuer	1 bondeboyl
Marebou closter	1 bonde
Per Huitfeldt till Ingistofft haffuer	1 bonde
Frw Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde

Grenge

Kronethiener jordegne till Oleholm er	14 bønder
Erich Rwd till Fugelsang haffuer	2 bønderboyle
Frwe Karine Bølllys til Hellerop haffuer	1 bonde

Naffuelstij

Kronens thiener till Oleholm er	3 bønder
Kronens jordegne er	3 bønder
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	11 birckethiener
Frw Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde
Maugens Falster till Bellinggaard haffuer	1 bonde
Christopher Giøye till Oreby haffuer ...	2 bønder

Fugelsang

Fugelsangs gaardt er Erick Rudz sædegaardt	
3a Lille Fugelsang er	2 vgedagsmend, som thiener till Fugelsang:rd

Polstrup

Erich Rwdt till Fugelsang haffuer	4 vgedagsmend
---	---------------

Korsemarck

Erich Rud haffuer	2 bønder
-------------------------	----------

Swndby

Kronethiener till Nykiøbing	ferremandenn
Erich Rwd til Fugelsang haffuer	1 boyll
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	1 boyll

Marbo closter er 1 boy[ll]
 Christopher Giøye till Orby haffuer ... 1 boyll
 Frwe Anna till Krenckerup haffuer ... 1 boill
 Preste (boyll) [*for udstreget: thienes*]
 Alle thiße Sundbys boyle thienes kongelig may:tts paa sit ferrie-
 stedt.

Sløßerup

Kronethiener till Oleholm er 2 bønder
 Kronens jordegne 2 bønder
 Frw Anna till Krenckerup haffuer 1 bonde

|3b|

Birckett

Fru Anna till Krenckerup haffuer 2 bønder
 Christopher Giøye till Oreby haffuer ... 1 bonde

Gieltofft

Frw Anna till Krenckerup haffuer 5 bønder
 Frw Ide till Schersøø haffuer 1 bonde
 Albret Oxe till Nielstrup haffuer 1 bonde
 Jomfrue Sophiæ till Nesby haffuer 1 bonde

Rygerup

Frw Anna till Krenckerup haffuer 3 bønder
 Frw Ide till Skersjøø haffuer 1 bonde
 Jomfrw Sophia till Nesbyg:r haffuer ... 1 bonde
 Christopher Giøye til Oreby haffuer ... 2 bønder

|4a|

Saxk[i]øbings prest haffuer 1 sogen,
 kallis Saxkiøbing.

Oreby

Christopher Giøye 1 herregaardt vedt naffn Oreby gaardt
 Christopher Giøye 13 bønder
 Item gadehus 3
 Item gordsæder 4 till Oreby
 Per Hwitfeld till Ingistoffte haffuer ... 6 bønder
 Item 1 gadehus

Rørbeck

Kronethiener, som ligger [i] Kalløes	
birck, som Albret Oxe haffuer, er	3 bønder
Erick Rwd till Fugelsang haffuer	3 bønder till Maybylg byrck
Kronens jordegne	3 bønder
Frw Anna til Krenckerup haffuer	6 bønder
Marebo closter	1 bonde
Beritzgord	3 bønder
Axill Vrne till Orsmarck haffuer	1 bonde
Per Hwitfeld	1 bonde till Øen, som kallis Bispens øø
Gadehuß, som ligger vnder kronen oc hører iordegne bønder till, er	6

|4b|

Reerßøø

Frw Anna till Krenckerup haffuer	6 bønder
Christopher Giøe	1 bonde
Her Iurgen Løcke	1 bonde
Jomfru Sophia till Nesby haffuer	1 bonde

Vognested prest haffue thu sogne,
som er Vognestedt sogn oc Ingistofft sognn.

Vognestedt

Albret Oxe till Nielstrup haffuer sin sædegaardt kallis Nielstrup i Vognestedt sognn	
Vgedagsmend oc gade seder, som thiener till Nielstrup, er	52 ^a bønder
Herremendz thiener, som presten kand icke faa naffnn paa, er	11

Ingistofft sognn

Per Hwitfeld haffuer sin sedegord Ingistofft	
Kronethiener er	3 bønder
blant huilke thi 2 er jordegne	
Per Huitfelt	13 vgedags- thiener oc 2 gadehuss

a Vist rettet til eller fra: 53?

5a Frw Karin Hans Lauritzens till	
Nørregaard	3 bønder
Axil Vrne	1 bonde
Marebo closter	1 bonde

Herritzloff prest haffuer thu sogne, som
er Herritzloff sogn oc Brening sognn.

Herritzloff

Kronethiener till Oleholmm er	7 bønder
Kronens jordegne	9 bønder
Herremendz thiener:	
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	1 bonde
Erick Rwd till Fugelsang haffuer	1 bonde
Her Otte till Høbygaard	2 bønder
Frw Ide till Nygaar	1 bonde
Jomfrw Sophia till Nesbygaard haffuer	1 bonde
Frw Daarithe till Flenistofft haffuer ...	1 bonde
Kirckethiener er	3 [<i>vist rettet fra: 4</i>] bønder

Stuberup

Maugens Erickssen till Oleholm haffuer	15 vgedagsbønder
--	------------------

|5b| Egholm

Erick Rud til Fugelsang haffuer	1 bonde
Her Otte till Høbygaardt haffuer	5 bønder
Frw Margretæ till Rullerup haffuer ...	2 bønder

Skaarpe

Jordegne er	2 bønder
-------------------	----------

Brening sognn

Brenning

Kronens jordegne er	5 bønder
Herremendz thienner:	
Erick Rhudt til Fugelsang haffuer	1 bonde

Maugens Falster til Bellinge haffuer ...	1 bonde
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	2 bønder
Til Hellig giests i Nikiøping er	1 bonde

Laagerup

Kronens jordegne er	5 bønder till Oleholm
---------------------------	-----------------------

Torup

Kronens jordegne er	2 bønder till Oleholm
---------------------------	-----------------------

Vnderup

Kronens jordegne	6 bønder till Oleholm
6a Albret Oxe till Nielstrup haffuer	1 bonde
Per Huitfeld till Ingistofft haffuer	1 bonde

Hundzby prest haffuer 1 sogn,
som kallis Hundzby sognn.

Axill Vrne haffuer sin sædegaard, som kallis Orsmarckit gordt Vgedagsmend, som thiener till Orsmarck, er	10 bønder
8 smaa boyle, 1 mølle oc gadehus ...	2
Kronens jordegne till Oleholm er	8 bønder oc 4 gadehus
Vgedagsmend till Marebo kloster er ...	38
Item 1 mølle oc	6 gadehus paa klosters grundt
Erich Rud till Fugelsang haffuer	2 bønder aff Auil-torpe birck
Fru Susanna till Nackebylle haffuer ...	1 bonde
Fru Karin till Hyllerop	1 bonde
Till Nykiøpings hospital er	1 boyll
Albrit Oxe oc Lawe Venstermand haffuer	1 bonde
Kirckethienner er	3 boyle oc 1 gadehus

|6b| Thoers prest haffuer it sogn,
som kallis Thoers sogn.

Toers

Kronethiener till Oleholm er	1 bonde
Frue Ellegordz Trollis haffuer sin sede- gord, som kallis Berritzgaardt	
Vgedagsthiener, som thiner till Berritz- gaardt	12
gadehus	6
Fru Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde
Erich Rud till Fugilsang haffuer	2 bønder
Christopher Giøe til Oreby haffuer ...	5 bønder
Frue Inger Iurgen Bradis till Syllestedt- gaardt haffuer	1 gaard sæde

Kalløøre

Kronethiener till Oleholm er	3 bønder
	1 gadehus
Kronens jordegne till Oleholm er	5 bønder
gadehus	3
Albret Oxe til Nielstrup haffuer	12 birckethiener
gadehus	1
Erich Rud till Fugelsang haffuer	1 birckethiener
Fru Ellegord till Beritzgordt	3 vgedagsthiener
Kirckethiener er	1 bonde
Prestethiener	1

|7a|

Toderodt

Albret Oxe till Nielstrup haffuer	4 birckethiener
---	-----------------

Kylørpe

Fru Øllegaard till Berritzgordt haffuer	7 vgedagsthiener oc
	1 møllehus
Fru Inger till Branstoffte gordt, som en bonde nu paa boer oc giffuer hende landg:de	

Vixnes prest haffuer 1 sognn, som kallis Vixnes sognn.

Vixnes

Kronethiener	20, som Albret Oxe
haffuer y forlenning, som hør til Kallø birck	
gadehus	6

Rasted prest haffuer 1 sognn, som
kallis Rastedt sognn.

Rastedt

Fru Anna haffuer sin sedegaard, som kallis Krenckerup Vgedagsmend, som thiener till Krencke- rup	37
Her Jurgen Lycke till Toestrup haffuer gadehus	1 bonde 4
[7b] Marebo kloster	1 bonde
Fru Ide till Skersøø	2 bønder
Jomfru Sophia till Nesbygd:dt haffuer...	2 bønder
Per Huitfeld till Ingistofft haffuer	2 bønder
Maugens Erichssen till Branslycke haffuer	1 bonde

Langett

Til Helligiestis	1 bonde
Fru Øllegaard til Berritzgd haffuer ...	1 bonde

Krongerup

Eggert Vlfeldz søster haffuer	1 bonde
Albret Oxe til Nielstrup haffuer	1 bonde
Christopher Giøie til Oreby haffuer ... oc	2 bonde(r) 1 gaardsæde
Kronens jordegne er	5 bønder

Maybølg prest haffuer 1 sogn, som kallis Maybylg.

Maybylg

Kronethiener [herafter <i>udstreget</i> : til Oleholm], som Erick Rud haffuer i forsuar oc kallis Maybylg birckethiener, oc er 21 bønder	
gadehus	4
[8a] Till Oleholm	3 maalsgorde
Kircketiener	1 bonde
gadehus	2

Herremendz thienner:

Christopher Giøe til Orebygd:dt haffuer	3 bønder
Her Jurgen Lycke	2 bønder
Iffuer Lunge till Asserstorpe haffuer ...	2 bønder
Marebo kloster	3 bønder

Hielm

Kronethiener till Oleholm er	3 bønder
Marebo kloster	5 kloster [!]
Fru Susanna till Nackebølle haffuer ...	2 bønder
Fru Karin paa Hillerop	2 bønder
Olluff Stissen till Tuedt haffuer	1 bonde
Per Huitfeldt till Ingistofft gord haffuer	2 bønder
gadehus	2
Christopher Gøye till Oreby haffuer ...	2 bønder
gadehus	1
Frw Anna till Krenckerup haffuer	3 bønder
gadehus	1
Axil Juell i Iudlandt haffuer	2 bønder
Her Otte Krompen	1 bonde
Axil Vrne till Orsmarckit haffuer	1 bonde
8b Erick Rud til Fugelsang haffuer ...	1 bonde
Nils Juell till Aabierrig haffuer	1 bonde

Sorsmadt

Albret Oxe haffuer Sorsmadt byrck i	
forsuar, er	12 bønder
gadehus	5

Osterwsløff prest haffuer 2 sogner,
som kallis Oster Wsløff sognn og
Gostedt sognn.

Østerwsløff

Kronethiener er	10 bønder
Jordegne bønder	12 bønder
oc thienner alle til Oleholm	
Item	5 kronethiener oc gaarde till Øhen

Item en bonde vdi $\frac{1}{2}$ gordt, som kallis Hoffg:d

boyll 1

gadehus 1

alle till Øhen

Albret Oxe haffuer 1 bonde, som besidder halffparten aff forscr:ne Hoffgordt

Erick Rud til Fugelsang haffuer 1 bonde

gadehus 1

Fru Karin till Kilstrup haffuer 1 boyll

gadehus 1

Item 1 gadehus, som ligger halffparten till |9a| presten oc halffparten till kircken

Gostedt sogn

Per Huitfeld till Øhenn

Gostedt

Till Øhenn er 7 bønder

gadehus 1

Kalleby

Till Øhen er 5 bønder

item 1 boyll

Røgebølle

Till Øhenn er 5 bønder

Item en gord Auald [?] oc en anden, som kallis Korup, som thienner til forscr:ne Øø

Vesterwsløff prest haffuer 1 sogn, som kallis Vesterwsløff sogn.

Vesterwsløff

Kronethiener till Oleholm er 2 bønder

Herremendz thienner:

Fru Karin Anders Giøis till Kielstrup ... 3 bønder

Hening Giøe	1 bonde
Per Huitfeld till Øhen	4 bønder
Marbo kloster	2 bønder
Christopher Giøe til Oreby haffuer ...	1 bonde
8b Erick Rud till Fugilsang haffuer	3 bønder
Fru Margretæ Baners	1 bonde
Maugens Godske	1 bonde
Sorby gord	1 bonde
Kircken haffuer	3 bønder

Sløße

Kronens jordegne	5 bønder
Fru Elzeby Torbens	1 boyll
Her Christen vdi Fuelße haffuer	8 bønder
[rettet fra: 4]	

Øllebølle

Kronens jordegne	5 bønder
boill	1
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	1 bonde
Frw Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde
Per Huitfeld	1 boyll

Sanager

Kronethiener er	1 bonde
Her Otte Krumpen	2 boyll
Christopher Giøe	1 boyll
Till Sorbygord	1 boyll
Haffuer Albret Oxe	1 boyll
Chlaus Daa	1 boyll
Erich Rud haffuer	1 boyll

Handermell

Kronethiener	4 boyll
Frw Karin Anders Giøis	4 boyll

|9a| Sleminge prest haffuer 2 sogne,
som kallis Sleminge sogn og Fielde sogn.

Slemiinge

Kronethiener er	1 bonde till Oleholm
Jordegne er	2 bønder
Kirckethiener er	2 bønder
Frw Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	1 bonde
Marebo kloster er	2 bønder

Lille Sleminge

Christopher Giøe til Oreby haffuer ...	1 bonde
Til Bispens Øø	2 bønder
Marebo kloster	3 bønder

Osterby

Jordegne	1 bonde til Oleholm
Kronethiener till Oleholm	1 bonde
Maugens Erickssen till Branslycke haffuer	1 bonde
Maugens Godske	1 bonde
Jomfru Margretæ	1 bonde
Fru Karin Gyldenstiern	1 gadehus

Etthehaffue

Olluff Mauritzen	1 bonde
Christopher Giøe till Oreby	1 bonde

|9b|

Vgestrupe

Kronens jordegne till Oleholm er	3 bønder
Albret till Nielstrup haffuer	9 bønder
Marebo kloster	2 bønder
Per Huitfeld till Øhenn haffuer	2 bønder
Maugens Erickßens [!] till Bramslycke	1 bonde
Jurgen Rud	2 bønder

Bramstrupe

Kronens jordegne	4 bønder
Frue Karin Gyldenstiern	1 bonde
Frw Kariin Gyldenstierns sædegordt, som kallis Nørregord	

Herde

Fru Karin till Nørrgordt haffuer	8 bønder
gادهus	1

Fielde sognn

Fru Anna paa Krenckerup haffuer	3 bønder
Maugens Erickssen til Bramsløcke haffuer	4 bønder
Marebo kloster	3 bønder
Jurgen Løcke	1 bonde
Frw Ide	1 bonde
Her Otthe Krumpen	1 bonde
Oluff Mauritzen	1 gادهus
Kircken haffuer	1 bonde
Presten haffuer	1 bonde

|10a|

Kertoffte

Frw Anna til Krenckerup haffuer	9 bønder
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	2 bønder
Erick Maugenssen	1 bonde

Dyllefeld prest haffuer 2 sognn,
som kallis Dyllefeldt oc Muße sogne.

Dyllefeldt

Kronethiener till Oleholm er	3 bonde [!]
Her Otte Krumpen	1 bonde
Maugens Erickssen till Bramslyck haffuer	1 bonde
Maugens Godske	1 bonde
Frw Anna til Krenckerup	1 bonde
Marebo kloster	2 bønder
Christopher Giøye till Oreby haffuer ...	1 bonde
Oluff Mauritz	1 bonde
Erich Rud till Fugelsang haffuer	1 bonde
Albret Oxe till Nielstrup haffuer	2 bønder

Langett

Frw Anna till Krenckerup haffuer	2 bønder
10b Christopher Giøe till Oreby haffuer	1 bonde
Jomfru Sophia till Nesbygd haffuer ...	1 bonde
Frw Idis till Schersø haffuer	1 bonde
Her Otte	1 gadehus

Muße sognn

Store Muße

Maugens Erickssen haffuer sin sædegordt, som kallis Bramslycke
gordt

Maugens Erickssen till Bramslycke haffuer	7 bønder
møllehus	1
	1 garsæde
Fru Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde
Frw Ide haffuer	1 bonde
Marebo kloster	1 bonde
Her Otte Krumpen	1 bonde
Prestethiener	1 bonde

Lille Muße

Per Huitfeld till Ingistofft haffuer	2 bønder
Frue Ide haffuer	1 bonde
Frw Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde
Maugens Erickssen till Bramslycke haffuer	4 bønder

|11a| Kietting prest haffuer thu sogner,
som kallis Kietting oc Nystedt.

Kietthing

Kronethiener till Aaleholm er	2 bønder
Vgedagsmend till Oleholm er	17 bønder
gadehus	1
Herremendz thiener:	
Fru Anna till Krenckerup haffuer	1 bonde

^a-Prestethiener 7 bønder^a

Freløff

Kronethiener till Oleholm er 6 bønder
 Jordegne till Oleholm er 33 bønder
 gadehus 4
 Herremendz thienner:
 Erick Rud till Fugelsang haffuer 2 bønder
 Kirckethiener 5 bønder
 Prestethiener 2 bønder

Rodenn

Vgedagsmend til Oleholm er 5 bønder

Thogens

Vgedagsmend till Olleholm er 17 bønder
 gadehus 3

|11b|

Vantore

Vgedagsmend til Oleholm er 18 bønder
 gadehus 3
 Herremendz thiennere:
 Christopher Giø til Oreby haffuer ... 1 bonde
 Erick Rud til Fugilsang haffuer 1 bonde

Hans Iurgensenn, sogneprest i Toreby oc proust i Mussehertiit i Lolandt, manu propria mea subscripsi testorque me bona fide, ex relatu pastorum in hac provincia, hunc catalogum confecisse.

^{a-a} Med andet blæk.

Sønder herred på Falster
samt Gedsør birk
1571

Den originale indberetning findes i Landsarkivet for Sjælland m. v., Lolland-Falsters Stift, Pakken »Jordebøger, herredsbøger og dokumenter vedrørende gejstlighedens og kirkernes indtægter m. m., Falster 1571–1703«. Den er indført på et læg på 24 blade (ca. $20\frac{1}{2} \times 31$ cm), hvoraf den fylder begyndelsen, fra fol. 1a til fol. 15a, medens der på fol. 16a-b er indført forskellige, her ikke udgivne, notater fra 17. århundrede. Som anført i slutningen er den affattet af herredsprovsten hr. Peder Sørensen, sognepræst til Nykøbing-Systofte, der på samme tid affattede den også i nærværende udgave aftrykte herredsbog.

[1a] Thette er register paa the sogner
 oc byer i sognerne, som liger i
 Sønderherritt i Falster oc paa
 Geitzør.
 (1571)

[1b] Nykiøffuings by
Ther till sogen liger Nykiøffuings slott, som welbyrdig mand
Erick Rud i forlening haffuer.

[2a] Søstoffte sogen, som eer annex
 till Nykiøffuing, haffuer tiße
 eptherschreffne byer; førsth

Søstoffthe ther eer 14 bondegorde i.

- 3 tiener till slottitt
- 2 liger till Søstoffte kiirke mett landgilde, herligheden till Nykiøffuings slott
- 3 liger till eett altere i Nykiøffuings kiircke, som her Per Hasling haffuer i forlening
- een tiener till fru Cicell paa Bønet

een liger till Søndre Kiirckeby prestegord mett landgilde, herligheden er hoss Moens Falsther

een tiener till Maribo (closter) [*rettet fra: cholster*]

een tiener Moens Falsther

een liger till Anderskou (closter) [*rettet fra: cholster*]

een tiener Eskiill Giøe paa Skeringe

Gordseder een, som liger till Søstoffthe kiircke mett langilde, herligheden till slottitt.

Gadehus 4, the tre hører till slottit

eett hører Moens Falsther tiill

|2b| Hullebech ther eer 10 bondegorde i

6 liger till Sostoffthe kiircke mett landgilde, herligheden till slottitt

een liger till sognepresthen i Tingstedt

een tiener Laue Wensthermand oc hører till Gremmellstrup beirch

een liger till Helligeisthus i Nykiøff.

een liger till Sønderkiirckeby (kiircke) [*rettet fra: prestegord*]
met landgildet, herligheden eer hoss Moens Falsther

Bjørnerup ther eer 10 bondegorde

een tiener till Nykiøffuings slott

een liger till Søstoffthe kiircke mett landgilde, herligheden till slottitt

een liger till Helligeisthus i Nykiøff.

een liger till eett alter i Nykiøff., som her Per Hasling haffuer i forlening

een tiener Eskiil Giøe paa (Skering) [*rettet fra: Sørup*]

een hør till Calenten, som m. Niels superattendent haffuer i forlening

een hører Axell Wrne till paa Aarsmarck

tree liger till Sørup gord

Gadehus thu, thett ene liger till Sørup, thet andett liger till slottitt

Raunstrup gord som eer eett vingodtz, oc m. Niels superattendent haffuer i were.

|3a| H o r b e r l ø f f s o g e n
 Herre gorde een, som eer Bønittz gord oc hører frue Cicell Knud
 Perßens till.

 Lantzbyer i samme sogen
 Mielse ther i eer elløue gorde, oc 5 aff thennom eer
 till Gremmelstrup beirck, som Laue Wenstermand haffuer i for-
 lening
 een tiener till Bønnett mett herligheden, landgildett til Horberløff
 prestegord
 2 tiener till Nykiøffuings slott
 3 tiener till Jøren Heningßøns arffuinger, som Mogens Falsther
 haffuer i forsuar.
 Gadehuss eett, som liger till for:de beirch oc giiffuer hosbonhold
 till Laue Wenstermand

 Gremmelstrup theri eer 6 mend [*rettet fra: mand*]
 eller bonde gorde oc ere i eett beirch, som Laue Wenstermand haf-
 fuer i forlening.

 Tostrup ther eer 7 bondegorde i oc
 2 aff thennom tiener till Mogens Falsther
 item 2 tiener till Eskiil Giøe paa Skøringe
 item een tiener till Morthen Wenstermand
 item een tiener till fru Cicell paa Bønnett
 item een hør till Gremmelstrup beirch, som Laue haffuer i forle-
 ning.

|3b| S e r s l ø f f t h e r e e r 13 b o n d e g o r d e i
 12 tiener till Nykiøffuings slott
 een tiener till fru Cicell paa Bønnet
 item 2 gordseder, then ene hører fru Giørell Gyldenstiern till
 thett andett hører till Horberløff prestegord
 oc fru Cicell paa Bønnett haffuer herligheden
 item eett gadehuss liger till slottett

 H o r b e r l ø f f t h e r e e r 13 b o n d e g o r d e i
 ther aff liger 4 till <Horberløff> prestegorden mett landgilde oc
 herligheden liger till Bømet [!]

item een liger till Moens Falsther paa Bellinge
 item een tiener till Morthen Wensthermand
 item een tiener till fru Giørell
 item 3 tiener till Bønnett
 item een tiener till slottitt
 item een tiener till (Aarsmarck) [*rettet fra*: Fulsang]
 item een tiener till fru Inger Oxiss
 item eett gordsede, som hører fru Giørel till

Bregninge ther er 7 bonde gorde, ther aff
 liger 3 till slottett
 3 tiener till Maribo closther
 een tiener till fru Giørell
 Er ther oc 7 gordseder, ther aff liger 2 till Horberløff kiircke (ß
 sogneprest) mett wdgiiffthen oc herligheden till fru Cicell paa
 Bønnett
 een liger till Sørup
 item 4 tiener till Bønnett

[4a] Skoltterup ther eer 9 gordseder i oc a[ff]
 thennom tiener 4 till Sørup
 item een tiener till Horberløff kiircke, herligheden till Bønnett
 item een till fru Cicell paa Bønnett
 item een tiener till Børge Trolle
 een tiener till slotthett
 een tiener Jørgen Henningßens arffuinge, som Mogens Falsther
 haffuer i forsuar

Bønitt ther eer 5 gordseder, som tiener till fru Cicell
 paa Bønitt

Halskou ther eer først Halskous gord, som hører fru
 Cicell till paa Bønitt
 item 6 gordseder, som tiener till Bønnett

Huigelstrup theer eer 2 gordseder, som tiener till
 Bønnett

(Bregnestedt)

[14b] *A a s t r o p s o g e n*

Herregord engen

Thesse ephtherfylgende landtzbyer eer i samme sognen, først

Morsby ther eer 25 gorde i

15 tiener till slottett

2 tiener (till Aastrup) kiircke mett landgilditt, herligheden till
slottett

6 tiener till fru Cicell paa Bønnett

2 tiener till Maribo closther

Gadehuss 4

3 liger till Bønnett

eett liger till sognepresthen ther i byen

Aastrop ther eer 12 bondegorde

6 tiener till slottett

2 tiener Morthen Wenstermand

1 liger till Aastrup kiircke *met* landgilde, herligheden til slottitt

1 liger till eett alter i Stubbekiøffuing, *som* her Hans Østher haf-
fuer i forlening

2 tiener till Søruppe gord

Gorseder 2

een tiener till Bønnett

een tiener till sognepresten ther i sognen

Gade hus eet som

tiener Morthen Wensthermand

[5a] *Nees ther eer 11 bondegorde*

fire tiener till Nykiøffuings slott

een tiener Morthen Wensthermand

thoo tiener till Maribo closther

een liger till Bønnett

een liger till Eskiill Giøe paa Skeringe

thoo tiener fru Susanna paa Nackebølle

Gadehus 3 som

tiener till slottitt

Heslegord liger till slottitt

Garde wroo tiener till slottitt

Weringe ther eer 25 bondegorde

12 tiener till slotthett

6 tiener fru Cicell paa Bønnett

een liger till Horberløff presthegord *met* landgilditt, herlighedett till Bønnett

tho tiener till Maribo closther

een tiener till Sørup

en liger till Stubbekiøffuings prestegordtt

een liger till Stubbekiøffuings kiircke mett landgilde, herligheden till presthegorden sammested

een liger till Aastrup kiircke mett landgilde, herligheden till slott[ett]

Gadehuss thu

thett ene liger till Sørup

thett andett liger till slottett

[5b]

Oure the eer 17 bondegorde

8 tiener till Nykiøffuings slott

tre hører fru Idde paa Neisby i Sieland till

tho høre Claus Wlfelds daather till, *som* borrh i Kolding

een høre fru Inger Oxes till

een liger till Horberløff presthegord mett langilditt, herligheden till Bønnett

een hører fru Susanna till paa Nackebølle

een liger till Aastrup kiircke mett landgilde, herligheden till slottitth

Gadehus ett som

liger till slottitt.

[6a]

Karlleby sogen

først

Karlleby ther eer 14 bondegorde

12 eer i Karleby bierch, som Laue Wenstermandth haffuer i forlening

een liger mett landgilde till Karleby oc Horberløff kiircker oc till Horberløff prestegord, herlighed till Bønnett

een tiener till fru Susanne paa Nackebølle

Gadehuss eett, som liger i bierckit, oc Laue Wenstermand haffuer i forsuar

Tunderup ther eer 6 bondegorde
 thoo eere molsmænd oc liger till slottitt mett gesterii
 2 tiener mett landgilde till slottitt
 een tiener Eskiill Giøe paa Skering
 een liger till Sønderkiirckeby preste gord mett landgilde, herligheden eer hoss Moens Falsther
 Gadehus ett, som liger till slottitt

|6b|

H o r e b y s o g e n

Horeby ther eer 18 bondegorde
 3 tiener till Iuer Lunge paa Asserstrup
 een giiffuer sompt landgilde till Lillebregninge kiircke, somptt till sogneprest ibid., sompt till fattigfolck oc diegner i Lillebregning, herligheden till Bønitt
 een hører till Gremmelstrup bierck, som Laue Wenstermand haffuer i forlening
 3 tiener till Maribo closther
 een tiener till Erick Rud paa Fulsang
 3 tiener till fru Susanna paa Nackebølle
 een tiener till Eskill Giøe
 een liger till Horeby kiircke oc Karlleby prestegord, herligheden till slottitt
 een tiener till Karlleby presthegord
 een tiener till Børij Trolle
 een tiener Claus Jacobssen paa Alsse
 een tiener fru Ellegord paa Kotzelisse
 Gadehus eett, som liger till Bønnett

E g i t t t h e r e e r 8 b o n d e g o r d e

6 liger i Gremmelstrup bierch, som Laue Wenstermand haffuer i forlening
 een eer ett wingotz, som m. Niels superattendent haffuer i forlening
 een liger till Aastrup kiircke oc prestegorden ther sammesteds oc herligheden till prestegorden i Aastrup.
 Gadehuss eett liger till Laue Wenstermand

|7a|

Ø r s l ø f f s o g e n

Ørsløff ther eer 21 bondegorde
 7 tiener till Nykiøffuings slott

een giiffer halfft sitt langilde till Ørsløff kiircke oc halff parten
 till fru Øllegord, herligheden eer till slottitt
 2 giiffuer landgilde till Ørsløff kiircke, herligheden till slottitt
 een giiffuer sitt langilde till Nykiøffuings kiircke, herligheden eer
 till slottitt
 3 eer aff eett calentte godtz, som m. Niels haffuer i forlening
 een tiener fru Øllegord paa Kotzelisse
 een tiener till Maribo closter
 een eer Erick Ruds tienere till Fulsang
 een er Clauss Jacobsens tiener paa Alss
 een tiener till Bønnett
 een eer Knud Stensens tiener till Lundby i Sieland
 een eer Jacob Begs tienere
 Gordsede eet, som hører till fru Øllegord
 Gadehus eet, som liger till slottitt

|7b| Lidtstrop ther eer 9 bondegorde
 7 tiener till slottitt
 2 eer fru Cicells tienere paa Bønnett

|8a| I der strop sogen
 Sønder Ørsløff ther er 14 bondgorde
 3 tiener till Helligeisthus i Nykiøffuing
 2 t[i]ener till slottitt
 2 tiener till Maribo closter
 een giiffuer halff parten sitt landgilde till Sønder Kiirckeby pres-
 thegord, oc halff parthen till Moens Falsther oc herligheden eer
 hoss Moens Falster
 een nu een som liger till Synderkiirckeby prestegord oc herligheden
 følger Moens Falsther
 een tiener till Bønnett
 een liger till Pouell Skinckell i Fyn, som Moens Falste[r] haffuer
 i forsuar
 een liger halff parthen till fru Inger Oxes oc halff parten till Eskill
 Giøe paa Skering, oc hand haffuer oc herligheden
 een tiener till Fru Susanna [for udstreget: Jutthe] paa Nackebølle
 een liger till eett alter i Stubbekiøffuings kiircke, som her Hans
 Østher haffuer i forlening

Hildiistrup ther eer 3 bondegorde
 the 3 gorde liger till slottitt
 Gadehus eet som liger till slottitt

|8b| Wsløff ther eer 16 bondegorde
 10 liger till slottett
 3 liger till fru Cicell paa Bønet
 een tiener Moens Falster
 een liger till Sønderkiirckeby prestegord, herlighed till Mogens
 Falster
 een eer fru Elzebes tienere paa Torkelstrup
 Gordseder een som giiffuer sitt langild till Iderstrup
 kiircke, oc herligheden eer till Sørup
 Gadehus 2, thett ene eer till
 fru Elzebe paa Torkelstrup, thett andett till Moens Falster

Elckennør ther eer 8 bondegorde
 these 8 gorde liger till Nykiøffuings slott
 Gadehus 2 som liger och till slottitt

Tostrup ther eer 6 bondegorde
 3 liger till Anderskou closter
 een liger till Helligeisthus i Nykiøffuing
 een tiener till slottitt
 een giiffuer halfftt sitt landgilde till Iderstrup kiircke oc anden
 halff parthen till Sønder Alsløff kiircke, herligheden eer till
 slottitt
 Gade hus eett som eer paa slotthens

|9a| Sillestrup ther eer 9 bondegorde
 4 tiener till slottitt
 2 tiener till Skeringe, Eskill Giøe
 een liger mett landgilde till Horberløff prestegord, herligheden
 eer till Bønnett
 een liger till Maribo closther
 een tiener Christopher Giøe till Oreby gord

Tiereby ther eer 15 bonde gorde
 13 tiener till Nykiøffuings slottitt

een eer Knud Stenssens tiener till Lundby i Sieland
 een liger till Horberløff kiircke, herligheden till Bønnett
 Gordsede eett som liger till eet alter i Nykiøffuing,
 som her Per Hasling i were haffuer
 Gade hus 2 som liger till slottitt

 Iderstrup ther eer 3 bondegorde
 een liger till slottitt
 een liger till Helligeisthus i Nykiøffuing
 een tiener till Knud Stenßen till Lundby i Sieland
 Gordseder 2, then ene liger till Bønnett
 then anden liger till Jøren Bilde i Skone
 Gadehus eet som liger till Helligeisthus
 een nu ett liger till Jøren Bille i Skone

 Orup ther eer 2 bondegorde
 the samme gorde liger till slottit
 Gadehus eett som stor paa slottens oc Petter Beckmand
 haffuer i forlening

|9b| Widtby ther eer 12 bondegorde
 4 tiener till slottitt
 2 liger till Helligeisthus i Nykiøffuing
 3 tiener till Sørup gord
 een liger till Oreby gord i Loland till Christopher Giø
 een liger till eett alter i Nykiøffuing, som her Per Hasling i were
 haffuer
 een liger till eett alter i Stubbekiøffuing, som her Hanss Øster
 i were haffuer
 Gordseder eett som liger till slottitt

 Kringelborg ther eer een ladegord till Helligeisthus
 oc eett gordsede

 Lumstrop som eer ladegord till slottitt

|10a| Falcckersløffsogen
 Wircke ther eer 20 bondegorde
 3 tiener till slottett

3 liger till Sørup gord
 3 liger till fru Kiirstine paa Branderup gord i Iulland
 2 tiener till Jøren Bilde i Skone
 2 tiener fru Øllegord paa Kotzelisse
 een liger till Bønnett till fru Cicell
 een giiffuer halfftt sitt landgilde till fru Giørell oc halfftt till fru
 Cicell, og herligheden eer till Bønnett
 een tiener fru Susanna paa Nackebølle
 een tiener till Fulsang till Erick Rud
 een tiener till Skeringe till Eskill Giøe
 een tiener Knud Stensøn till Lundby
 een tiener till Morthen Wensthermand
 Gordsede eet, som liger till Sørup
 Gadehus eett, som liger oc till Sørup

 Dalby ther eer 4 bondegorde
 2 tiener fru Idde Pouell Skinckels efftherleffuerske i Fyn
 een tiener Moens Falsther
 een liger till Horberløff presthegor, herligheden till Bønnett

|10b| [*udstreget*: Pouelstrup sogen th ...]
 Troelstrup ther eer 4 bondegorde
 een tiener till slottitth
 een liger till Bønnett till fru Cicell
 2 tiener till fru Idde Pouell Skinckels efftherleff:e

 Falckersløff ther eer 15 bondegorde
 2 tiener till slottitth
 2 tiener till Moens Falsther
 6 tiener till Skeringe till Eskill Giøe
 2 liger till Sørup gord
 een liger till fru Øllegord paa Beritt i Loland
 een tiener till fru Giørell i Skone
 een liger till Maribo closther
 Gordsede eett, som liger till Sørup

|11a| S ø n d e r k i i r c k e b y s o g e n
 Egebjerg ther eer 8 bondegorde
 thesse 8 gorde liger alle till Morthen Wensthermand

Busseby ther eer 4 bondegorde

3 tiener till slottitt

een liger till Sønderkiirckeby prestegord, herligheden eer hoss

Bierii ther eer 2 gorde som hører fru Øllegord till paa
Kotzelise

Bellinge ther er Bellinge gord, som hører Moens
Falsther till
ther eer oc 4 gordseder, som hører Moens Falsther till

Kosselise ther ligger 5 gorde, som høre till Kiirckeby
sogen, oc the tiener all till fru Øllegord

Sønderkiirckeby ther eer 10 bondegorde

2 tiener till Jøren Bilde i Skone

3 tiener till slottett

2 tiener till Sønderkiirckeby prestegord, herligheden till (Moens
Falster)

een tiener till Bønnett till fru Cicell

een liger till Claus Jacobson paa Alse

|11b| een giifuer sitt landgilde halfft till Maribo oc halfft till
Jøren Heningsons arffuinge, oc forsuaritt eer hos Moens Falster

Gordseder 5

2 liger till Bønnett till fru Cicell

een liger till Claus Jacobson paa Als

een liger till Morthen Wenstermandt

een liger till Moens Falsther

Gadhus thu, thett ene liger till fru Cicell till Bønnett,
thett andett till Moens Falsther

|12a| Sønder Alsløff sogen

Halff parthen aff Kottzelisse liger her till sog[nen]

ther eer først Kosselise gord, som fru Øllegord hafuer,

item ther eer oc 5 bonde gorde, som hører fru Øllegord till paa
Kottzelisse

Gordseder 5 som hører oc fru Øllegord till

Gadhus 2 som hører oc fru Øllegord till

Sønder Alsløff ther eer 14 bondegorde

3 tiener till slottitt

3 liger till fru Øllegordt paa Kottzeliße

2 liger till Moens Falsther

een liger till Sørup

een liger till Morthen Wensthermand

een tiener Knud Stenßen paa Lundby i Sieland

een liger till Bønnett till fru Cicell

2 liger till Sønder Kiirckeby prestegord, herligheden der [*rettet fra: eer*] hoss

Heer till Sønderheritt mett sogner, herregorde, bondegorde, gordseder oc gadehus, som jeg kunde wdkrandske.

|12b| Register paa G e d t z ø r

|13a| W e g e r l ø ß e s o g e n

Wegerløse by ther eer 15 bonde gorde

6 liger till Gedisgord

een tiener till fru Øllegord paa Beritt i Loland

een liger till Helliggeisthus i Nykiøff.

een hør till Calenthe godtz, som m. Niels *superattendent* haffuer i forlening

een liger till Iderstrup kiircke mett landgilde, herligheden till Gedisgord

een tiener till fru Øllegord paa Cosseliße

een tiener till Nykiøffuings slott

een tiener till Laue Wensthermandt paa Stadager

een liger till Eskill Giøe paa Skeringe

een tiener till fru (Metthe) [*rettet, vist fra: Beretthe?*] Oxis paa Birckholm

Gordseder 2 som liger till Wigerløse kiircke mett wdgiiffthen, herligheden till Gedisgor[d]

Gadehus eett som liger till Gedisgord

|13b| Raubierg ther eer 12 bondegorde

3 liger till Gedisgord

een liger till Skeringe till Eskill Giøe

- een tiener till Helligeisthus i Nykiøff.
- een tiener till Claus Jacobßen paa Alss
- 2 [*for udstreget*: een] tiener till fru Øllegord paa Cosselisse
- een tiener till Laue Wensthermand paa Stadager
- een liger till eett alter i Nykiøffuing, som her Per Hasling i Nykiøffuing i were haffuer
- 2 [*rettet til eller fra*: 1] liger till Iuer Lunge paa Arsestrup i Loland

Høgitt ther eer 8 bondegorde

- 6 liger till Gedisgord
- een liger till Wigerløse kiircke mett landgilde oc herligheden liger till Gedisgord
- een liger till Laue Wensthermand paa Stadager

Marbeck ther eer 13 bondegorde

- 8 tiener till Gedisgord
- een liger till fru Susanna paa Nackebølle
- een tiener till Oluff Stißen till Bullerup i Skone
- een liger till Laue Wensthermand till Stadager
- een tiener till Moens Falsther till Bellinge
- een liger till Claus Iacobßen paa Alss
- |14a| Gadehus 3 som ligger till Gedisgord

Bruserup ther eer 8 bondegorde

- 6 tiener till Gedisgord
- een liger till fru Øllegord till Cosselisse
- een tiener till Erick Grubbe till Aalstrup i Loland

Stouby ther eer 10 bondegorde

- 2 tiener till Nykiøffuings slott
- 3 liger till Helligeisthus i Nykiøffuing
- een tiener till Beriits gord i Loland
- een liger till Sørupgord
- 2 hører Jøren Bilde till i Skone
- een liger till Nykiøffuings prestegord
- Gadehus eett som liger till slottitt

- Hasløø ther eer 18 gordseder, som tiener till Nykiøffuings slott

Bøtte ther eer 11 hollender, som giffuer theris
wdgiifftt till Gedisgord

[14b] Skelby sogn
Staurby ther er 24 bondegorde
21 liger till Gedisgord
2 eer calente godtz, som m. Niels *superattendent* haffuer i were
een tiener till Maribo closther i Loland
Gordseder eett som liger till Gedisgord

Fiskebeck ther eer 8 bondegorde som liger alle til-
hoffue till Gedisgord

Skelby ther eer 23 bondegorde
20 liger till Gedisgord
een tiener till fru Cicell till Bønnett
een eer calente godtz, som m. Niels *superattendent* haffuer i were
een liger till Maribo closther
Gadehus 3, ett liger till Gedisgord
eett liger till Skelby kiircke, thett tredie liger till prestegorden
samesteds

[15a] Gedisby sogn
Gedisgord hør kongen till
Gedisby ther eer 38 bondegorde
37 liger till Gedisgord till kronen
een liger till Gedisby kiircke, herligheden eer till Gedisgord
Gordseder 16
12 liger till Gedisgord
3 liger till Gedisby kiircke
itth eer eett diegne boll

Jeg Per Seurenson bekiender mett thenne myn egen hand, att jeg
haffuer selff schreffuitt thetthe for:ne mett myn egen hand, oc
haffuer wett [*fejl for: mett?*] 2 mend aff huer by i huer tt sogn
wdgranskiitt bode i Sønderherritt oc paa Gedtzør om herregorde,
bondegorde, gordseder eller boll oc gadehuss mett thett flittigtthe,
oc haffuer ther hoss weritt sogneprestherne huer aff siitt sogn,
tho wndertagitt, som icke wilde komme. (1572).

HERREDSBØGER M. V.

Falsters Sønder herreds register 1572

Det nedenfor udgivne register 1572 og den i fodnoterne citerede jordebog 1595 findes begge ligesom den foran udgivne decimantliste fra samme herred i Lolland-Falsters Stiftsarkiv i Landsarkivet for Sjælland m. m. (pakken *Jordebøger, herredsbøger og dokumenter vedrørende gejstlighedens og kirkernes indtægter m. m. Falster 1571–1703*).

Registeret 1572 er skrevet på et læg bestående af 7 folioark (28 sider, 21 × 29,5 cm), der er indheftet i et fragment af et stort, middelalderligt pergamentshåndskrift med smukt prentet, tospaltet, religiøs latintekst. På forsiden af dette omslag læses øverst en næsten udvisket påskrift: »Falster Sønder herrith«, midt på siden en formentlig yngre titel: »Sønderherrit i Falster. Amen dico vobis« og endelig en arkivpåtegning: »No 2«. Registeret fylder knap hele lægget, idet de tre sidste sider er ubeskrevne, og desuden begyndes der på ny side for hvert hovedsogn eller pastorat. Det drejer sig uden tvivl om en renskrift, vel fra dateringsåret, skrevet med en god og letlæselig hånd, den samme som i decimantlisten 1571 fra samme herred, der skyldes herredsprovsten hr. Per Seurenßøn i Nykøbing. Der er nogle få rettelser in scribendo, men ingen rettelser eller tilføjelser med andre hænder.

Jordebogen 1595 er et delvis løst foliolæg med 10 blade (af oprindelig 12), 20,5 × 33 cm, uden omslag. Første blad, der er løst, indeholder følgende titel: »Jordebog paa hues eyedom, stuiord, wiße renthe oc indkomst ther ligger thiil sogneprestenes gaarde y Synderherit oc theris annex. Sammeledis huad bolliig, eyedom oc wiße indkomst degnene thil samme sognen haffuer. Saa ocsaa hues gaarde, eyedom, landgilde oc wiße indkomst ther ligger thil Nørre herritz oc Synder herridz kircker y Falster. – Thilhobe skreffuit thend 4 octobris Anno 1595.« Nederst på siden kan af en delvis bortslidt notits desuden læses: »Om then wiinnz kirck[er]ne skall haffue ...«.

De forsvundne blade kan have indeholdt de i titlen nævnte op-

lysninger om kirkerne i Nørre herred, men den bevarede del, der slutter fol. 10r, idet sidste side er ubeskrevet, omfatter kun den samme del af Falsters Sønder herred som registeret 1572, nemlig Nykøbing og alle herredets landsogne med undtagelse af Horbelev og Falkerslev, hvis kirker hørte under henholdsvis Bønnetsgård og Skørringegård, og Idestrup, hvis kirke fra 1486 til 1950 hørte under Nykøbing Hospital. Jordebogen indeholder, med ganske få afvigelser, de samme oplysninger som registeret 1572, men er ikke en afskrift af dette. Rækkefølgen er også en anden, idet der begyndes med Nykøbing (med annexet Systofte) og fortsættes med Karleby (med Horreby), Åstrup, Nørre Ørslev, Sønder Kirkeby (med Sønder Alslev), Væggerløse og Skelby (med Gedesby).

Jordebogen er ret flygtigt skrevet og med mange fejl i talangivelserne, således at summerne kun undtagelsesvis stemmer. Afvigelserne tør altså ikke uden videre betragtes som ajourføringer i forhold til 1572-registeret, selv om sådanne også forekommer. De vigtigste indholdsmæssige afvigelser og afvigende skriveformer af stednavne anføres i fodnoterne, mærket 1595.

|1r| Register paa prestegordenis oc diegnegordis tillegelse i Sønderherrit i Falster. Anno Domini 1572.

|1v|

Aastrup sogn

Her Anders¹.

Eidoms breffue.

Ther eer engen eidoms breffue paa nogett, som liger till Aastruppe prestegord.

Bono mensalia eller langilde.

Een gord i Egett² skylder 1 pd. byg, een marck, ingepenninge 9 ß. Een øde iord i Fienstrup .. 1 pd. byg. Een øde iord i Dalby ... 1/2 pd. byg³. Een gord i Aastrup ... 1 1/2 pd. byg. ⁴Een gord i Morsby .. 1/2 pd. byg, ingepenninge 4 1/2 ß. Eett gade huss i Morsby .. 1/2 daler. Eett gade huss i Aastrup .. 1 marck⁴.

Aff alle tesse godtz, bygde oc vbygde, haffuer herligheden verett till Aastruppe prestegord her till dags, vndertaget thett godtz i Morsby, som skylder thett 1/2 pd. byg oc 4 1/2 ß. Herligheden aff samme godtz liger till slottett.

Om prestegordens iorde.

I then N ø r r e m a r c k, først: 3⁵ smoo støcker kallis Iesland .. 3 skp. land. Kagliiss⁶ .. 2 skp. land. Suregure .. 2 skp. land. Prestehegnet .. 3 skp. land. Hegnett støcke .. 1 skp. land. Elleager⁷ .. 2 skp. land. Bredstøcke .. 2 skp. land. |2r| Bec-

1 *Sognepræstens navn mangler i 1595 her og ved de flg. sogne.*

2 1595: Æged.

3 1595: 1 1/2 pd. byg.

4-4 1595: itt gadehuus y Maarsby 1/2 dlr.; itt gadehuus y Maarsby 1 mk.; itt gadehuus y Aastrup 1 mk.; enn gaard y Maarsby 1/2 pd. byg; ingepenge 4 1/2 ß.

5 1595: 2.

6 1595: Kagliß.

7 1595: Aelager (således også under Østermark ndf.).

kestøckett .. 2 skp. land. Bemelhøg .. 10 skp. land. Kiertelhøg .. 7 skp. land. Trannebiørg⁸ .. 6 skp. land. 4 støcke som kaldis Fire Stølpø .. 5 skp. land. Een stuff i samme marck .. 16 skp. land. Paltoffte .. 2 skp. land. Summa 2¹/₂ pd. oc 4 skp. land⁹. Eeng i samme marck .. 5 leess høø.

O e s t e r m a r c k, først: Elleager .. 2 skp. land. Prestestuff .. 4 skp. land. Lodtsby .. 4 skp. land. Stiitte ager .. 4 skp. land. Kouitz ager .. 4 skp. land. Skoulitt ager¹ .. 7 skp. land. Slommestøgett .. 2 skp. land. Søstøcket .. 2 skp. land. Guldager .. 8 skp. land. Nauffuers ager .. 4 skp. land. Bussillager² .. 4 skp. land. Hyllehøg³ .. 1 skp. land. Skoulits slette .. 1 skp. land. Summa 1¹/₂ pd., 1 td. oc 5 skp. land. Eeng i samme marck .. 1 less høø.

S ø n d e r m a r c k, først: Lange ager .. 16 skp. land. Duemoße .. 8 skp. land. Starall .. 1 skp. land. Kragemoße .. 3 skp. land. Brus Beck .. 5 skp. land. Beisker ager .. 3 skp. land. |2v| Gamleby .. 3 skp. land. Summa 1¹/₂ pd. oc 3 skp. land. Eengebull i samme marck .. 10 less høø.

⁴Oldengield oc skouhug haffuer værilt frij paa fæliiss skouffue, ellers eer ther engen frij skou till prestegorden for seg selff. [*udstregt*: Oldengield haffuer presten aff then gord i Egett oc aff eett gadehuss i Morsby].

Fraakommitt. Ther eer fraakommitt i her Anderßis tiidtt, som før vor sogneprest i Aastrup: Oldengield aff then gord i Egett oc aff eett gade huss i Morsby⁴.

Diegnedommitt i Aastrup.

Eidoms breffue. Ther eer e[n]gen eidoms breffue paa diegnedommitt i Aastrup⁵.

8 1995: Tranebierig.

9 1595: 5¹/₂ pund oc 3 skp. land; den rette sum er både i 1572 og 1595: 2¹/₂ pd. og 3 skp. land.

1 1595: Skowlid ager.

2 1595: Boysellager.

3 r. fra Hylleager; 1595: Hyllehøy.

4-4 1595: Skowhug oc oldengield fry paa fellitz skow. Jngen eyedoms skow for sig selff. Frakommen y gamle her Andersis oc her Anders som siden wor: Oldengield aff Heming Jeppelsen y Ægid oc aff itt gadehuß y Maarsby.

5 1595: Eyedoms breffue ingen. Tilsvarende kort formulering almindelig i det flg.

Renthe. Almuße korn . . 19 tdr. Klockerskpr. . . 93 skp.

Iulle mad offuer altt sognen, som eer eett bøsthe flesk aff huer mand oc noger brød, aff *somme* flere, aff *somme* ferre.

Iord till diegne gorden. Eett støcke paa Kiircke bangken . . 1 skp. land. Eett støcke vett Hesle stette . . 1 skp. land.

Eeng. Ther eer engen eeng till diegnegorden.

Fraakommitt. Eett pund byg, som diegnen⁶ eer forlaugt⁷ att vdgiiffue aarligen till capellanen i Stubbekiøffuing.

[3r]

Karlleby prestegord

Her Peder.

Eiedoms breffue.

Eett gammeltt beseglett sogneuinde schreffuitt paa papir oc giiffuitt paa Horeby sognesteffne vnder dato 1496, lydendis att forsuaaritt paa then iord, som liger i Egits⁸ marck, haffuer veritt altiiddt hoss presten i Karlleby, intill her Oluff Holgerbøn fiick Nykiøffuings slott.

Eett gammeltt lanstings vinde schreffuitt paa pergament oc beseglett vnder dato 1489, lydendis att een prest vett nauffn her Hans haffuer stoitt paa Falsters landsting oc buditt loug paa lauheuden paa syn prestegord mett iord oc grund som ther till hører, oc huor hun liger oc beleglig eer, oc aff ariils tiid till ligitt haffuer.

Eett beseglett landstings vinde, som vor giiffuitt paa Falsters landsting vnder dato 1546 lydendis paa een eeng i Nørre Horeby marck⁹, som heder Holmen¹, att een mand vett nauffn Per Fogitt i Egett² haffuer goitt fram paa *forneffnde* landsting oc vunditt, att hand haffuer veritt mett att slauitt for presten i Karlleby paa same Holmen eeng i tresindetiuue aar. Oc 2 andre mend, som vor Hans Anderßen i Tunderup³ oc Eskill Ienßen i Euuerup, ginge oc fram *samme* dage oc vunde, att the haude oc slauitt for presten i Karlleby paa *forneffnde* Holmen eeng i trediuue aar.

6 1595: hannem.

7 1595: forlangdt.

8 1595: Ægidz.

9 1595: y Horeby nørremarck.

1 Evt. Holmme; 1595: Holme. *Tilsvarende ndf.*

2 1595: Per Fogid y Ægid.

3 1595: Tynderup.

Eett lanstings vinde schreffuitt paa papir oc beseglett, som vor giiffuitt paa Falsters landsting vnder dato 1535, lydendis att Iens Hiortt i Egett⁴), Hans Gregerßen oc Lauris Anderssen ibidem haffue veritt mett fuld makt paa alle theris bymends vegne oc bekiend thennom oc theris bymend engen lod eller dell att haffue i nogen then iord, ager, eng, skou eller mark, stue iord eller anden iord, som liger i Egits⁵ mark till Karlleby prestegordt.

Eett herristings vinde, som vor schreffuitt paa papir oc giffuit paa Sønderherristing i Falster vnder dato 1557, lydendis att Oluff Stang i Karlleby, Lauris Michelßøn i Viircke, Rasmus Olßen ibidem, Anders Hiortt i Morsby oc Per Olßen i Horeby haffue vundet paa forneffnde herristing, att the haffde mintis some i tresins-tiue aar somme i fyretiue aar oc somme i trediuue aar, att hues korntiende ther haffde veritt giiffuitt aff Komlebjerg paa Horeby marck, som |3v| Biere⁶ mend haffuer, tha haffuer samme tiinde veritt giiffuitt till Karlleby prest.

Eet beseglett sogneuinde giffuitt paa Karlleby sognesteffne vnder dato 1496, lydendis att Karlleby mend haffuer vundet, att sognepræsten i Karlleby haude hafftt thill diis frij skouhug paa Karlleby skou.

Bona mensalia eller landgilde.

Annexe prestegorden i Horeby, som skylder byg 4 pd., haffre 1 td., ingepenninge 18 ß. Herligheden aff samme prestegord haffuer altiiddt veritt till Karlleby prestegordt. Aff then gord, som liger vesten nest Horeby prestegord⁷, 1 td. byg. Herligheden aff samme gord eer till slottett. Aff een halff bulkrogs iord, som liger i Egett⁸, 1/2 pd. byg. Herligheden eer till⁹ Karlleby prestegordt.

Oldengield haffuer Karlleby prest haufftt aff arilds tiidt paa Karlleby skou till sine egne suin. Haffuer oc Karlleby prest hafftt frij skous hug paa Karlleby skou.

Om prestegordens iorde.

I then Vestre mark, først: Prestegordens tofftt ... 9 skp.

4 1595: Eyged.

5 1595: Ægidz.

6 1595: Bierge.

7 1595: norden Horeby prestegaard.

8 1595: Ægid.

9 Herefter *udstreget*: slottett i N; 1595: herligheden thil slottet.

land¹. En ager som kaldis Toffte ager ... 5 skp. land. Kliid ager ... 7 skp. land. Hugorms ager ... 3 skp. land. Hiorttebjergs ager ... 3 skp. land. Store Møllestøcke ... 4 skp. land. |4r| Lille Møllestøcke ... 1 skp. land. Brede Stens ager ... 5 skp. land. Baggerstøcke ... 4 skp. land. Wiiffue Knull² ... 6 skp. land. Lille Egetskell³ ... 1 skp. land. Store Egetskell⁴ ... 6 skp. land. Ellehaffue ... 10 skp. land. Skullelle⁵ ... 7 skp. land. 2 stuffue i Tunderup⁶ Vester mark ... 3 skp. land. Eenn stuff i Egett Søndre mark, kallis then lille stuff vett Bellinge gorde ... 1 skp. land. Summa 3 pd. oc 3 skp. land⁷. Eeng i samme mark ... 12 less høø.

I Karlleby N ø r r e m a r k: Bystøcke ... 1 skp. land. Byager ... 2 skp. land. Taulstøcke ... 2 skp. land. Store Askeholm ... 2⁸ skp. land. Lille Askeholm ... 1^{1/2} skp. land. Stubs støcke ... 1^{1/2} skp. land. Buss ager ... 7 skp. land. Reckis ager ... 8 skp. land. Skeels ager⁹ ... 12 skp. land. Øxe ager ... 12 skp. land. Strømme ager ... 4 skp. land. Hyldekram ... 2^{1/2} skp. land. Store Belsmoße¹ ... 2 skp. land. Tho smostøcke kallis Lille Belsmoße, huertt ... ^{1/2} skp. land². Thre stuffue i Horeby Nørre marck oc sois, naar Karlleby Nørre mark eer inde, oc kallis thett støcke vett Egis lede³ ... 2 skp. land. Auidmoße stuff⁴ ... 8 skp. land. Huillebiergs stuff⁵ ... 2 skp. land. Summa 2^{1/2} pd. oc een td. 4 skp. land⁶. |4v| Eng i samme Nørre Karlleby mark ... 12 less høø⁷.

1 1595: 9 skp. by[g] y saais.

2 1595: Wiffueknol.

3 1595: Lille Egidtz skell.

4 1595: Storre Egidtz skiell.

5 1595: Skuelelle.

6 1595: Thynderup.

7 *Summen mangler i 1595; der forsattes med:* Thil then øster marck y Ægidz øster marck 1 stuff wed Kirckesteed 11 skp. land; Westerled stuff 2^{1/2} skp. land; Nødemoße stuff 2 skp. land. Eng y samme marck thil nørre marck 2 less høe. I Egidz østre marck 1 stuff, kaldis Trunekier 2 skp. land; Mielsewraae stuff 2 skp. Eng ^{1/2} less høø.

8 *Vist r. fra* 2^{1/2} skp. land; 1595: 3 skp. land.

9 1595: Skels ager.

1 1595: Store Beelsmoße.

2 1595: 2 smaa stycke kallis Lille Beelsmoße, huert 1^{1/2} skp. land.

3 1595: wed Egidtz lid.

4 1595: Auilmoße stuff.

5 1595: Huillebiergs stuff.

6 1595: 2^{1/2} pd. 1 td. 2 skp.; *ingen af de to summer stemmer.*

7 1595: 10 leß.

Karlleby Østre mark: Byager ... 5 skp. land. Sprengedun⁸ ... 6 skp. land. Hyllebjerg ... 10 skp. land. Hallebro ... 10 skp. land. Ellemoße ... 12 skp. land. Skougauss ager ... 5 skp. land. Hesle ager ... 4 skp. land. Skoulitts støcke⁹ ... 1 skp. land. ¹⁻Viedøffuel paa Tunderup marck, 2 stuffue ... 3 skp. land. Een stuff samme sted ... 1 skp. land¹. Then brede stuff ... 4 skp. land. Then stuff vett Stenen ... 2 skp. land. Store Vaße ... 1¹/₂ skp. land. Lille stuff ... 1 skp. land. Lange stuff ... 4¹/₂ skp. land. ²⁻I Egis Nørre mark 1 stuff vett Kiircke stetten ... 11 skp. land. Vester Lede stuff ... 2¹/₂ skp. land. Node Moße stuff ... 2 skp. land². Summa 3¹/₂ pd. oc 1¹/₂ skp. land³. Eeng i samme Østre⁴ mark ... 14 less høø⁵.

⁶⁻Skou. Ther eer engen besønderlig skou till Karlleby prestegord wden nogre smokratt paa agerløde.

Fraa kommitt. Een td. haffre, som gick aff annexe prestegorden i fordom tiidt, eer fraa kommen, siden ordinansen eer kommen, oc giiffuis nu til slottett⁶.

[5r]

Karlleby diegnedom.

Diegnens renthe. Almøße korn ... 8 tdr. i Karlleby sogen, 8 tdr. i Horeby sogen. Klocker skpr. i bode sogerne ... 48 skpr.⁷. Summa 6 pd.⁸ Iullemad aff 48 bønder, som eer aff huer eett bøste flesk oc 6 brød.

Iorde till diegnee gordene.

Eengen ager eer till Karlleby diegne gord lagtt, men een eng eer ther till paa ... 2 less høø.

8 1595: Sprengeduenn.

9 1595: Skoulittis stycke.

1-1 1595: J Tynderup østermarck 8 stuffue wed naffn: Tree stuffue Wiedøffuell, the 2 huer 1¹/₂ skp. land, thenn tredie 1 skp. land.

2-2 1 1595 er disse tre stuwjorder anbragt under Karleby vestermark, se ovf. p. 51 note 7.

3 1595: 2¹/₂ pd. 1 td. 2¹/₂ skp.

4 r. fra nørre.

5 1595: 12 les.

6-6 1595: Skow engen besynderlige wden nogle smaakrat paa agerloddene. Frakommen siden ordiantzen er wdgangen 1 td. haffre, som gick aff Horby prestegaard.

7 1595: Klockerskpr 23 y Karleby, y Horeby 25.

8 1595: Summa paa kornn 6 pund.

Iord till Horeby diegne gord: Een tofft ... 2 skp. land⁹. Een stuff, som liger vd mett Bellinge gorde ... 5 skp. land. Een stuff i Nørre Horeby mark hoss Korssebeck ... 1¹/₂ skp. land.

Eng till same diegne gord ... 1 less høø.

Skouhug enthett.

Eidoms breffue engen.

Fraa kommett, ther eer enthett fraa kommett.

|5v| Prestegorden i Nørre Ørsløff

Her Tord.

Eidoms breffue.

Eett beseglett sogneuinde giiffuitt paa Ørsløff sognesteffne vnder dato 1535, lydendis att menige almue i Nørre Ørsløff sogen haffuer paa Ørsløff sognesteffne vundet, att een iord ligendis i Liistrup nordest¹ paa then vestre gade haffuer engen anden stedts veritt oc giiffuitt sitt retthe landgilde oc forsuar een till *forneffnde* Ørsløff prestegord, item att presten i Ørsløff haffuer altiiddt hafftt frij oldengield, frij gresgang oc skouhug oc bygnings tømmer paa Handenaa, Faureholt³ oc anden sted paa Liistruppe⁴ fang.

Eett lanstings dom schreffuitt paa papir oc giiffuitt paa Falsters landsting vnder dato 1538, lydendis att landsdommer haffuer dømppt till prestegorden, hues iord som ther till aff arilss tiiddt ligitt haffuer.

Eett konge breff beseglett oc giiffuitt aff salige konning Christian mett een hoglofflig ihukommelse vnder dato 1556, lydendis att sognepresthen till Ørsløff schall nyde oc beholde till synn vnderholdnings forbedring eett pund byg aff *then* biscops tiinde, som falder i Ørsløff sognen.

Bona mensalia eller landgilde.

Een øde iord i Liistrup ... 1 pd. byg. Een øde iord i Nørre Ørs-

9 1595: Toffter 2 skp. land.

1 1595: y Lystrup aller nørreste.

3 1595: Faurholt.

4 1595: Lystrup.

løff ... $\frac{1}{2}$ pd. byg. ⁵-Herligheden aff thisse thuende iorder haffuer aff arilss tiid veritt hoss sognepresten till Ørsløff⁵.

Prestegordens iorde.

Østre mark, først: Drotninge Tørnne ... 3 skp. land. Møllegorde ... $4\frac{1}{2}$ skp. land. Nestsager⁶ ... 4 skp. land. Megtingeholm⁷ ... 11 skp. land. Espe ... 3 skp. land. Skarbad ... 3 skp. land⁸. [6r] Sandhøu ... 6 skp. land. Porße moße ... $1\frac{1}{2}$ skp. land. Stenrøgell ... 1 skp. land. Horeby kielde ... 3 skp. land. Staffkarllepell⁹ ... $1\frac{1}{2}$ skp. land. Østrebiery ... 3 skp. land. Korßemader ... 3 skp. land. Lodinheu¹ ... 4 skp. land. Summa 2 pd. oc $3\frac{1}{2}$ skp. land². Enge i Østre mark ... 8 less høø.

Søndre mark: Vimels heu³ ... $2\frac{1}{2}$ skp. land. Buksmoße⁴ ... $1\frac{1}{2}$ skp. land. Lille Smoelle⁵ ... $3\frac{1}{2}$ skp. land. Store Smoelle⁵ ... 4 skp. land. Skelheu ... 3 skp. land⁶. Skelbeck ... 6 skp. land. Bormoßeberg⁷ ... $3\frac{1}{2}$ skp. land. Vlsbiery ... 4 skp. land. Sigersholm⁸ ... 1 skp. land. Louthuedt ... 6 skp. land. Ertebierys Hoffuitt ... 1 skp. land. Broks Ertebiery⁹ ... 1 skp. land. Iudis Ertebiery ... 2 skp. land. Brogager ... 3 skp. land. Stetteager ... 6 skp. land. Kallehaffue ... 2 skp. land. Summa 2 pd. oc 2 skp. land¹. Eeng i Søndre mark ... 10 less høø.

[6v] Vestre mark: Eett høerland vett Klogers tofft ... 1 fierding land². Skege Vroo ... 2 skp. land. Graffue ager ... 4 skp. land. Moknoll³ ... 4 skp. land. Grimmels Vroo ... 5 skp.

5-5 1595: Thil theße tuende iorde haffuer forsuaarid werit aeltid hoß sognepresten y Ørsløff soghenn.

6 1595: Nestsager.

7 1595: Mectingeholm.

8 1595: 2 skp. land, r. fra 3 skp. land.

9 1595: Stackarle pell.

1 1595: Laadenhøy.

2 1595: 2 pund oc $2\frac{1}{2}$ skp. land, *hvilket stemmer med rettelsen if. note 8 ovf.*

3 1595: Wimels høy.

4 1595: Buskemoße.

5 1595: Smaaele (*i begge navne*).

6 1595: 7 skp. land.

7 1595: Borgemosebiery.

8 r. fra Sigersbiery; 1595: Siersholm.

9 1595: Bockis Erthebierrig.

1 1595: 2 pund oc 3 skp. land (*hvilket ikke stemmer*).

2 1595: $\frac{1}{2}$ skp. land.

3 1595: Meknoll.

land. Bulbroo ... 1 skp. land. Viemoße ... 2 skp. land. Stiholm⁴ ... 7 skp. land. Bagneholm ... 5 skp. land. Ludskeager⁵ ... 6 skp. land. Dummitt ... 6 skp. land. Nstedtt ... 2 skp. land. Summa 1½ pd., 8 skp. oc 1 fierding land⁶. Eng i Vestre mark ... 9 less høø.

Frij skouhugk paa Handenaa. Frij oldengield paa Handenaa.

⁷Fraakomett. Eett skpe land haffuer Meus, Rasmus Kloger, Oluff Iude, Lauris Hosse, Lauris Brok, Hans Skytte oc Rasmus Perßen inttagett i theris Mølle agre aff prestens iord, før een ordinnanssen vdgick⁷.

Diegnedomitt i Ørsløff.

Eiedoms breffue engen.

Iorde. Een tofft i then Søndre mark ... 3 skp. land.

Eenge ... ingen.

Renthe. Almøße korn ... 12 tdr.⁸ Klocker skpr. ... 20 skpr. Iulle mad af 29 mend, som eer aff huer ½ goss oc 6 brød.

Fraakommit. Lauris Brok forholder diegnen sin klocker skpe oc iulle mad. Liistrup mend forholder diegnen sine klocker skpr.

|7r| Prestegorden i Sønderkiirckeby

Her Seuren.

Eiedoms breffue.

Ther er ingen eiedoms breffue paa nogett, som liger till Søndre Kiirckeby prestegord.

Bona mensalia eller landgilde.

Een gord i Marbeck ... 1 pd. byg⁹. Een øde iord i Wigerløse ... 1 pd. byg. Een øde iord i Tiereby ... 1 pd. byg. Een gord i Vlsløff ... 1 pd. byg¹, ingepenninge 18 β. Een gord i Sønderøsløff²

4 1595: Stoholm.

5 1595: Ludskerager.

6 1595: 1½ pund land 7 skp. oc 1 fjk. land (*hvilket ikke stemmer*).

7-7 1595: Frakomit 1 skp. land, haffuer Meus, Rasmus Klaager, Oluff Jude, Lauritz Hoße, Lauritz Broch, Hans Skytte oc Rasmus Perßen borte aff theris Mølle ager.

8 1595: 12 tdr. byg.

9 1595: 2 pd. byg.

1 1595: En gaard y Wlsløff by 2 pd. byg.

2 1595: Synder Ørsløff.

... 1 pd. byg. End een gord samesteds ... 1 pd. byg. Een gord i Naulstij i Loland³ ... 1 pd. byg, ingepenninge 18 fl^4 . Een gord i Øffuerup ... 2 pd. byg, ingepenninge 18 fl . Een gord i Søstofft⁵ ... 1 pd. byg. Een øde iord i Søndre Vidby⁶ ... $\frac{1}{2}$ pd. byg. Een gord i Bußeby⁷ ... 2 pd. byg, inge penninge 18 fl . Een gord i Tunderup⁸ ... 2 pd. byg, inge penninge 18 fl . Tho gorde i Søndre Kiirckeby ... 5 pd. byg⁹, ingepenninge 2 mk. 4 fl^4 . Herligheden aff thette for:ne gødtz eer till slottett.

Annexe prestegorden i Søndre Alsløff ... 4 pd. byg, inge penninge 2 mk. 4 fl^2 . Herligheden eer till presten i Sønderkiirckeby.

Prestegordens iorde.

Øster mark: Solbjergs ager ... 10 skp. land. Froer Steen ... 5 skp. land. Biere Skeels ager³ ... 10 skp. land. Sortte Bierg ... 12 skp. land. |7v| Skiden Arße ager ... 3 skp. land. Summa $1\frac{1}{2}$ pd. oc 4 skp. land⁴. Enge i Øster mark ... 3 less høø.

Vester mark: Toffthen ... 3 skp. land. Mølle ager ... 14 skp. land. Store Stiis ager ... 13 skp. land. Liden Stiis ager⁵ ... 3 skp. land. Krangen paa Egebjerg mark ... 10 skp. land. Aske moße ... 9 skp. land⁶. Preste vroom ... 12 skp. land. Boheus ager⁷ ... 5 skp. land. Summa $2\frac{1}{2}$ pd. oc 3 skp. land⁸. Enge i Vester mark ... 5 less høø.

Nørre mark: Tho toffter ... 5 skp. land. Brede ager ... 24 skp. land. Heus ager ... 12 skp. land. Bierge Skeell ... 4 skp. land. Summa $1\frac{1}{2}$ pd. oc 9 skp. land. Enge i Nørre mark ... 8 less høø.

3 1595: Naulstij y Laaland.

4 mgl. i 1595.

5 1595: Søstoffte.

6 1595: Synder Wedby.

7 1595: Burseby.

8 1595: Tynderup.

9 1595: 5 pd. byg, r. fra 6 eller 7.

1 mgl. i 1595.

2 1595 tilf.: haffre 4 tdr.

3 1595: Bierge skels ager.

4 1595: $1\frac{1}{2}$ pund oc 3 skp. land (hvilket ikke stemmer).

5 1595 tilf.: paa Egebierrig marck.

6 1595: 10 skp. land.

7 1595: Brohøys agre.

8 1595: $2\frac{1}{2}$ pund 1 tdr. oc 3 skp. land (hvilket stemmer med posterne 1572, men ikke med 1595).

Skou. Ther eer *engen* skou till Kiirckeby prestegord oc ey heller olde[n]gield.

Fraakomet. Siden ordinanßen eer giiffuen, fiick salig frue Alhed, som vor paa Stadager, eett skpe land fraa Sønderkiirckeby prestegord aff then ager, som kaldis Krang, oc thett skede i salige her Hans Mortenßens tiidtt.

|8r| Diegnedomit i Sønderkiirckeby.

Eiedoms breffue. Ther findis *engen* eiedoms breffue till Sønderkiirckeby diegnedom.

Iorde. Ther eer huercken ager eller eng eller skou⁹ till diegnegorden i Sønderkiirckeby.

Renthe. Almøßekorn i bode i (!) Sønder Alsløff oc Kiirckeby ... 3¹/₂ pd. byg. Klocker skpr. i bode sognerne ... 2¹/₂ pd. byg 1 skp. Een iulle mad aff 44 mend i bode sognerne, som eer aff huer mand eett bøste flesk oc 6 brød.

Fraakomet. Ther findis entiidtt fraa diegne gorden att vere kommitt, som nogen mand kand aff vide.

|8v| Prestegorden i Vigerløsze

Her Iørgen.

Eiedoms breffue.

Ther findis *engen* eiedoms breffue paa nogett, som liger till Wigerløße prestegord.

Bona mensalia eller landgilde.

Ther eer entett landgilde till prestegorden i Wigerløße.

Prestegordens iorde.

S ø n d r e m a r k: Tho toffthe agre¹ ... 2 skp. land. Vodager² ... 2 skp. land. Store Vodager ... 6 skp. land³. Lille Bliisheu ... 1 skp. land. Smalle Bliisheu ... 4 skp. land. Store Bliisheu ... 8 skp. land⁴. Store Vrangager ... 4 skp. land. Lille Vrangager ...

9 Ordene eller skou tilf. over linien; de mangler i 1595.

1 1595: Lille toffte ager 1 skp. land; endnu 1 liden tofft 1 skp. land.

2 1595: Waadager.

3 1595: Store Wodager 3 skp. land.

4 1595: Store Blishøy 7 skp. land.

2 skp. land. Grimsten⁵ ... 2 skp. land. Store Grimsten ... 3 skp. land. Lammekielde ager ... 4 skp. land. Lille Lammekielde ager ... 1 skp. land. Store Lammekielde ager ... 4 skp. land. Smale Lammekielde ager ... 2 skp. land. Lille Bøneholms⁶ ager ... 1 skp. land. Brede Bøneholms ager ... 3 skp. land. Smalle Bøneholms ager ... 2 skp. land. Eigstøcke⁷ ... 2 skp. land. Brede Eigstøcke ager ... 4 skp. land. Bytte vei ... 3 skp. land. Belliße enge⁸ ... 3 skp. land. Lille Belliße enge⁹ ... 2 skp. land. Lille Sandbiereg¹ ... 2 skp. land. Store Sandbiereg ... 3 skp. land. Ridders ager ... 6 skp. land. Sandbiereg's moße ... 3 skp. land. Heudager ... 2 skp. land. Ertteager ... 3 skp. land. Lille Ertteager ... 1 skp. land. Store Kattetørne² ... 4 skp. land. Lille Kattetørne ... 2 skp. land. [9r] Store Klareager ... 3 skp. land. Lille Klareager ... 1 skp. land. Ridders ager ... 4 skp. land. Een bred ager emod greffthen³ ... 3 skp. land. Een liden ager emod greffthen ... 1 skp. land. Lille Brende Riiss ... 2 skp. land. Store Brende Riiss ... 12 skp. land. Fuletunge ager ... 2 skp. land. Danedige ager ... 4 skp. land. Summa 5 pd. oc 3 skp. land. Eng i Søndre mark ... 12 less høø⁴.

V e s t e r m a r k: Skellen ... 3 skp. land. Thuegiørs ager ... 2 skp. land. Pereheus ager ... 7 skp. land. Gydemands tofft ... 6 skp. land. Lille Mølleager ... 4 skp. land. Store Mølleager ... 4 skp. land. Ny Mølle ager ... 4 skp. land. Lille Ny Mølle ager ... 2 skp. land. Ertte støckett ... 6 skp. land. Grøffthe hullett ... 2 skp. land. Ande Heus ager ... 3 skp. land. Store Andeheu ... 5 skp. land. Thuegiørs støcke ... 2 skp. land. Lille Sorttebiereg ... 4 skp. land. Store Sorttebiereg ... 8 skp. land. Thuegiørs ager ... 2 skp. land. Krangen ... 8 skp. land. Mulkielde ... 2 skp. land. Heude ager ... 2 skp. land. Stenheuss ager⁵ ... 4 skp. land.

5 1595: Grimsteens ager.

6 1595: Bøneholms (også i de to flg. navne).

7 1595: Egstycke (også i det flg. navn).

8 1595: Bellesengen.

9 1595: Lille Bellesengen.

1 1595: Sandbiereg (i dette og det flg. navn).

2 1595: Lille Kattetørne ager 2 skp. land; Storre Kattetørne ager 4 skp. land.

3 1595: mod grøfften (også i det flg. navn).

4 1595 tilf.: nar thet woxer allerbest.

5 1595: Steenhuß ager.

Bosse Vroo⁶ ... 6 skp. land. Summa 3¹/₂ pd. oc 2 skp. land. Eng i Vestre mark ... 8 less høø.

|9v| Nørre mark: Toffthen ... 8 skp. land. Neden Toffthen ... 2 skp. land. Stakede Strandager ... 1¹/₂ skp. land. Store Strandager ... 4 skp. land. Smale Strandager ... 2 skp. land. Een liden tofftt ... 2 skp. land. Store Bliisheu⁷ ... 6 skp. land. Toppestens ager ... 2 skp. land. Thuegiørs ager ... 2 skp. land. Korsheus ager ... 2 skp. land. Anden Korsheu ... 2 skp. land. Een ager offuer Stouby⁸ vey ... 4 skp. land. Een ager i Stouby Vroo ... 3 skp. land. Een ager vett Stouby gorde ... 2 skp. land. Mølleager ... 6 skp. land. Lille Ladager ... 2 skp. land. Store Ladager ... 6 skp. land. Een ager mod Stouby gorde⁹ ... 2 skp. land. Heud ager ... 3 skp. land. Stens ager¹ ... 1¹/₂ skp. land. Hardebag ... 6 skp. land. Lille Hardenbag ... 3 skp. land. Ørnehuss ager² ... 3 skp. land. Store Korsheu ... 6 skp. land. Lille Isterleuff³ ... 1 skp. land. Store Isterleuff ... 4 skp. land. Then krogede ager i Neden Skiifftiitt ... 2 skp. land. Eende Store Korsheu ... 3 skp. land. Thuegiørs ager ... 1 skp. land. Store Skeels ager⁴ ... 6 skp. land. Thuegiørs ager ... 2 skp. land. Lille Skeelss ager⁵ ... 3 skp. land. Summa 4 pd. 7 skp. land⁶. Eeng i then nørre mark ... 6 less høø⁷.

Skou eer ther engen till prestegorden.

Fraakommet. Ther eer enthett komett fraa Wigerløße preste-gord, ther mand kand vide att sige aff.

|10r| Diegnedømmet i Vegerløsse.

Eiedoms breffue. Ther findis engen eiedoms breffue paa diegne gorden i Vigerløße, eller paa nogett, som ther tilliger.

Iorde till diegne gorden i then Søndre mark: Stenager ... 2 skp.

6 1595: Boßewraa.

7 1595: Storre Bleshøy.

8 1595: Stoby (*i dette og de to flg. navne*).

9 1595: En ager mod Stoby gierde.

1 1595: Steen ager.

2 1595: Ørnehøys ager.

3 1595: Jsterløff (*i dette og det flg. navn*).

4 1595: Storre Skells ager.

5 1595: Lille Skelsager.

6 *Summen stemmer hverken her eller i 1595.*

7 1595 tilf.: nar thet woxer aller best.

land. Andeheus Hoffuitt ... 1½ skp. land. Ertte ager ... 2 skp. land. Østre mark: Heudager ... 1½ skp. land. Nørre mark: Trynis toff[t] ... 2 skp. land. Skeelss ager⁸ ... 1½ skp. land. Biergs ager ... 1 skp. land.

Eenge. Ther eer engen eng till die[g]negorden i Vigerløse.

Diegne renthe. Almøse korn ... 5 pd. byg. Iulle mad, brød 120. Halffue geess 60.

Fraakomet. Ther eer enthett kommitt fraa Vigerløse di[e]gne gord, att mand kand aff vide.

|10v| Prestegorden i Skelby

Her Matis.

Eiedoms breffue.

Eett tings vinde, beseglett oc giiffuitt paa Skelby ting vnder dato 1563, lydendis att nogle mend haffuer framgoitt oc vundit mett helgens eedt, att nogle støcker iorde haffuer veritt aff arilds tiidtt till Skelby prestegord, som ere theße epterschreffne: Een stuff i Raubiergs marck¹, een stuff i Høgs marck² oc een fierde partt aff een iord i Skelby.

Bona mensalia eller landgilde.

Een annexe prestegords iord i Geidesby ... 2 pd. byg, inge *penninge* 18 β. Aff een stuff i Raubiergs mark³ ... 1 td. byg. Aff een stuff i Høgs marck⁴ ... 2 skp. haffre, 2 skarpe geess. Herligheden aff thette for:ne eer till Skelby prestegord. Een nu aff een fierding iord i Skelby ... ½ pd. byg⁵. Aff een gord i Marbek ... 1 td. byg. Herligheden aff these godts eer till slottett⁶.

Prestegordens iorde.

V e s t r e m a r k: Nørre Liids ager ... 1 skp. land. Staus ager ... 2 skp. land. Vllebrynde ... 5 skp. land⁷. Lerbiery ... 6 skp. land⁸.

8 1595: Skiels ager.

1 1595: en stuff y Rabierrig.

2 1595: y Høyet.

3 1595: y Rabiermk.

4 1595: y Høyet.

5 1595 tilf.: her haffuer oc sogneprestenn herligheden.

6 1595 tilf.: Af prestegaardz stunnen 6 mk. (*delvis udraderet*).

7 1595: 6 skp. land.

8 1595: Lærebierge 7½ skp. land.

Sortlengge ... 3 skp. land⁹. Hylleager ... 10 skp. land. Korssager ... 9 skp. land. Korissager¹ ... 2 skp. land. Nørre Pantere ... 2 skp. land². Søndre Pantere ... 6 skp. land³. Bagneheu ... 11 skp. land⁴. Nørre Sortlisse ... 4 skp. land⁵. |11r| Søndre Sortlisse ... 5 skp. land. Spindell enge ... 2 skp. land. Mielheu⁶ ... 6 skp. land. Bremleheu ... 7 skp. land. Sketismoße⁷ ... 7 skp. land. Heubierg ... 5 skp. land. Maglemoße ... 6 skp. land. Nygords ager ... 5 skp. land. Summa 4 pd. oc 8 skp. land. Eenge i Vestre mark ... 8 less høø.

S ø n d r e m a r k: Hamppekier ... 6 skp. land. Bagneheu ... 9 skp. land⁸. Nørre Skelne ... 6 skp. land. Sandbiereg ... 2 skp. land. Mediemark ... 9 skp. land. Krageheu ... 1 skp. land. Pii-skeheu ... 4 skp. land^{8b}. Hielmager ... 6 skp. land. Ragrette ... 5 skp. land. Gasse ager ... 6 skp. land⁹. Ru ager ... 8 skp. land. Sønder Skelne ... 6 skp. land. Fogettbull¹ ... 5 skp. land. Mulegord ... 9 skp. land². Stette ager ... 3 skp. land. Summa 3½ pd. oc 1 skp. land³. Enge i Søndre mark ... 8 less høø.

Ø s t r e m a r k: Gordcke ... 2 skp. land. Demme ... 3 skp. land⁴. Skiiffager ... 7 skp. land. |11v| Toffteager ... 5 skp. land⁵. Hette ... 2 skp. land. Rødestene ... 2 skp. land. Aallestij ... 4 skp. land. Vrangager ... 2 skp. land. Langemoße ... 6 skp. land. Torss ... 10 skp. land. Søstøckerne ... 6 skp. land. Togeheu ... 10 skp. land. Kuld ... 7 skp. land. Krang ... 4 skp. land.

9 1595: 2 skp. land.

1 1595: Kaaris ager.

2 1595: 2 skp. land, r. fra 4.

3 Rettet fra 2 til 6. 1595: 4 skp. land.

4 1595: Bannehøy 12 skp. land.

5 1595: Nørre Sortelyße 5 skp. land.

6 1595: Mæelhøy.

7 1595: Skettismoße.

8 1595: Baunehøy 10 skp. land.

8b 4 rettet fra 3.

9 1595: 7 skp. land.

1 1595: Fogdebul.

2 1595: Mulegaar 7 skp. land.

3 1595: 3½ pundt (hvilket ikke stemmer).

4 1595: 2 skp. land.

5 Herefter en anden rækkefølge i 1595, nemlig: Hette 1 skp. land; Rødstene 2 skp. land; Wrangager 2 skp. land; Søøstyckerne 6 skp. land, ud for hvilke fire navne der står: Thete haffuer floden forderffuit, at thet icke saais, og derefter: Aalesti 4 skp. land; Langemose 6 skp. land; Taarß 11 skp. land; Thogehøy 10 skp. land etc.

Spang ... 1 skp. land. Stetteager ... 4 skp. land. Summa 3 pd. oc 3 skp. land. Enge i Østre mark ... 6 less høø⁶.

Ther eer e[n]gen eied[o]ms skou till Skelby prestegord, men aff arilds tiid haffuer presterne i Skelby hafftt theris ildebrand i Geideskou, nu formener fogeden, som eer paa Gedisgord, presten, som eer nu i Skelby, att hand maa engen ildebrand faa paa Geidskou vden een ringe ting⁷.

Fraakommet. Enthett eer ther kommett fraa prestegorden i Skelby forvden eett inuentarium, som her Per Clemens oppebaar aff salig her Niels Iostsens aruinge, oc enthett eer ther aff kommitt till presten, som nu i Skelby boendis eer⁸.

|12r| Diegnedomett i Skelby.

Eidoms breffue. Engen eidoms breffue findis paa nogett, som liger till Skelby diegnegord⁹.

Diegneiord. Ther eer engen diegneiord¹ i Skelby sogen, then gord, diegnen nu iboer, liger till kiircken, oc iorden, som diegnen nu bruger, then liger till Skelby kiircke, oc giiffuer hand landgilde ther aff till kiircken.

Een diegnegord liger i Geidesby, som gor 9 ß aff till diegnen, ther eer engen iord till. Ther eer engen frij skou till diegnegorden i Skelby, nogen ildebrand foer hand paa Geideskou.

Renthe till diegnen. Haffuer diegnen 2 skp. byg aff huer mand i Geidesby, oc ere samme mend 39². Haffuer diegnen aff huer mand i Skelby sogen 2¹/₂ skp. byg, oc eer alle mendene 55. Summa 8 pd. byg, 1 td. oc 2 skp. byg³.

6 1595: 8 leß høø.

7 1595: Thil prestegaarden y Schelby er ingen eyedoms skow, men paa Gedesskow haffuer hand sin ildebrand ex gratia.

8 1595: Ther er inthet frakommit fra prestegaarden, ther nogen nu weed aff at sige. *Herefter følger:* En eng wnder Gedeskow, kaldis Presteeng 9 leß høø.

9 1595: Ther er ingen eyedoms breffue paa degne gaarden. Dog er hand anno [*in blanco*] beuilgit oc samtyckt aff welbyrdig Niels Friis at skulle her effter werre en fry degnegaardt.

1 -iord tilf. over linien og r. fra -gord.

2 1595 tilf.: oc 9 skp. for hand ringe fredzklocke.

3 Summen er rettet fra 7 til 8 pund og fra 1 til 2 skp. Summen ikke opført i 1595.

Haffuer och dieggen i Geidesby sognen 39 lempelige brød oc 18 smoo osthe.

Fraakomet. Ther findis enthett att verre kommett fraa dieggen gorden, ther mand kand vide att sige aff.

|12v| Nykiøffuings prestegord

Eidoms breffue.

Eett beseglitt kongebreff paa pergamentt, vdgiiffuitt vnder dato 1555, lydendis att salig konning Christian mett een hoglofflig ihukommelse haffuer vntt oc tillatt, att 4 pund byg biscops tiinde, som falder paa Valnes, schall vere altiid her epter till sogneprestens i Nykiøffuing hans vnderholdnings forbedring.

Bona mensalia eller landgilde.

⁴-Annexe prestegords iord i Søstofft⁴ ... 2 pd. byg. Een gordt i Gundsløff magle ... 3½ pd. byg, 1 bolgaltt. Een gord i Tingsted ... 2 pd. byg, 1 goss, 1 skp. haffre. Een gord i Stouby⁵ ... 3 td. byg. Herligheden aff these godtz haffuer i bispernis tider veritt, oc een nu eer, hoss sognepresten i Nykiøffuing.

Prestegordens iorde. Ther eer ingen iord i marken till Nykiøffuings prestegord.

Skouhug eller ildebrand haffuer sognepresten i Nykiøffuing hafftt ex gratia paa Kloskou⁶. I lige mode oc oldengield⁷.

Fraakomet. Fraa prestegorden i Nykiøffuing eer inthett fraakomett, men heller eptther Guds villie aff kongelig naade ere mere tillagd, eend som ther vor i fordoms tiide.

|13r| ⁸-Scholemesterdomett i Nykiøffuing.

Eidom breffue. E[n]gen eidoms breffue findis paa nogett, som eer lagtt till scholen⁸.

Wnderholdning till scholemester. Aff en gordt i Stubberup ... 1 pd. byg. ⁹-Herligheden eer till slottett⁹. Aff thett altergodtz,

4-4 1595: Søstoffte prestegaard.

5 1595: Stoby.

6 1595: Clouskow.

7 Sætningen mangler i 1595.

8-8 Mangler i 1595.

9-9 Mangler i 1595.

som her Hans Øster i vere haffuer¹ ... 1 pd. byg. Almuße korn i Sæstofftt sogen ... 2 pd. byg. Aff Nykiøffuings by ... 30 mk. om aaritt.

²-Brøst haffuer scholemester for kost, then kunde hand vell haffue i Helligeisthus, om thett kunde forhuerffuis hoss Kongelig Maiestætt².

Fraakommitt. ³-Ther eer inthiitt forminskett aff thett, som haffuer verett lagdtt till scholemesters vnderholdning³.

[Fol. 13v, 14r og 14v ubeskrevne]

1 1595: som hørde her Hans Østen thil.

2-2 1595: Skolemester oc hiønn haffuer fry kost y Helligest.

3-3 1595: Ther er inthet fordmindskit aff skolemesters thillegge, men heller merre thill lagdt, end ther wor y forðum tiidt.

Indberetning om Nørre Vedby sogn, Falsters Nørre herred, uden år og 1589

Den nedenfor udgivne indberetning om sognepræstens, degnens og kirkens indkomster fra slutningen af 1500-tallet, den eneste bevarede fra Falsters Nørre herred fra denne tid, indeholder mere end de tilsvarende sogneindberetninger, der har ligget til grund for Falsters Sønder herreds register 1572, idet den ligesom de lollandske herredsbøger også giver oplysninger om kirkens indkomster.

Det er næppe en koncept, snarere en renskrift af indberetningen, der findes i samme pakke som Sønder herreds register 1572. Den er skrevet på 1½ folioark, hvoraf første blad er løst, idet sidste blad af det oprindelige yderste læg er borte; teksten slutter imidlertid på fol. 3r, således at næppe noget af denne er tabt. De bevarede blade er fugtplettede og medtagne i kanterne, særlig foroven, hvorved øverste linie på hver side er delvis bortslidt.

Største delen af indberetningen er affattet og antagelig skrevet af degnen, der i afsnittet om degnens rente (fol. 2v) to gange bruger vendingen »forkortis mig«, medens det sidste afsnit, om almissekorn (fol. 3r), er tilføjet med en anden hånd, uden tvivl sognepræsten hr. Niels Axelsens (præst i Nørre Vedby 1567–1601), der kendes fra indførelser i nedennævnte kirkeregnskabsbog. Foruden enkelte rettelser in scribendo er der i manuskriptet en del udstregninger, rettelser og tilføjelser med en tredje, meget flygtig hånd.

Manuskriptet har med disse rettelser og ajourføringer åbenbart tjent som forlæg for indførelsen forrest (fol. 2r–4v) i Nørre Vedby kirkes regnskabsbog 1589–1668 (i Kirkeinspektionsarkivet for Sjælland, Lolland-Falster m. m. i Landsarkivet for Sjælland m. m.). Denne indførelse, der har yderligere rettelser og ajourføringer ud over forlæggets, gengives nedenfor som paralleltekst.

Den udaterede indberetning er således ældre end 1589 og kan være samtidig med Sønder herreds register 1572 (jfr. William Christensen i De ældste danske Arkivregistraturer V 807), men der savnes holdepunkter for en nøjere datering.

Uden år

|1r| Widby [.....]
Her Niels Axilsenn.
Eydoms breffue.

Jtt sogne vidne paa en stuff kaldis Dal, som ligger mellom Alsløff oc Egløff marker, att hand haffuer liggitt till Vidby prestegaard oldt effter oldt wklagit oc saais der vdj 20 skp.¹, høe 6 less. Giffuit vnder dato 1535.

[*Udstreget*: Jtt sogne widne vnder dato 1554 paa en jord, som ligger y Widby nørre, kallis Presterudt, som er fratagenn prestens bondis gaard *ibidem*, lou vfordelt.]

Jtt sogne widne vnder dato 1548, som lyder, att prestenn wdj bispennis tid motte beholle olde[n]gielden aff sin preste-tienere [*herefter overstr.*: huilkenn frihed bleff frantagen oc er denn ...; *tilføjet med anden hånd.*], som hand en nu haffuer.

Bona mensalia.
Enn gaard vdj Vidby nørre ...

1589

|2r| Widby prestegaard.
Her Niels Axilsenn.
Eydoms breff.

Jtt sogne vidne paa en stuff kaldis Dall, som ligger emellom Aelsløff oc Egløff marker, att hand haffuer liggitt till Vidby prestegaard old efter old wklagit, oc saais der vdj 20 skp. korn och 6 lees høe, oc er for:ne vidne giffuit vnder dato 1535.

Jtt sogne vidne vnder dato 1548, som liuder, at prestenn vdi bispennis tid motte beholde oldengield aff sine tienere, som hand en nu haffuer.

Bona mensalia.
En gaard vdj Nørre Widby,

1 *tilf. over linien*: aur (?).

Uden år

3 pd. byg. Jngepenge oc all anden herlighed till prestenn.

Aff den² gaard *ibidem*... 1/2 pd. byg. Herlighædenn till Stadager.

Aff en gaard y Egløff ... 2 pd. byg. Jnngpenge 14 ß mett all anden herlighedt.

Aff enn gaard *ibidem* ... 1/2 pd. byg. Herlighedenn till slottett.

Aff en gaard y Rysserup ... 1 1/2 pd. byg. Jngepenge 1 mk. mett all andenn herlighedtt.

|1v| [.....] øde jordtt att bygge paa y Egløff paa then syndre gade aller østerst nest liddet.

Jtem *haffuer* prestenn fry yldebrand oc olden till sine egenn suin y Widby skouff [*med anden hånd*: oc aff thienere met, som er 3], oc *haffuer* hand oc hans formend hafft samme frihed aff arffuuldz tid wyldet oc wkiert.

Prestegaardens jorde.

Øster marck:

Byagger 8 skp. land

1589

som skilder ... 3 pd. byg. Jngepenge oc all anden herlighed till prestenn.

Jtem aff en anden gaard *ibidem* ... 1/2 pd. byg. Herlighedenn till Stadagger.

Jtem aff en gaard vdj Egløff ... 2 pd. byg. Jngepenge 14 ß mett all anden herlighed till prestenn.

|2v| Nock aff en gaard i for:ne Egleff ... 1/2 pd. byg. Herlighedenn till slottit.

Aff enn jord³ i Ryserop ⁴till slottet ... 1 td. haure⁴. Jngepenge ⁵-ingen, men⁵ all anden herlighedt (till presten).

Jtem en lidenn øde jord at bygge paa i Egleff paa den synder gade aller østerst nest leddit.

Jtem *haffuer* presten fry yldebrand oc olden till sine suin oc tieneris met, som er 3, vdj Vidbyskou, oc *haffuer* hand oc hans formend hafft samme fryhed aff arffuulds tid wildt oc wkiert.

Prestegaardens jorde.

Østre marck:

Byagger 8 skp. land

2 *mul. rettet til enn.*

3 *rettet fra gaard.*

4-4 *skrevet oven på den delvis udraderede opr. angivelse: 1 1/2 pd. byg.*

5-5 *der har opr. stået: 1 mk. mett.*

Uden år

Tho østre sticker	4 skp. land
Stynns ager 5 skp. land
Rysagher 4 skp. land
Dynnehaffue	... 8 skp. land
Wraasticke 2 skp. land
Striib 8 skp. land
Møllehoff 8 skp. land
Tofftenn 7 skp. land
Summa	2 pd. 1 td. 1 skp.
Høø	1 ¹ / ₂ less.

Vester marck:

Byagger 1/2 pd. land
Flædekier 5 skp. land
Lydenn Stubs ager	3 skp. land
Store Stubs ager	6 skp. land
Skielsager 1/2 pd. land
Ertebieriigh 9 skp. land
Hockenbiering	... 9 skp. land
2r [Skoustubet] ⁶	
Hiortesølle ⁷ 1 skp. land
Summa er	2 ¹ / ₂ pd. 3 skp.
Høø	8 less.

Nørre marck:

Øster stiickit	... 2 skp. land
Mølle byager	... 5 skp. land
To toffteager eller	
tofftehalle 4 skp. land
By ager 10 skp. land
Skreppe ager	... 10 skp. land
Stubbis ager	... 8 skp. land
Made ager 6 skp. land
Tho madesticker	3 skp. land
Summa	2 pd. 1 skp.

1589

Thu østre stycker	4 skp. land
Stynns agger 5 skp. land
Rysagger 4 skp. land
Dynne haffue	... 8 skp. land
Wraa sticke 2 skp. land
Striib 8 skp. land
Mølle hoff 8 skp. land
Tofftenn 7 skp. land
Summa	2 pd. 1 td. 1 skp.
Høø	1 ¹ / ₂ leess.

|3r| Vester marck:

Byagger 1/2 pd. land
Flædekier 5 skp. land
Lille Stubs ager...	3 skp. land
Store Stubs ager	6 skp. land
Skiels agger 1/2 pd. land
Ertebieriigh 9 skp. land
Hockenbieriig	... 9 skp. land
Skoustubet 2 skp. land
Hiortesille 1 skp. land
Summa er	2 ¹ / ₂ pd. 3 skp.
Høø	8 leess.

Nørre marck:

Øster stiickit	... 2 skp. land
Mølle byager	... 5 skp. land
To toffte ager eller	
toffte hale 4 skp. land
By agger 10 skp. land
Skreppe ager	... 10 skp. land
Stubbis ager	... 8 skp. land
Made ager 6 skp. land
To made stycker	3 skp. land
Summa	2 pd. 1 skp.

6 kun navnet er delvis læseligt; if. summen skal tallet være 6 skp. land.

7 rettet fra -syllø.

Uden år

Høø 5 less [*i margenen med anden hånd*: 18 les, den øde 9 les].

Stuffue jorde.

Trunekierstuff [*i margenen med anden hånd*: y Egløff marcke] ... 3 skp. land.

En stuff vdj Gremelstrup marck [*med anden hånd*: huoss det skifft, som kaldis so] 10 skp. land.

Den omgraffne holm ved kirken ... 3 skp. land.

Den stuff Daal y Egløff marck ... 20 skp. land⁸. [*overstr.* oc nogenn tyrebed der hoss].

[*overstr.* Frankommit jnthit, vndertagitt Presterudtt, som det for:ne tingsuinde lyder om, oc den fry olden aff prestetierenen vt supra].

Degnedommit till Widby kirke.

Eydoms breffue ... jnngenn.

|2v| [.....]

Degnestuffuen y Wiidby ... 2 skp. land.

Enn stuff y Grimelstrup Kirke marck wiid naffnn thenn Graffne gaard ... 1¹/₂ skp. land.

1589

Høe 5 leess.

|3v| Stuffue jorde.

Trunekierstuff i Egløff marck ... 3 skp. land.

En stuff vdj Gremelstrup marck hoss dett skifft, som kaldis saa ... 10 skp. land.

Den omgraffne holm ved kirken ... 3 skp. land.

Den stuff Daall y Egløff marck ... 20 skp. land.

Degnedømmitt till Widby kircke.

Eydoms breffue jngenn.

Degnens jord.

Degnestuffuen y Wiidby ... 2 skp. land.

Enn stuff y Grimilstrup Kircke marck ved naffn ¹-huos then⁻¹ Graffne gaard [*sen. tilf.*: som tilhører præsten] ... 1¹/₂ skp. land.

8 *i margen er tilf. med anden hånd*: Dall 16 les hø, og ud for Trunekierstuff og Den omgraffne holm: 1 les, sidste sted rettet fra 3 les.

1-1 *der har opr. kun stået then; der er rettet (til thenn?) i dette ord, og et utydeligt huos er tilføjet.*

Uden år

Degnens renthe.

Almisse kornn ... 4 pd. byg oc 3 skp.

Klockere korn ... 2¹/₂ pd. bygh. Aff denne sum aarliigen forkortis mig 3 tdr. byg och 3 skp. klockere korn aff tre gaarde, som saais vdj bulkrogs jord.

Julle mad aff 63 mend, vdaff huer mand it bøste flesk och 6 brød, her aff forkortis mig 3 madir aff for:ne 3 øde gaarde. Michilmysse mad aff 15 mend, aff huer mand enn oest och 6 brødtt.

Jtem haffuer degnin fry jldebrand oc oldenn till sine egin suin y Widby skouff.

Wedby kirckis rente, landgilde oc jndkomst.

Widby.

Anders Brun ... 1¹/₂ pd. byg.

Lauris Matsenn¹ ... 1 pd. byg.

Nock for:ne Lauris aff enn øde iord² 3 tdr. byg och aff enn stuff, som ligger y Aelsleff marck, aarligen ... 3 skp.

Hans Hemingsenn ... 1/2 pd. byg.

[3r] Anders Galde giff[uer]

1589

Degnens renthe.

Almisse korn ... 4 pd. byg oc 2-2 tdr. byg².

Klockere korn ... 3³ pd. byg.

Aff denne sum aarligen forkortis degnin 2⁴ tdr. byg oc⁵ skp. b: klockere korn aff 2⁶ gaarde, som saais vdj bulkrogs iord.

Julle mad aff 63 mend, aff huer mand it bøste flesk oc 6 brød, her aff forkortis 3 mader aff for:ne 3 øde iorder eller gaarde.

Mickelmøsse mad aff 15 mend, aff huer mand en ost oc 6 brød.

Haffuer degnin fri jldebrand oc oldengield till sin egne suin y Widby skouff.

[4r] Wedby kirckis rente, landgilde oc jndkompst.

Widby.

Anders Brun giffuer aarligen til kircken ... 1¹/₂ pd. byg.

Lauris Matzenn giffuer ... 1 pd. byg.

Nock for:ne Lauris giffuer aff en øde iord ... 3 tdr. byg. Ock aff en stuff, som ligger i Aelsløff marck, aarligen ... 3 skp. byg.

2-2 rettet fra 3 skp. og byg tilføjet.

3 rettet fra 2¹/₂.

4 rettet fra 3.

5 tallet er glemt, og der er ikke afsat plads til senere udfyldning.

6 rettet fra 3, men nedenfor regnes stadig med tab af rente fra 3 gårde.

1 i margenen med anden hånd: Jørgen Sommer.

2 i margenen med anden hånd: Troels Reff.

Uden år

aff e[nn agger, som kaldis]³
Vllebierge, nar hand saais ... 2
skp. byg.

Troels Reff aff sin Vllebierge,
nar hand saais ... 1⁴ skp. byg.

Lauris Pintz dag aff sin Gaam-
le by toff[t], nar hand saais ...
1 skp. byg.

Niels Degin aff Gremilstrup
giffuer aarligen aff en stuffue
jord, som ligger y Grimilstrups
malck⁵ 3 skp. b:

Hans Hemmingsen vdj Egløff
... 1/2 pd. byg landgilde.

Hans Oelßen⁶ *ibidem* aff sin
agger ... 4 skp. byg.

Jtem aff denn gaard, som An-
ders Bonde vdj bode, vdj Oue-
strup⁷, giffuis naar jorden saais
... 2 skp. byg.

Jørgenn Faffuer aff sin Gamle
bytofft, nar han saais ... 1 skp.
byg.

1589

Hans Hemingsenn ... 1/2 pd.
byg.

Anders Galde giffuer aff en ag-
ger, som kaldis Vllebierge, nar
hand saais ... 2 skp. byg.

Troels Reff aff sin Vllebierge,
nar hand saais ... 1 skp. byg.

Jørgenn Faffuer aff sin Gamle
bytofft, nar hand saais ... 1
skp. byg.

Lauris Pintz dag aff sin Gamle
bytofft, nar hand saais ... 1
skp. byg.

Niels Degin aff Grimilstrup
giffuer aarligen aff en stuff
iord, som ligger i Grimilstrup
marck ... 3 skp. byg.

Hans Hemingsenn vdj Egløff
landgilde ... 1/2 pd. byg.

Hans Oelsenn *ibidem* aff sin
agger ... 4 skp. byg.

Jtem aff den gaard, som An-
ders Bonde vdj bode, vdj Ou-
strup⁸, giffuis nar iorden saais
... 2 skp. byg⁹.

¹Almisse korn aff Wydby sogen
[tilf. m. anden hånd: som kom-
mer prestenn til].

[4v] Almisse korn aff Widby
sogin, som kommer prestenn till.

3 kun nederste del af bogstaverne er bevaret.

4 rettet fra 2.

5 over l er tilføjet r. Det herpå følgende tal er et arabisk tretal, medens alle andre talangivelser (bortset fra årstal) er romertal.

6 i margenen med anden hånd: Jørgen Olßen.

7 rettet fra Aaestrup.

8 rettet fra Aelstrup.

9 nederst på fol. 4r tilføjet: summa 20 tdr. en skp. mynndre vdj it aar, vdj it andit aar 19 tdr. 1 skp. myndre.

1 herfra skrevet med hr. Niels Axelsens hånd.

Uden år

Først vdi Gremelstrup giffuer mig allemend, naar gaardene besidis oc jordene saais, huer 1 td. byg. Jtem allemend vdi Eg-luff giffuer huer 1 td. byg. Jtem huer mand vdi Orehoffuit giffuer 3 skp. byg. Jtem Ryserope mend giffuer mig huer, naar jordenn saais, 1 td. byg. Jtem Widbymend paa thenn syndre gade fra Jens Galde, som er den første mand, oc till Peder Lisse, som er den siste mand, naar jorden saais, huer 1 td. byg.

[3v ubeskreuet]

1589

Først vdi Grimilstrup giffuer allemend prestin, nar gaardene besidis oc jorden saais, huer 1 td. byg. Jtem allemend vdi Eg-luff giffuer huer 1 td. byg. Jtem huer mand vdi Orehoffuit giffuer 3 skp. byg. Jtem Ryserope mend giffuer prestin, nar iordenn saais, huer 1 td. byg. Jtem Widbymend paa den syndre gade fra Jens Galde, som er den første mand, oc till Peder Lisse, som er den siste mand, naar jordenn saais, huer 1 td. byg.

[resten af siden ubeskreuet]

Lollands Sønder herreds jordebog og register 1571

Den ældste og bedste afskrift af jordebogen findes i Stiftsbiblioteket i Maribo. Manuskriptet, der har signaturen: S, 1 – 08-Ra 64, består af 19 sammenhæftede hvide folioblade, men har oprindelig bestået af mindst 22 blade. De yderste ark er i tidens løb blevet slidte og løse, og ved en senere omhæftning er de to første blade blevet klistret fast til det fjerde, medens tredje blad er blevet anbragt mellem blad 17 og 18. Denne hæftning er sikkert blevet foretaget på et ret sent tidspunkt, muligvis efter at manuskriptet er kommet i Stiftsbibliotekets eje.

Hvor og hvornår afskriften er foretaget, kan ikke nøjagtigt fastslås, idet vi ikke kender manuskriptets historie, før det i slutningen af det 18. århundrede havnede i Stiftsbiblioteket. Det nævnes som nr. 12 under folianter i »Fortegnelse over de Bøger, som nu 20. Marts 1797 forefindes i den offentlige danske Provincial Bogsamling i Mariebo«, trykt i København u. å. Det fremgår ikke af den i kataloget opførte gaveliste, hvem der har skænket manuskriptet til biblioteket, og desværre er fortegnelsen over gaverne forsvundet. Et par katalogmærker på håndskriftets forside (C 146 og 566 B) bidrager heller ikke til opklaring af dets proveniens. Skriften og papirets vandmærker, der if. oplysninger fra Det kgl. Bibliotek viser, at det er fremstillet i Puy Moyen (Angoulême), tyder på, at afskriften er foretaget i det 17. århundrede.

Den anden afskrift er fra første halvdel af det 18. århundrede og skyldes den kendte lollandske præst Poul Rogert (1702–1749), hvis omfattende samlinger til Lollands historie findes i Det kgl. Bibliotek (Thottske samling nr. 730 fol.). Afskriften af Lollands Sønder herreds jordebog 1571 i dette håndskrift (fol. 388r–414v) er kollationeret med Maribo-afskriften, og de væsentligste indholdsmæssige og ortografiske afvigelser er anført i fodnoter (mærket R). Brevudtogene er tidligere trykt efter Rogerts afskrift i »De ældste danske Archivregistraturer« bd. V.

Begge afskrifter kan være efter et fælles forlæg, eventuelt den originale jordebog 1571. En formentlig fejlagtig form i Maribo-afskriften af et personnavn (se ndf. p. 78 note 9) tyder på, at den er foretaget i anden halvdel af 17. århundrede. Navnet har antagelig været vanskeligt at læse i forlægget; Rogert har læst Filo Benedicte (i Æ.D.A. V p. 854 fejlagtigt Tilo), medens Maribo-afskriften har Filo Bernewittß, idet afskriveren har knyttet navnet til slægten v. Barnewitz, der kom til Rudbjerggård og Hundshovedgård (senere Fritzholm, omtydet til Fredsholm) i første halvdel af 17. årh. (Trap: Danmark, 5. udg. IV 715 og 726).

[1r] Laalands Synder-herridtz iordebog oc register, paa alle eyendoms breffve, landgilde, sckouff, marck, ager, eng, ock all anden viß rente ock jndkomst, som ligger till alle kircker, præstegaarde ock deigneboliger offver Synder herridt i Laaland, anteigned ock beskreffvit effter kongl: mayttz: befalning ock ordinantzen, ock forfattet udi saadan form ock maade som her effterfølger. Anno 1571 mense novembr:

Form oc maade hvoreffter denne bog oc register sckall giøris.

K i r c k e n .

1. Eyendomsß breffve, hvor mange ock hvad de indeholder.
2. Kirckenß landgilde ock indkomst, hvor mange tienere, hvor de boer ock hvad de giffve till landgilde.
3. Kirckenß almyste korn, hvor megit i hver by.
4. Kirckenß jord, sckouff, ager ock eng, hver ved sit naffn, ock hvor megit der kand i saaß.
5. Om nogit er forryckt eller frakommit.

P r æ s t e n .

1. Præstegaardsß eyedomsß breffve, hvor mange, ock hvad de indeholder.
2. Landgilde, som kaldiß bona mensalia, ock om præsterne haffve udi de gamle bisperß tid hafft herlighed aff samme godsß, ock aff sin annex-præstegaard.
3. Om præstegaardsß jord, ager, eng, sckouff, item hver ager ved sit naffn ock hvad der kand i saaß.
4. Almyste korn, hvor megit i hver by.
5. Michelmyste mad, eller penge, hvor mange.
6. Hvor mange decimantes i hver sogn.
7. Inventarium till præstegaarden.
8. Om nogit er forøt eller frakommet.

D e i g n e n.

1. Om der findið breffve paa deigneboligen eller rente, ock hvad hanß rente er, ock haffver været aff arildß tid.
2. Om skouff, ager, eng, hver ved sit naffn, ock hvor meget der kand i saasß.
3. Om inventario till deigneboligen.
4. Om nogit frakommit eller forryckt paa bolig eller andit.

|1v|

Vestenskouff sogn

K i r c k e n.

1. Breffve. Jt pe[r]gementß ock tvende papjrß.
 Det fyrste er it sckiøde breff paa en ager, som ligger vesten for Brødebole, kaldiß Salvie stub ager, at den hør til kircken, dat: 1450.
 Det andit er it tingßvidne, udgaat aff Synderherritz ting, liudendiß, at dend eng, som ligger paa Veyløe, er giffven til Vor Frue messe eller gudßtieniste udi Vestensckouff kircke, dat: 1533.
 Det tredje er it tingßvidne, udgaat aff Knubbelycke bircketing, lydendiß, at den skouff, som ligger ud till ¹Knubbelycke fellit, ock den jord, som ligger udi¹ Benicke marck, ligger aff rette till Vestenskouff kircke ock kaldiß icke andet end Vor Frue-skouff ock jord, eller Kircke sckoffven ock Kircke jorden; dat: 1571.
2. Landgilde ... 3¹/₂ pd. ock 5 skp. byg², som effterfølger.
 Jørgen Poffvelsen i Sckouffby sckylder ... 2 pd. ock 8 skp. byg.

Ø d e j o r d e, e n g o c k s c k o u f f,

En jord, som ligger i den vestre halffve sogn ved den ny kircke, kaldiß Vor Frue jord, sckylder ... ¹/₂ pd. byg³. En ager udi Bønnickið⁴ marck ... 26 skp. land. Med en eng norden for ... 3 leß. En ager østen Vor Frue skouff ... 2

1-1 *Mangler i R.*

2 R: 4 Pd. og 5 skp. byg.

3 R: 1 Pd. byg.

4 R: Bennikes.

- skp. land. En ager i Neßby *marck* norden Huliß⁵ Kallehaffve ... 2 skp. land.
3. Sckouff. En liden sckouffsdeel, kaldiß Vor Frue sckouff, som løber ud paa Knubbelycke fellit, effter *forbemeldte* tingßvidne.
4. Eng. En eng paa Vejløe, giffven til Vor Frue messe, sckylder ... $\frac{1}{2}$ pd. byg⁶, som Raßmuß Sock i Rogerup haffver, dog med urette, fordj præsten giør tienisten.
En anden jord, som Lasse Frost haffver, sckylder ... 9 skp. byg.
En ager synden Lessøe ... 2 skp. land.
En ager i Lange Tofft ... 4 skp land.
En ager synden for den ... 4 skp land.
Vinnelhøyß⁷ ager med Spieldit ... 4 skp. land.
5. Almysse korn ... Jntet.
Men de fattige haffver hver søndag aff den nørre fierding i sognet en pose med mad saa god som nii ß.
6. Frakommit ... Intet.

Den vestre ny kircke eller capellen

1. Breffve. 5 pergementß ock 1 papjrßbreff.
Det fyrste er konning Christiansß aff Oldenborg, udi hvilket samtyckiß den vestre ny kirckiß eller capellenß bygning, dog icke |2r| videre tieniste der udi at holdiß, end som sogne præsten vill samtycke; udgiffvit anno 1464.
Det andit kong Hansiß, som stadfester *forbemeldte* konning Christians, ock at sogne præstenß løn ock rente sckall icke forkortiß for den løn sckyld, som de giffve capellanen; dat: 1494.
Det tredje er it dronningß breff, udgiffvit aff dronning Dorothea⁸, liudendiß at den vestre almue sckall søge deriß rette sogne kircke, uden hviß tieniste de kunde haffve udi capellen med sogne præstenß vilje ock samtycke. 1465.

5 R: Hullet.
6 R: 1 Pd. Byg.
7 R: Vimmelhøys.
8 R: Dorthe.

Det fjerde er bisp Magni breff aff Otthensee, som stadfester udi alle articler *forbemeldte* kongerß ock dronningß breff, ock at de vestre sogne mænd skulle icke haffve ydermere tieniste udi capellen, end som de kunde haffve med sogne præstenß fulde ja ock minde, ock ey for den tieniste-løn sckyld, der capellanen faar, forkorte nogit aff sogne præstenß eller deignenß rente; dat: anno 1472.

Det fembte er bisp Carls aff Otthensee, som indeholder det samme, som *bemeldte* bisp Magni breff samtycker; dat: 1481.

Det siette er bisp Jensiß, indeholdende det samme, dat: 1508.

2. Landgilde ... 1 skp. byg, som Morten Haugaard i Knubbelykke sckylder.
3. Frakommit ... Intet.

P r æ s t e n .

1. Breffve ... 7 pergementß ock 2 papjrß.

Det fyrste lyder, at præstegaardß byggested var i gammel tid paa det stycke jord, som ligger østen synden kircken, dat: anno 1458.

Det andet er it sckiøde breff, udi hvilcket Folmar Olsen [*overstr.* sckiøtte] sckiødte den præstegaard, som præsten nu i boer, till [*overstr.* sali] S: Pederß kircke; dat: anno 1496.

Det tredje er it tingßvidne aff Synder herritz ting, lydende, at der var icke jldit eller klaget paa Vestensckouffß præstegaard eller grund udi mange aar, førend hr. Otto Bramsted nu klagede; dat: anno 1446.

Det fjerde er it tingßvidne, som indeholder det samme som *forbemeldte*, dat. anno 1492.

Det fembte er it tingßvidne, som indeholder det samme, dat: 1492.

Det siette er it sogne vidne, udgiffvit paa Vestensckouff sogne steffne, lydendiß at der var icke jldet eller kieret i mange aar paa præstegaarden. Ock samme dag stod Filo Bernevittß⁹ till Hundtzhoffvitzgaard ock vandt i helgenß eed, at de Bramsteder haffde ingen ret till præstegaarden, fordj de vare aff tydsck schlecht, dateret 1453.

9 R: Filo Benedicte. *Udgiveren i Ældre danske Archivregistraturer V s. 854 har læst Tilo Benedicte.*

[2v] Det siuvende er it dombreff, udgiffvit aff lande prousten, lydendiß at Vestensckouff sogne præst sckall haffve frie græßgang till qveg paa alt Vestensckouffß fang ock græßgang, dat. 1481.

Det ottende er de vestre sogne mændß beplichtelse breff, at udgiffve till tvende tider om aaret de tredive mk. till capellanen ock deignen, ock dog sogne præstenß ock deignenß rente dermed icke at forkorte i nogen maade. Hvilcket de dog aligevell¹ haffver giort udi Knubbelycke fierding, forkortet deignen sin michelmysse mad ock klockersceppe, dat: 1493. Det niende er it tingßvidne udgiffvit aff Knubbelycke bircketing, liudendiß at hver mand udi Vestensckouff sogn sckall aarligen paa S. Michels dag giffve sogne præsten 1 gaaß for sin tiende gaaß, hvad heller de haffve mange eller faae, udgiffvit anno 1571.

2. Landgilde ... 2 pd. byg 9 ß som effterfølger: Erick Lauindß-fahr i Vestre Sckouffby ... 1 pd. byg. Jenß Hansen i Neßby ... 1 pd. byg ock 9 ß.
3. Herligheden haffver præsten hafft aff arildß tid aff forbedte gaarde.
4. Almysse korn ... 9 pd. byg 7 skp., ock capellanen ... 6 pd. som effterfølger aff hver by: Aff Letzøe ... 13 td. Aff Neßby ... 16 td. ock 1 skp. Aff Vesteneß ... 29 td. Udi Jordbiereg ... 3 td.
5. Jord, ager ock eng som effterfølger: 7¹/₂ pd. land².

Udi Kircke m a r c k.

Den vestrste ager ud med³ Præstevengit ... 30 skp. land. Lange Ager østen for den ... 10 skp. land. En ager kaldiß Store Blocken ... 12 skp. land. En hydde ager vesten den ... 8 skp. land. Tryl onß ager⁴ ... 8 skp. land. Lille Blocken ... 7 skp. land. En ager østen Korsid ... 2 skp. land. En hyd ager ved Deigne liddet ... 7 skp. land.

1 aligevell *mangler* i R.

2 R: 8 Pd. Land.

3 R: uden ved.

4 R: Teyl ovns ager.

Udi Bondebols *marck*.

En ager østen nest deigne jorden ... 2 skp. land. En ager vesten Tørne lunden ... 6 skp. land. Huuſtofft med Lange tofft ... 15 skp. land. En anden⁵ høyde ager offvenfor⁶ ... 2 skp. land. [17r] En ager vesten for den ... 12 skp. land. Schamlenge ager ... 3 skp. land. Hylde ager ... 8 skp. land. En anden⁷ ager norden for den ... 1 skp. land. En anden liden norden den ... 1 skp. land. En ager østen den, løber paa gaden ... 15 skp. land.

Udi Rogorpe Nørre *marck*.

En ager ved Matthiſiſ huuf ... 2 skp. land. En stoer ager norden for ... 16⁸ skp. land. En ager norden ock vesten for den ... 3 skp. land. En ager ved Saunſøe broe ... 6 skp. land. En ager norden for den ... 4 skp. land.

6. Eng. En eng paa Veylø fersckt ock salt hø er ... 5 leß. Den anden eng ligger⁹ ende ved agerne, som kaldiſ Ager Biid, er tilhaabe ... 5 leß.
7. Sckouff oc jldebrand ... Jntet, men
8. Olldengield haffver været frie till denne præstegaard aff gammell tid.
9. Michelmysse mad faar præsten aff almuen effter effnen, men dog forkortiſ hand megit, at de icke giffve, som de giorde i gammell tid.
10. Decimantes ... 147.
11. Inventarium. (1) En salt olden at salte flesck udi. (2) Postilla Lutheri. (3) Opera Brentii in Lucaz et Johannez. (4) En latinsch bibell.
12. Frakommit. Jt stycke jord kaldiſ Præstevengit, som er udlagt till fellit ock offverdrifften. Item jt andet lidet stycke jord eller eng, som ligger vesten abildgaarden, som kaldiſ Præstenſ Lamme haffve. Item at almuen her i sognet icke

5 R: liiden.
 6 R: østen for.
 7 R: Liiden.
 8 R: 15.
 9 R: er.

tiender aff deriſ qveg, som er aff kalffve ock grise effter ordinantzen.

13. Brøsthølden ut seqt. Præsten haffver stoer brøst ock trang for eng, fordi hand haffver icke offver 6 leß fersckt høe hvert aar till præstegaarden, som forskreffvit staar; menß kircken haffver en god eng paa Vejløe, om præsten maatte den faae for festning ock landgilde, ut supra. Ock at præsten maatte faae det stycke jord till præstegaarden igien, som kaldiß Præstevengit ock Lamme haffven.

Capellanen.

Hand haffver aff de vestre sogne mænd hvert aar 20 mk. danske. Ock aff sogne præsten udi verd ock penge saa meget som 70 mk. danske udi almyste korn ock andit.

[17v]

Deignen.

1. Breff it, som er en domb, udgiffvit paa Knubbelycke bircketing, lydende, at der sckall giffviß almyste korn aff ødeboliger, ligesom de giffve biscops tiende.
2. Almyste korn¹ ... 8 pd. ock 8 skp. byg. Udj Knubbelycke ... 21 td. byg. Udj Siunckeby ... 7 td. byg. Udj Jordbierrig ... 9 skp. byg. Paa Boghøe ... 2 td. byg. Udj Neßby ... 10 skp. byg.
3. Klocker sceppeper. Haffver hand 1 skp. hoß hver mand i de 3 fierdinger i sognit, som er 10 pd. ock 2 skp. byg², ock deraff holder hand den anden deign i den ny vestre kircke eller capellen, ock giffver hvert aar til Nasckouß skole ... 1/2 pd. byg.
4. Michelmyste mad faar deignen sommestedß, ock noglestedß faar hand 1 skp. byg for sin mad.
5. Iord ... 2 skp. land.
6. Eng – Jngen.
7. Inventarium ... Intet.
8. Frakommit³. Haffver deignen mist 1 skp. korn hoß hver mand

1 R: som effterfølger.

2 R: 5 Pd. og 2 skp. biug.

3 R: Frakommit som følger.

udi Knubbelycke fierding, som kaldiß klockersckeppen, ock en michelmysse mad hoß hver mand udi samme fierding; dette er bevißligt.

9. Sckouff ock jldebrand ... Jntet.
10. Brøstholden. Haffver deignen ingen jord, ager eller eng till denne gaard⁴.

Deignen till den ny vestre kircke.

1. Haffver aff de vestre sognemænd hvert aar 10 mk. ⁵-ock aff sogne deignen 15 mk.⁻⁵ eller ock korn derforre, ock intet andet.
2. Brøstholden. Denne deign haffver ingen frje⁶ deignebolig eller fri byggested; men kircken haffver en øde jord beleilig till deigneboligen hoß den vestre kircke, at hand den kunde bekomme, ock giffve landgilde deraff, var megit gott. En mand inden for sognet haffver samme jord, ⁷-som heder Clausß Hvid⁻⁷ i Arninge.

[3r]

Tillitze sogn

Kircken.

1. Breffve ... Ingen.
2. Landgilde 4¹/₂ pd. 1 td. ... 4¹/₂ pd. ock 1 td. byg⁸, som effterfølger: Poffvell Jensen i Tillitze ... 2 pd. byg. Iffver Knudsen ibd. ... 1 pd. byg.
3. Øde jord.
 - (1.) Clausß Krogh i Støby haffver en jord, som effterfølger, sckylder ... 10 skp. byg. En ager udi Viddingß ager ... 8 skp. land. En ager udi Neden tofftten ... 9 skp. land.
 - (2.) Anderß Pedersen haffver 3 stycker jord, sckylder ... 1 td. byg. En ager udi Kind agre Vie ... 3 skp. land. J Pile vegß agre ... 3 skp. land. J Bøge rud ... 3 skp. land.
 - (3.) Matthieß Kyll⁹ i Tillitze haffver en jord ock eng der-

4 R: till Degnegorden.

5-5 mangler hos R.

6 frje mangler hos R.

7-7 mangler hos R.

8 Rettet fra 10 pd. ock 1 td. byg. - R: 10 Pd. 1 td. biug.

9 R: Kiølle.

till¹, sckylde ... 16 skp. byg. En ager i Ogelycke ... 4 skp. land. Jt andet der hoß ... 2 skp. land. Muncke ager ... 6 skp. land. Kind ager Vie ... 4 skp. land. Recken ... 2 skp. land. Penager ... 1 skp. land. Nederst i Toffte hulen ... 1 skp. land. Klocke streng ager ... 1 skp. land. Toffte eng er it lidet krath. Magle agerß eng 1 leß. Stolpe eng ... 1 leß.

(4.) Anderß Sckreder i Maybølle haffver 3 stycke jord, sckylde ... 10 skp. byg. Tusseby tofft i Hundkierß marck ... 7 skp. land. Hundkierß knolde ... 4 skp. land. Syndre sckiff ... 5 skp. land.

4. Almysse korn ... 2¹/₂ pd. ock 2 skp. byg. Aff Maybølle ... 1 pd. ock 8 skp. byg. Aff Munckeby ... 1 pd. ock 6 skp. byg. Ock er bevißligt, at der haffver været ²-mere giffvit till udj gammell tid².

5. Frakommit. Dette for**be**meldte almysse korn.

[3v |

Præsten.

1. Breffve ... Jngen.

2. Landgilde ... Intet.

3. Almysse korn ... 5 pd. 4 skp. byg. Aff Støby ... 1¹/₂ pd. 4 skp. byg. Aff Tillitze ... 3 pd. 8 skp. byg. Aff Neßby ... 4 skp. byg.

4. Jord, ager, eng ock sckouff. En ager udi Botoffte ... 10 skp. land. En liden der hoß ... 1 skp. land. Kircke tofft ... 5 skp. land. Ousiß³ ager ... 6 skp. land. Store Genager⁴ ... 8 skp. land. Lille Genager⁴ ... 4 skp. land. Øxe ager ... 6 skp. land. Jt støcke østerst synden landßveyen ... 6 skp. land. En ager vesterst ... 6 skp. land. En ager i Præste tørne ... 10 skp. land. Præste Tarmind⁵ ... 4 skp. land. Synden stien ... 6 skp. land. Jt andit der hoß ... 2 skp. land. Det tredje der hoß ... 8 skp. land. Udj Flinte bierg 1 ager ... 8 skp. land. En anden der hoß ... 3 skp. land. Store Recken ... 6

1 dertill *mangler hos* R.

2-2 R: givet mere i gammel tiid.

3 R: Oveses.

4 *Rettet fra* Penager; R: Penager.

5 R: Præste Tarmen.

- skp. land. Lille Recken ... 4 skp. land. Udj Tillitze toffter 1 ager ... 8 skp. land. En anden der hoß ... 3 skp. land. Noch en ager der hoß ... 3 skp. land. Udj Øxe ager en ager ... 1½ pd. land. Udj Vesterbierrig Goße ager ... 10 skp. land. Jt andet stycke ... 4 skp. land. Munckiß korß ... 6 skp. land. Lang ager ... 6 skp. land. Bulhuggit ... 3 skp. land. Udj Gade ager stacket ager ... 2 skp. land. Trøyeklud ... 1 skp. land. Gade ager ... 4 skp. land. Udj Sandager ... 4 skp. land. |4r| Udj Ulitze toffter 1 ager ... 3 skp. land. En ager der hoß ... 10 skp. land. Flinte ager ... 8 skp. land. Mølle tofft ... 7 skp. land. Kobe tofft ved Budtz gaard ... 9 skp. land. Udj Øxelycke⁶ en ager ... 6 skp. land. En anden ager ... 2 skp. land. Korßlycke ... 16 skp. land. En liden ager i Ulitze tofft ... 1 skp. land.
5. Eng. Som effterfølger. Summa ... 8 leß. Snoge tved ... 3 leß. Magle agerß eng ... 2 leß. Ny vongh ... ½ leß. Stolpe eng ... ½ leß. Heßle eng ... ½ leß. Magle høy ... 2 byrer høe. Holme eng ... 1 leß. Tørne eng ... ½ leß.
 6. Michelmysse mad giffviß præsten, hver efftersom deriß formue; men dog forkortiß megit.
 7. Sckouff. Er der nogen smaa sckouff paa forbemeldte enge.
 8. Decimantes ... 57⁷.
 9. Inventarium ... Intet.
 10. Frakommit ... Jntet.
 11. Brysthouden for sin jldebrand er denne præst.

D e i g n e n.

1. Almysse korn ... 2 pd. 9 skp. byg. Aff Gammelby ... 22 skp. byg. Aff Rubierrig ... 35 skp. byg.
2. Klocker sckepper ... 2 pd. 9 skp. byg.
3. Michelmysse mad, faar deignen en liden mad.
4. Jord, ager ock eng som effterfølger: Synden Stieß ager ... 3 skp. land. Kind ager Vie ... 6 skp. land. Smid ager 2 stycker ... 6 skp. land. Lerager ... 3 skp. ld. Spieldit ... 1 skp. ld. Tofften ... 4 skp. ld.

6 R: Togelykce.

7 R: 42. I en liste over decimanter i Sønderherred 1598 har Tillitse sogn: 67 (Rogerts Samlinger fol. 485).

- [4v] 5. Eng, som er S. Hansið lund ... 1 leß ock Bircke mose ...
 $\frac{1}{2}$ leß.
6. Inventarium. En koe saa god som 3 mk. danske.
7. Frakommit. 2 td. almyste korn aff de tvende herregaarde i sognet, som er aff Rubierggaard ock Gammelbygaard.
8. Brysthølden er denne deign for ager ock eng, ock ville gjerne giffve landgilde aff *forbemeldte* kircke jorde ock festning, om hand maatte dennem bekomme.

Arninge sogn

Kircken.

1. Breffve ... Ingen.
2. Landgilde ... 4 pd. ock 1 skp. biug. Pendinge ... 28 ß. Raßmuß *Simonsen* i Arninge ... 1 pd. byg 8 skp. Pendinge ... 1 ß grot. Hanß *Stenckelsen* i Kuditze ... $1\frac{1}{2}$ pd. byg 1 ß grot.
3. Almyste korn ... 11 td. byg; udj Ore ... 7 td. biug; udj Øm ... 4 td. biug.
4. Øde jorde ock eng.
 - (1.) Peder Palm i Holleby, haffver en jord, som effterfølger, sckylde ... 20 skp. byg. En ager ved Line Kier ... 5 skp. land. En ager ved Vie stub med eng nedenfor ... 2 skp. land. En ager paa Langeneb med eng nedenfor ... 2 skp. land. 2 agre^s norden Langeneb med eng neden for 5 skp. land. En ager ved Dele agerß vey ... 2 skp. land. 2 agre i Holleby marck ... 4 skp. land. En ager i Pillinge marck med eng ... 2 skp. land. En anden ager hoß Villenß ... 2 skp. land. En ager i Brødebole *marck*, som kaldiß Brede stycke, med eng neden for ... $1\frac{1}{2}$ skp. land. En ager synden Kalle haffve ... $2\frac{1}{2}$ skp. land. En ager i Fialde med eng neden for ... 3 skp. land.
 - (2.) En eng paa Skaaningß Tange, sckylde ... 2 marck vox.
 - (3.) Matthieß Due i Brende tofft haffver en ager ... 1 skp. land, sckylde deraff ... 1 skp. byg.
 - (4.) Clausß Hvid en eng synden Orebro sckylde 2 ß.

- [5r] (5.) Lauritz Pedersen i Em 2 agre i Høye *marck*, sckylde ...
4 skp. byg. Ock en eng, sckylde ... 8 ß.
(6.) En ager ved Høye vey, sckylde ... 2 skp. byg.
(7.) En ager ved Kircke broen hoß Holleby, sckylde ... 2
skp. byg.
5. Frakommit ... Intet.

P r æ s t e n

1. Breffve ... Ingen.
2. Landgilde ... 2 pd. byg. Andersß Nielsen i Tryhuß ... 1 pd. byg. Peder Andersen i Tillitze ... 1 pd. byg.
3. Herlighed haffver præsten hafft aff gammell tid med ⁹jordfestning ock andre brøder.⁹
4. Almysse korn ... 5 pd. byg, som giffviß hannem i den vestre halffve sogn.
5. Ager ock eng, som effterfølger 5¹/₂ pd. land ... 5¹/₂ pd. land. Femager¹⁰ ... 22 skp. ld. Leidtz ager ved Ny stiøll ... 10 skp. land. Præste torn¹ paa Lunde bierg ... 3 skp. ld. Tylonß² tofft vesten kircken ... 1¹/₂ skp. ld. Præste lycke³ vesten abild gaarden ... 2¹/₂ pd. land. Ladetofft, ock den som ligger synden for ... 16 skp. ld. En ager i Østre lycke ... 3 skp. ld. En ager i Tved ... 6 skp. ld. Grønne gadiß ager ... 4 skp. ld. Trunde ager ... 12 skp. ld. En ager i Nielß Judiß tofft ... 1 skp. ld.
6. Eng. Korse eng. ... 5 leß. Femagerß ... 1¹/₂ leß. Leydtz eng ... 2 leß. Tylonß⁴ eng ... 3 leß. Smo Høye eng ... 10 leß. Trunde eng ... 2 leß.
7. Michelmysse mad faar præsten, men icke nær saa god som i gammell tid.
8. Decimantes ... 42.
9. Inventarium ... Jt gammelt stue bord.
10. Frakommit. 2 skp. almysse korn, som Jenß Lauenßfahr, der tien till Syllested gaard, i Tryhuß boende, bør at giffve. Item

9-9 R: Gaardfestning og anden baade.

10 *rettet fra* Frueager.

1 R: Præste tarm.

2 R: Tylovs.

3 R: Præste Toffte.

4 R: Tylovs.

en liden almind ved kircken.

11. Brysthouden er denne præst for jldebrand, ock kand ey heller faae den fall for penge.

[5v] De i g n e n.

1. Almysse korn i Arninge ... 2 pd. 8 skp. byg.
2. Klocker sceppe ... 42 skp. byg.
3. Michelmysse mad faar deignen, dog en liden, jcke halff saa god som i gammell tid.
4. Ager ock eng som effterfølger ... 20 skp. ld. Huuſstofften ... 6 skp. ld. En ager norden Tylonſ⁵ eng ... 1 skp. ld. En ager ved Smo høye ... 2 skp. ld. En ager i Synder sijg ... 2 skp. ld. Korſ ager i Nørre marck ... 1 skp. ld. En ager kaldiſ Klockestreg ... 5 skp. ld. En ager paa Lunde bierrig ... 1¹/₂ skp. ld. En ager i Høye marck ... 1¹/₂ skp. ld.
5. Eng. Tve eng ... 2 leſ. I Frjse diget 2 smaa enge⁶ ... 1¹/₂ leſ. En eng kaldiſ Korſ eng ... ¹/₂ leſ.
6. Inventarium ... 4 sckpr almysse korn udi Arninge by, er fra-kommit, ut supra⁷.
7. Brysthouden. Denne deign haffver saare lidet at holde sig aff, ock en ulydig ock uvillig almue till at giffve hannem sin provente.

Danmarre sogn

Kircken.

1. Breffve ... Ingen.
2. Landgilde ... 2¹/₂ pd. ock 1 td. byg. Raſmuſ Sur i Danne-marre sckylde ... 2 pd. byg. Raſmuſ Pedersen ibd. ... 3 td. byg.
3. Almysse korn ... 1¹/₂ pd. 1 skp. byg.
4. Øde jord ock eng. En ager kaldiſ Klockestregſ ager, ligger udi Krageland⁸ 1 skp. ld., sckylde ... 1 skp. byg. Hellig

5 R: Tylovs; i R kommer denne post før Huuſstofften.

6 R: I Friise diiget i smaa enge.

7 R: Inventarium .. Intet. Frakommet .. 4 skpr. almisse korn udi Arninge bye ut supra. Denne post skulle have haft nr. 7 og den flg. nr. 8.

8 R: Kragelund.

Kaarß ager norden i Korte⁹ høyß *marck*, som er 3 skp. ld., sckylder ... 3 ß. Kloßstoffte ager i Jgebylle *marck* 2 skp. ld., sckylder ... 3 ß.

5. Eng. Udj Øllinge ager ... 2 læß 12 ß¹.
6. Sckouff. Udj Magelsckouff 2 lodder norden nest præstegaardß sckouff.
7. Frakommit $\frac{1}{2}$ pd. byg almyste korn, som de haffve forkortit, der giffve kircken: at den, som gaff 6 skp., giffver nu 4 skp., ock den, som gaff tilforn 4 skp., den giffver nu 3 skp.; som hr. Svend med gamle oldinge haffver bestaaet for prousten. Ock somme aff dem |6r| sckiød paa, at lehnßmanden gaff dem qvit. Her burde en grandscke aff de andre gamle oldinge i sognet, at kircken kunde faae sin rettighed.

P r æ s t e n .

1. Breffve ... Jngen.
2. Landgilde ... 4 pd. byg. Lauritz Suur i Tillitze ... $1\frac{1}{2}$ pd. byg, ock aff en ager ock en eng udi Sckouby *marck*, som ligger till præstegaarden ... $\frac{1}{2}$ pd. byg. Hanß Søffrensen i Danmarkre ... 1 pd. byg ock 9 ß. Hanß Lang i Alminde ... 1 pd. byg.
3. Herligheden haffver præsten hafft aff arildß tid med arbeide ock andet.
4. Almyste korn ... 5 pd. byg. Aff Danmarkre ... 3 pd. byg. Aff Jgebølle ... 2 pd. byg.
5. Ager, eng ock sckoff. En ager i Nørre tofft ... 1 pd. land ock 3 skp. ld. En ager i Øßtre tofft ... 9 skp. ld. Knolte tofft i Syndertofft² ... 9 skp. ld. Koderß tofft ... 4 skp. ld. Mose ager ... 6 skp. ld. Hampe tofft ... 7 skp. ld. Steenbro ager ... 6 skp. ld. Leer ager ... 5 skp. ld. Lille Leer ager ... 2 skp. ld. Vestre Pile tofft ... 4 skp. ld. Østre Pile tofft ... 5 skp. ld. Pile tofft ... 4 skp. ld. Veyß ager ... 10 skp. ld. Store Karlß ager ... 3 skp. ld. Lille Karlß ager ... 2 skp. ld. Flinte ager i Synder *marck* ... 3 skp. ld. Styß ager³ i Korte høyß

9 R: Korse.

1 R: 2 læs, sckylde 12 skill.

2 R: Sønderskov.

3 R: Stub ager.

- marck* ... 6 skp. ld. Greffve Kierß ager⁴ ... 5 skp. ld. Lille Graa ager ... 3 skp. ld. En anden Graa ager ... 5 skp. ld. Synder Graa ager ... 6 skp. ld. Atte Vodtz ager ... 2 skp. ld. En ager synden Greffve⁵ kier ... 3 skp. ld. Gier ager ... 2 skp. ld. Svjne Stiiß ager⁶ ... 4 skp. ld. Lille Korte høysß ager ... 3 skp. ld. Store Korte høysß ager ... 12 skp. ld. |6v| Heste haffve dige ... 3 skp. ld. Nørre Præste ager ... 1½ pd. land. Synder Præste ager ... 6 skp. land. Krage land⁷ ... 8 skp. land. En ager i Øllinge ager ... 4 skp. land. En anden ager derhoß ... 2 skp. land. Østre ager ... 6 skp. land. Rogesteenß ager i Synder marck⁸ ... 2 skp. land.
6. Eng vesten Ko liddet. Tue eng ... 1 leß. Præste landß eng ... 2 leß. Abild eng ... ½ leß. En eng i Langholme ... 1 leß. Lille Langholme ... 1 leß. Høffve⁹ eng ... 2½ leß. Draffve eng ... 5 leß. Rørholmß eng paa Høymaalet ... 20 leß salt høe.
 7. Michelmysse mad; faar præsten i dette sogn en god mad aff hver mand.
 8. Decimantes ... 45.
 9. Schouff. En sckouffßdeell i Synder sckouff, ock en sckouffßdeell i Magelsckouff.
 10. Oldengield haffver præsten her till hafft frie.
 11. Inventarium ... Intet.
 12. Frakommit ... Jntet.

D e i g n e n.

1. Almysse korn aff Dannemarre by ... 1½ pd. 5 skp. byg.
2. Klocker sckepper ... 45 skp. byg.
3. Ager, eng ock sckouff. Huußstofft ... 5 skp. ld. Pile tofft 2½ skp. ld. En ager i Korte høysß *marck* ... 7 skp. ld. En ager i Øllinge ager ... 8 skp. ld.
4. Eng. Synden Langholm ... 1 leß. Ved Pile kier ... ½ leß.

4 *Vist rettet fra* Reffve Kierß ager; R: Skrevne Kiers ager.
 5 R: Grevne.
 6 R: Sviine Stub ager.
 7 R: Krage lund.
 8 R: Rogestub ager i Sønder Maen.
 9 R: Hoffve.

5. Sckouff. En sckouffsdeel i Magelsckouff.
6. Michelmysse mad faar deignen effter effnen.
7. Inventarium ... Intet.
8. Frakommit. Haffver deignen mist saa megit aff sit almysse korn som kircken; thi at kircken ock deignen faar ock bør at haffve lige saa megit som præsten.
9. Brøsthølden. Er denne deign for ager ock eng till sin bolig.

|7r|

Gloslunde sogn

K i r c k e n.

1. Breffve. 7 pergementß ock 1 papirß breff.
 Det første er paa 2 skp. ld. liggende norden ock vesten fra Houby, hvilcken ager var kircken pantsat; dat: anno 1494.
 Det andet er it pante breff paa samme 2 skp. ld. kircken pandset aff Henrich Andersen udi Gloßlunde, dat: anno 1495.
 Det tredje er om en sckouffsdeell i Magelsckouff, som bleff giffvit till kircken aff Oluff Suur, borger i Saxkiøbing, dat: anno 1466.
 Det fierte lyder paa en sckouffsdeell i Magellsckouff, som Peder Nielsen, borger i Naxsckouff, haffver giffvit till kircken, dat: anno 1440.
 Det fembte er it tingßvidne, at der var icke jlet ock klaget paa de 2 sckouffsdele i Magelsckouff udi mange aar, dat. 1474.
 Det siette er it magelagßbreff paa tvende agre liggende till kircken. Den ene ager er jt skp. ld., ligger østen præstens venge ved Tyll stredet². Den anden ager kaldiß Ger ager, som er 3 skp. ld., ligger østen Sandveyen, dat: 1447.
 Det siuffvende er it sckiøde breff paa en jord ligger i Gloßlunde fang, som kaldiß Jllingß godß, ock Hans Smid sckiøtte samme jord till kircken till evindeligh eyedom, dat: anno 1437.
 Det ottende er it tingßvidne paa papir, lydendiß at Matthies Henrichsen ock Eßpen Henricksøn udi Gloßlunde stode inden 4 tingstocke, ock vare Jenß Krogh i Houby fulde frie hiemmell paa de 2 skp. ld., liggende østen konge veyen, at

2 R: ud til stredet.

- nyde effter den dag till Gloßlunde kirckiß gaffn ock beste, dat: anno 1534.
2. Landgilde, som effterfølger ... 3 pd. ock 10 skp. byg. Ip Suur udi Gloßlunde ... 40 skp. byg. Penge ... 7¹/₂ ß³. Morten Skcouff *ibidem* ... 5 td. byg ock 15 ß⁴. Hanß Olsen i Skibelunde ... ¹/₂ pd. byg.
 3. Øde jord ock eng. Hans Krogh i Houby haffver en ager ligger nordvest fra Houby, som er 2 skp. land, giffver ... 2 ß. Matthieß Olsen i Gloßlunde haffver 2 enge, som ligge ved Høye⁵ Asper, som skylder ... 10 alb.
 4. Almysse korn ... Intet. Med de fattige haffve aff Gloßlunde by ock aff Kiettinge ... 2 pd. ock 8 skp. byg.
 5. Frakommit ... Intet.

P r æ s t e n .

1. Breffve, som effter følger ... 27.
Det første er hr. Erick Porsiß aff Øllingßø gaard paa pergement, at hand med sin frie vilje ock hustruiß samtycke giffver till Gloßlunde præstebord en øde feste, kaldiß Streng ock Hellinge med all sin tilleggelse, dat: anno 1448.
- [7v] (2.) Er it pergementß breff, lydende at Stj Porß samtycker ock fuldbyrder sin sal: faderß hr. Erick Porsiß breff paa Streng ock Hellinge, dat. 1492.
- (3.) Er Chr. 3⁶ till *Dannemarck* paa papir, som er en domb paa forbemeldte feste Streng ock Hellinge, udgiffvit anno 1547.
- (4.) Er en landßtingß dom paa Streng ock Hellinge, skreffven paa papir ock giffven anno 1546.
- (5.) Er it andit landßtingß vidne paa *bemeldte* Streng ock Hellinge, dat: 1546.
- (6.) Er hr. Anderß Kroghß beplichtelse breff paa nogen tieniste at holde i Großhaffve⁷ kircke, dat: anno 1492.
- (7.) Er it papirßbreff, udi hvilcket der jldiß ock klagiß paa

3 R: 8 skilling.

4 R: 8 tdr. biug og 10 skilling.

5 R: Houbye.

6 R: Er Konning Christian den 3 de.

7 R: Grøshauge.

- nogle bonder, som pløyde, saadde ock høstede *forbemeldte* Streng ock Hellenge, dat. 1546.
- (8.) Er it tingßvidne paa papir, udi hvilcket fem gamle oldinge ock louachtige dannemænd vunde, at *forbemeldte* Streng ock Hellenge haffver ligget till Gloßlunde præstebord i 40 aar ock mere, u-ildet ock u-kæret, dat. anno 1546.
- (9.) Er it sognevidne, lydendiß at all den tieniste, som hr. Erick Porsiß ock Stj Porsiß breffve indeholder, haffver været holden ved macht till den dag, anno 1528 udgiffvit.
- (10.) Er it sognevidne paa papir, at danne mænd haffver vundet udi helgenß eed, at Streng ock Hellenge haffver været u-ildet ock u-kæret i 40 aar ock mere, dat. anno 1546.

Om den jord ock sckouff i Tornby, ock hvad som findiß i Gloßlunde kirckebog om *samme* jord ock sckouff aff gammell tid indskreffvit ord effter andet, som der staar: Ista 5 terra spectans ad mensam sacerdotum, domina Idæ Herluffß in remedium animæ suæ et omnium fidelium defunctorum dedit ad dotem ecclesie ejusdem terras in campo Torby: 1. Fundum domus in semine 5 modiorum. 2. Fundum e semine 3 modiorum synden gaden; item jn Tved 9 modiorum; item unum agrum 2 modiorum plenum exortum spinis; item Synden Torby høy terras 6 modiorum; *item* j Klucksteensß agre 2 modiorum; *item* vesten Kircke søen terras 4 modiorum; *item* intra terras Petri Petersen i Hobyll⁸ terras 3 modiorum. In Lang ager terram 3 modiorum. In campo Ryde in Lang ager 6 modiorum østen Nybyll⁹ plenum spinis. Eadem domina Ide Herluffß bonæ memoriæ cum iisdem agris supra dictis [*rettet til: scriptis*]⁹ dedit sylvas 4 curruum ad prædictam dotem mensæ in salutem animæ suæ.

Det som staar i samme kircke bog om den gaard i Maybølle: Er der annuatim ad mensam sacerdotis in Glußlunde $\frac{1}{2}$ pd. byg till sckyld aff en gaard i Maybølle, som Lasse Trold iboer, in salutem omnium fidelium defunctorum.

8 R: Trabylle.

9 R: scriptis.

Breffve paa samme *forbemeldte* jorde, som effterfølger.

- (1.) Er kong Fredrichß den Fyrste aff det naffn paa pergement, en stadfestelse paa den contract, der bleff giort imellem Lauritz |8r| Matzsen paa Olstrup ock hr. Hansß Deign i Bergen om nogen tieniste for en gaard i Dannemarre liggende, ock den øde jord i Torby fang, hvilcket godß er giffvit till Gloßlunde præstebord aff sal: frue Idæ Herluffß, dat. anno 1532.
- (2.) Er jt jllingß breff paa papir aff landsting, eller en stocke neffnd paa disse 3 godß till Gloßlunde præstebord, som er en øde jord i Torby med sin sckouff, en gaard udi Danmark, ock $\frac{1}{2}$ pd. sckyld udi Maybølle, dat: anno 1532.
- (3.) Er hr. Matthiß Hansønß i Ryde ock hr. Nielß Matzsønß breff i Tillitze paa det godß, som staar indskreffvit i kirckebogen, ut supra, dat. 1531.
- (4.) Er en landstingß domb paa papir paa *forbemeldte* godß, som er en gaard i Danmark, ock en øde jord i Torby fang med sckoffven, ock all deriß bede at bliffve til Gloßlunde præstebord, dat. 1548.
- (5.) Er fru Jngerß breff paa Olstrup paa 1 ß grot aff Jens Knudsønß gaard i Danmark ock 1 ß grot aff den øde jord i Torby, dat. 1535.
- (6.) Ere femb sogne vidne udgangne aff Dannemarre ock Gloßlunde sogne steffne, at der er giort tieniste i Gloßlunde kircke for *forbemeldte* godß, dat: &c.
- (8.)¹ Er fru Jngerß breff aff Olstrup paa papir, lydendiß at hun kiender sig ingen ret till de 4² enge, som ligge i Sckouffby mose, dat: ao: 1535.
- (9.) Er it breff paa papir, som lyder paa calente tieneren Lauritz Olsen i Gloßlunde om herligheden ock forsvarret, at den sckall høre till præsten i Gloßlunde, dat: anno 1490.
- (10.) Er it jllingß breff paa papir paa 2 sckouffßdele i Magil-sckouff till Gloßlunde præstegaard, dat: 1488.

1 nr. 7 mangler i begge ms.

2 R: 3.

- (11.) Er it herritz tingßvidne paa pergement, lydendiß at 5 gamle oldinge vinde i helgenß eed, at en skouffßdeel, som er i³ lodder i Magelsckouff, haffver ligget till Gloßlunde præstegaard udi 30 aar ock mere u-ildet ock u-kærit, dat: 1488.
- (12.) Er it gammelt pergementß breff, som Marqvar Piuscke⁴ aff Beritzgaard haffver udgiffvit ock sckiødt fra sig ock alle sine en gaard udi Sckibelunde, som Michell Butt⁵ haffver i boet, halffparten med landgildet till Gloßlunde kircke, ock den anden halffve part till Gloßlunde præstebord, dat: 1386.
- (13.) Er it sogne vidne udgiffvit paa Gloßlunde sogne steffne, lydendiß at 5 gamle oldinger vunde, at Peder Boiß gaard i Sckibelunde, som er det godß Marqvar Piuscke gaff till Gloßlunde kircke ock præstegaard, haffver ligget der till u-ildet ock u-kæret i 40 aar, dat: anno 1546.
- (14.) Er it pergementß breff ock tingßvidne, lydende, at gamle oldinge i Gloßlunde sogn vunde, at de tienere, som boer i Grøßhaffve kirckiß præstegaard, hør aff rette till Gloßlunde præst, dat: anno 1490.
- (15.) ⁶Er it sognevidne, lyder det samme, dat: 1490, aff Grøßhaffve sognesteffne⁶.
- (16.) Er it tingßvidne, lydende, at den eng paa Houminde, som kaldiß Bøholm⁷, haffver ligget till Gloßlunde præstegaard u-ildet ock u-kærit udi 80 aar, udgiffvit anno 1528.
- (17.) Er it sognevidne paa papir, lydendiß at den jord, som kaldiß Høyesteenß jord, er aff rette prestegaardenß jord ock icke till den tienere udi Sckibelunde sin gaard, dat: 1534.
- [8v] 2. Landgilde ... 5¹/₂ pd. byg. Hanß Olsen i Sckibelunde ...
1/2 pd. byg. Penge for giestebud ... 7 ß. Sckylde penge 4¹/₂

3 R: 2.

4 *Der er rettet i navnet, vist fra* (H)iu(ve); R: Piuske.

5 *Navnet er utydeligt*; R: Mikkel Buk.

6-6 R: Er et sognevidne af Grøshauge Sogne-stevne, lyder det samme, dat. 1490.

7 R: Rørholm.

- ß ... 4¹/₂ ß⁸. Jeppe Sckaaning i Houby ... 1 pd. byg. Penge ... 18 ß. Jp Torstensen i Danmark ... 2 pd. byg. Penge ... 18 ß. Christian Otzsen ibd.⁹ ... 1 pd. byg. Penge ... 9 ß. Anderß Fynboe i Grøßhaffve ... 1 pd. byg 21 ß penge. Hans Mortensen i Torby ... 1 skp. smør. Sckylde penge ... 9 ß. Arbeidsþenge ... 20 ß.
3. Almysse korn aff Gloßlunde sogn som effterfølger: ... 5 pd. 6 skp. byg. Aff Sckibelunde ... 2 pd. 9 skp. byg. Aff Houby ... 1¹/₂ pd. 8 skp. byg. Aff Bodisßby ... 1 pd. 1 skp. byg. Aff Grøßhaffve sogn som effterfølger: Aff Strugeby ... 16 skp. byg. Af Langholme ... 17 skp. byg. Aff Grøßhaffve by ... 15 skp. byg.
4. Herlighed haffver præsten haftt hertill¹ aff alle sine tienere.
5. Ager, eng ock sckouff som effterfølger:

I N ø r r e m a r c k.

En ager ved Bodisßby enge ... 12 skp. ld. En anden ager imod landsveyen ... 4 skp. ld. En ager ved kongisveyen ... 6 skp. ld. Strengß ager ... 1¹/₂ pd. land. En ager ved Bodisßby kirckestie ... 3 skp. ld. En ager i Høye ager ... 9 skp. ld. En ager ved Østre fellet ... 8 skp. ld. Hyndiß Voridh ved møllen ... 3 skp. ld. En ager ved grøn veyen ... 2 skp. ld. Krogß tofft ... 5 skp. ld.

I S y n d r e m a r c k.

Hußstofften ... 16 skp. ld. Korßager ... 8 skp. ld. Fløygiß ager ... 1 pd. land. Husteensß ager ... 3 skp. ld. Vandfaldß ager østen ... 2 skp. ld. Vandfaldß ager vesten veyen ... 2 skp. ld. En liden ager i Vandfald ... ¹/₂ skp. ld. Sand ager ... 3 skp. ld. Bondensß ager ... 8 skp. ld. Hage ager ... 7 skp. ld. En ager ved Tørned² ... 3 skp. ld. En ager ved engene ... 6 skp. ld. Præsteland ... 12 skp. ld. |9r| Lille marck ... 6 skp. ld. Udj Oenbeck ... 3 skp. ld. Ved Hansß Poffvelsen³ gaard i Nørre tofftten ... 10 skp. ld. Høyesteensß jord ... 53⁴ skp. ld.

- 8 R: 10 skill.
 9 R: Christiern Otthesen i Danm.
 1 R: hidtil.
 2 R: Tørnet.
 3 R: Pols.
 4 R: 43.

6. Eng, som effterfølger: J Sckouffby mose, 4 smaa enge ... 1 $\frac{1}{2}$ leß. J Nørre *marck* Bodißby eng ... 4 leß. I Syndre *marck* ved Bole brynd ... 2 leß. Vie kierß enge ... 3 leß. En eng paa Koe veyen ... $\frac{1}{2}$ leß. 2 Helle enge ... 4 leß. Kortorpsß eng ... 1 leß. Tørne eng ved Atte vod ... $\frac{1}{2}$ leß. En eng ved Jgen ... 1 $\frac{1}{2}$ leß. 2 smaa enge norden for ... 1 leß. En liden agerlod aff Koeveyen ... $\frac{1}{2}$ leß. Grøn veyen ved Korse stente ... $\frac{1}{2}$ leß. Rørholm paa Houminde ... 16 leß.
7. Sckouff. Haffver præsten frie sckouff paa Torby sckouff ock frie olden till sine svjn. Item haffver udi Lille sckouff ... 3 lodder. Item i Maglesckouff ... 2 lodder.
8. Michelmysse mad faar præsten effter effnen.
9. Decimantes udi Gloßlunde ... 58, Grøßhaffve ... 30⁵, tillsammans 88.
10. Inventarium som effterfølger: (1) En halff lest tomme øltønder. (2) En tidig eller nybær koe. (3) Jt stuebord. (4) Jt ruste kar. (5) En qvern. (6) En salt olde. (7) Alle benckene i stuen. (8) 3 træ senge⁶. (9) Jt heelt plog redskab med all sin behøring uden hestene. (10) En bull vogn. (11) En harre. (12) En slede. (13) En lyse form. (14) Alle laasene for dørene med deriß nøgle.
11. Frakommit som effterfølger. Anno 1550 kom aff landgildet fra præstegaarden $\frac{1}{2}$ pd. byg aff Hansß Michelsonß gaard udi Maybølle, som Clauß Jacobsen i Gammelby eller hanß frue, frue Margrete, haffver igienholdit. Item 9 skp. almyssekorn aff sogne mændene i Grøßhaffve sogn. Item 8 skp. almysse korn aff Øllingse gaard. Item nogle stycker jord aff den øde feste udi Torby, som kircebogen indeholder. Item [*udstr.*: No] jt stycke aff den eng, som ligger till den tieneriß gaard udi Grøßhaffve, som Jenß Otzsen i Grøßhaffve bruger i Traune moße.

5 R: 48, *listen fra 1598 (Rogerts samlinger fol. 485) har* Gloselunde: 56, Grøshauge: 29.

6 R: 3 Senge.

|9v|

Grøs-Haffve sogn

Annex til Gloßlunde.

K i r c k e n.

1. Breffve, som effterfølger, 5 pergementß.
 - (1.) Er it tingßvidne, lydendiß, at it stycke, som ligger i Sckouby *marck*, kaldiß Eggerß Tved, med en liden sckouffßdeel, ligger til Vor Frue altere, udi Grøßhaffve, dat: anno 1506.
 - (2.) Er it tingßvinde, som er it heffde breff paa samme jord ock sckouff, dat. anno 1506.
 - (3.) Er it tingßvidne lyder ligesom det fyrste, dat: anno 1484.
 - (4.) Lyder paa en eng, som ligger i Sckouffby mose, som er giffven till Vor Frue altere udi *forbemeldte* Grøßhaffve, dat: anno 1475.
 - (5.) Er it tingßvidne pa samme eng, lydende at den ligger till Grøßhaffve kircke, dat: anno 1552.
2. Landgilde, som effterfølger ... 4 pd. Jenß Christiernsen i Langholme ... 1 pd. ock 2 skp. byg. Jørgen Lauritzsen i Sckouffby ... 1 pd. byg ock 9 ß. Lauritz Sckindere i Torby ... 1/2 pd. byg. Nielß Andersen i Vindeby ... 1 pd. byg ock 9 ß.
3. Øde jord, eng ock sckouff. Aff en ager ligger i Sckouffby *marck*, kaldiß Eggerß Tved, med en sckouffßdeell ... 4 skp. byg.
4. Eng. En eng udi Sckouffby [*udstr.: marck*] mose, som Raßmuß Clausen i Strugeby haffver, sckylder ... 1 td. biug.
5. Sckouff. Er en liden sckouffßdeell ende, denne for Eggerß Tved, som Peder Løßholt haffver ladet forhugge.
6. Almysse korn ... Intet.
7. Frakommit ... Intet.

D e i g n e n.

1. Breffve ... Jngen.
2. Almysse korn. Aff Gloßlunde by ... 2 1/2 pd. byg. Aff Grøßhaffve sogn ock by ... 1/2 pd. byg. Aff Sckouffby ... 1 pd. byg.

3. Klocker sceppeff aff Gloßlunde ock Großhaffve sogner, 1 skp. aff hver mand, er ... 3¹/₂ pd.
4. Michelmysse mad faar deignen effter som deriß effne er till, dog icke saa god, som hand var i gammell tid.
5. Ager, eng ock sckouff som effterfølger: En ager i Grøßhaffve Kircketofft ... 4 skp. land. En ager østen Gloßlunde kircke ... 2 skp. land. Søndre tofft ... 2 skp. land. Vandfaldß ager 2 skp. land. Tøtte lycke ... 3 skp. land. Vickerß ager ... 1 skp. land. Ved Matz Olsønß sti ... 1¹/₂ skp. land. Udj Strengß ager ... ¹/₂ skp. land.
6. Eng. Vie eng ... 1 leß. Vickerß eng ... 3 sckarer. En liden eng Ved Bagnit ... 2 sckarer.
7. Schouff. Udj Lille sckouff ... 2 lodder.
- [10r] 8. Frakommit. Nogit almysse korn i begge sogner.
9. Brysthouden. Er denne deign for ager ock eng til sin deigne bolig.

Landet kirke sogn

K i r c k e n.

1. Breffve. Jngen som nu findiß, men kand /: maa sckee :/ findiß i fremtiden.
2. Landgilde, som effterfølger ... 5 pd. byg. Hanß Lauritzsen i Sckotzebølle ... 1 pd. byg. Hanß Andersen i Alminde ... 1 pd. byg ock 12 ß. Erick Lauritzsen ibd. ... 1 pd. ock 11 skp. byg.
3. Øde jord ock eng. Hanß Deign i Lande, haffver en jord, kaldiß Brydenß jord, hviß byggested er norden udi Alminde, sckylder ... 1 pd. byg, som efterfølger:
 - (1.) Udj N ø r r e *marck* ved byggesteden ... 1¹/₂ skp. land. Lange agerß fiere ... 1 skp. land. Sand ager ... 2¹/₂ skp. land. Hyde ager ... 2¹/₂ skp. land. Udj Vie ager sckiff, en ager ... ¹/₂ skp. land. En ager ved Hans Langß stj ... 1 skp. land. Udj S ø n d r e *marck*: Korßager ... 3 skp. land. Slet ager ... 2 skp. land. Jt spield ... 1 *fiering* land. En liden fier ... 1 skp. land J Ø s t r e *marck*: Tofften ved Jenß Taarß⁷ gaard ... 3 skp. land. En anden ager

7 *Rettet fra Suurß.*

der hoß ... 2¹/₂ skp. land. Bastysß ager ... 2¹/₂ skp. land. Almindet ... 1 skp. land. Bøn ager ... 1¹/₂ skp. land. J S t o r e *marck*: En ager paa Pose bierg ... 3 skp. land. Eng paa Houminde ... 6 leß. En eng i Heßle kier 1¹/₂ leß. ⁸En eng ved Skotzebølle Syndre enge ... 1 leß.⁸. En almind eng udi Ogeby vang ... ¹/₂ leß.⁹. Ock er der nogen ager lodder till for:ne jord.

- (2.) En anden øde jord, som for: Hanß Deign haffver, sckyl-der ... 1 skp. byg. Vorisß Frue fierer i Bastysß ager ... 1 skp. ld. Udj Guld ager it spield ... 1 skp. ld. En fier paa Pose bierg ... 1 skp. ld.¹.
- (3.) Hanß Lauritzsen i Skotzebølle haffver en jord udi Asckø *marck* som effterfølger, sckyl-der ... ¹/₂ pd. byg. Byggestedetß tofft ... 3 skp. land. Jt andet stycke der hoß ... 3 skp. land. Jt stycke i Synder tofftter ... 3 skp. land. |10v| J Ny vang Tørne ager ... 4 skp. land. 2 ager i Sø kier ... 4 skp. land. I Ny *marck* inden liddet ... 4 skp. land. En ager løber paa vanddiget² ... 2 skp. land. 2 smaa stycker der hoß ... 1 skp. land. Eng i Jndtechten – 5 leß med en ager lod³.
- (4.) En fier i Strugeby *marck* med en liden eng neden forre, sckyl-der tilsammen ... 3 ß.
- (5.) En liden ager i Korßager ... 1 skp. land, sckyl-der 1 ß.
4. Frakommit som effterfølger ... 9 pd. korn. En gaard i Skaatzebølle sckyl-der ... 2 pd. byg ock 20 skp. arre. En anden gaard i samme by sckyl-der ... 2 pd. byg ock 20 skp. arre. En gaard i Høyreby sckyl-der ... 2 pd. byg ock 20 skp. arre. En gaard i Nybølle sckyl-der ... 1 pd. byg ock 20 skp. arre. Paa dette forbemeldte godß haffver Erick Grubbe till Olstrup sal. kong Christians breff (: som hand siger:), ock derfor bruger ock haffver hand all herlighed ock landgilde till sin gaard.

8–8 *Mangler hos R.*

9 R: 1 læs.

1 R: *tilf.*: En Eng i smaa Enge i store Mark .. 1 Læs.

2 R: Vandingen .

3 R: Eng i Indtægten med en ager Lod .. 5 læs.

P r æ s t e n.

1. Breffve. – 9 pergementß ock – 11 papjrß breffve. Det første er kong Hansiß stadfestning paa alle de tienere, som ligger till Lande kirckiß ock Ogeby præstiß bord, at skulle bliffve der till u-ryggeligen, dat: anno 1501.
- (2). Er kong Friderickß den fyrste aff det naffn, som udi alle articler stadfester *forbemeldte* kong Hansiß breff, dat: anno 1528.
- (3.) Er it pergementß breff ock tingßvidne, lydendiß paa en øde jord ligger i Sckotzebylle marck, ock kaldiß samme jord Toppiß jord, at den hør till præstegaarden, dat: anno 1530.
- (4.) Er it tingßvidne, lydendiß paa 2 øde jorde, liggende i Koetorpe marcke, at de høre till Lande præstegaard med rette, dat: 1530.
- (5.) Er it sogne vidne, lyder paa en øde jord i Veyleby *marck*, at den hør till Lande præstegaard, dat: anno 1444.
- (6.) Er it bekiendelse breff aff en mand i ⁴Veyleby, som brugte samme jord⁴, at den hør till Lande præst, dat: anno 1444⁵.
- (7.) Er it pergementß breff udgiffvit aff Matthieß Frendesen i Rhyde, lydendiß, at Lande kircke præst skall haffve frie skouffhug ock olden giæld paa Torby ock Rhyde skouff, dat: anno 1448.
- (8.) Er it landßtingßvidne, som stadfester *forbemeldte* Matths Frendesonß breff ock Lande præstiß vogenß hug, dat: anno 1474.
- (9.) It herritz tingß vidne, at samme skouffßhug haffver været u-jldet ock u-kæret i 30 aar ock merre, dat: anno 1472.
- (10.) Er it landßtingßvidne, lydende at Lande kircke præst haffver icke huggit u-skelligen i *forbemeldte* Torby eller Rhyde skoff, dat: 1472.

4-4 R: Veyle, som bemelte Jord.

5 *Ud for hvert af brevene nr. (4.), (5.) og (6.) er der, muligvis senere, i marginen sat et +.*

- (11.) Er it landstingßvidne, lydende at Knud Michelsenß gaard ved Lande kircke er lodßeyere i Opager *marck* ock i den almind vesten Lande kircke lid, dat: anno 1514.
- (12.) Er it aasiunß breff paa Knud Michelsenß gaard ock part udi den almind ved Lande kircke lid, udgiffvit anno 1514.
- (13.) Er it papirß breff ock tingßvidne lydendiß om ret sogne skell imellem Rhyde och Lande sogner ock at den tiende |11r| paa Knudß bierg hører Lande kircke præst till effter sognefang, 1455.
- (14.) Er it sogne vidne aff Ogeby sogne steffne om *bemeldte* sogne skell ock tiende paa *forbemeldte* Knudß bierg, dat: anno 1455.
- (15.) Er it sogne vidne, at Lande kircke sogne mænd ville uden all forhindring giffve præsten sin rente. 1470.
- (16.) Er it sogne vidne på *bemeldte* tiende aff Knudß bierg, dat: anno 1460.
- (17.) Er dom proustenß domb paa *forbemeldte* tiende paa Knudß bierg, at den hør till Lande præst, dat: 1455.
- (18.) Er kong Christians breff, lydende at der bleff samtyckt udj Ottenße, at 12 ridder mændß mænd skulle grandscke ock sige, hvad heller dend alminde, som ligger ved Lande kircke ljd, hører till Olstrupgaard eller till Lande kircke præstegaard, dat: anno 1514.
- (19.) Er it sogne vidne, at *forbemeldte* almind hør med rette till Lande præstegaard ock sin tieneriß Knud Michelsonß gaard, dat: 1514.
- (20.) Er kong Christian (den tredje aff det naffn) breff ock samtycke paa alle præstegaardß eyedomb ock tiener, dat: 1552.
2. Landgilde som effterfølger ... 8 pd. byg ock 2 pd. arre. Hanß Hansen i Asckøe ... 1¹/₂ pd. 9 skp. byg ock ... 30 skp. arre. Nielß Hvid ibd. ... 1¹/₂ pd. ock 9 skp. byg ock 30 skp. arre. Matthieß Raßmussen i Alminde ... 5 td. byg ock 20 skp. arre. Jenß Knudß i Kortorpe aff en øde jord i *samme marck* skylder ... 1 pd. byg⁶. Hanß Hartvig aff en øde jord

- i Aageby *marck* sckylder ... 1 pd. byg⁶. En øde jord i Veigleby *marcke*, sckylder ... 1 pd. byg⁶. En øde jord i Skotzebølle *marck*, kaldis Toppis jord, sckylder ... 1 pd. byg ock 20 skp. arre ock 6 ß, hvilcken øde jord Erick Grubbe til Olstrup haffver fra præstegaarden.
3. Herligheden haffver præsten hafft aff arilds tid paa *forbemeldte* gaarde ock øde jorde, undertagit den jord i Aageby *marck*, den herlighed haffver sal: Jep Torbensønß frue⁷.
 4. Almysse korn ... 3 pd. ock 10 skp. byg⁸. Aff Skotzebølle ... 1¹/₂ pd. ock 8 skp. byg. Aff Asckøe ... 14 skp. by. Aff Korterup ... 1 pd. byg.
 5. Ager, eng ock sckouff som effterfølger: Jordan ligger i fire stycker vesten ock norden præstegaarden, som er tilhaabe ... 4¹/₂ pd. land⁹, ock udi Nymarck ... 1¹/₂ pd. land.
 6. Eng. En eng som kaldis Kalleholm ... 18 leß salthøe ock nogen ager lodder, ende ved jorden ... 6 leß. En eng i jndtechten ved Houby sckouff ... 4 leß.
 7. Sckouff paa Veigleby sckouff effter den *forbemeldte* øde jords ansckud¹.
 8. Oldengield haffver præsten frie paa *forbemeldte* Veigleby ock omliggende sckouffve¹.
 9. Michelmysse mad faar præsten effter effnen.
 10. Decimantes udi baade sogner ... 48.
 - |11v| 11. Inventarium. Er it gammelt øllkar ock 1 bradspid.
 12. Frakommit som effterfølger:
 - (1.) det sckouffsbug paa Torby ock Rhyde sckouff. Dernest den tiende paa Knuds bierg, som Rhyde præst haffver. Item den alminde ved Lande kircke, som *bemeldte* breffve indeholder, haffver Erick Grubbe. Ock den *forbemeldte* Toppis jord i Skotzebølle *marck* haffver ock Erick Grubbe til Olstrup.
 - Item haffver Skotzebølle mænd igienholdit hvert aar hver mand 2 skp. almysse korn, som er aff 11 mænd 22 skp. byg.

6 *Ud for disse tre landgildeposter et + i marginen.*

7 *Ud for post 3 et + i marginen.*

8 R: 3 Pd. og 9 skp. byg.

9 R: 15 Pd. land.

1 *Ud for hver af posterne 7 og 8 et + i marginen.*

D e i g n e n.

1. Breffve ... jngen.
2. Almysse korn som effterfølger: J Alminde ... 1½ pd. byg. J Opager ... 1½ pd. byg.
3. Klockersckepper. 1 skp. aff hver mand i sognet, som er 2 pd. byg.
4. Michelmysse mad faar deignen effter effnen.
5. Ager ock eng som effterfølger: Kircke tofften ... 10 skp. ld. Raffn ager ... 2 skp. ld. Huuſtofften ... 5 skp. ld. I Ny *marck* en ager ... 4 skp. ld. En anden ager der hoß ... 2 skp. ld. En liden ager der hoß ... 1 skp. ld.
6. Eng. Ved Kircketofften ... 1 leß. Ende ved Huuſtofften ... 1 leß. J jndtechten synden Asckøe ... 5 leß.
7. Frakommit nogit almysse korn i Alminde.

Rhyde sogn

K i r c k e n.

1. Breffve - 7 pergementß breffve.
 - (1.) lyder om det godß, som hr. Jffver Kiølle gaff till Rhyde kircke, udgiffvit paa Laalandß landſting aff Oluff Giøe 1458.
 - (2.) Er it dombreff, som stadfester landſtingsvidnet, udgiffvet 1458.
 - (3.) Er it tingßvidne paa *forbemeldte* godß, dat: 1458.
 - (4.) Er it dombreff, lydende at hr. Hansiß breffve bleffve giort døde ock machtißløße, dat: 1459.
 - (5.) Er kong Christians stadfestelse paa *forbemeldte* breff ock godß, dat: 1458.
 - (6.) Er it lauheffdz breff paa kirkenß jord ock eyedomb, udgiffvit aff Synderherritz ting; anno 1491.
 - (7.) Er it tingßvidne, lyder om it stycke jord, ligger i Nybølle Møllemarck, som kaldiß Tørne ager, at den hør med rette til kircken, 1480.
2. Landgilde som effterfølger ... 3 pd. byg. En gaard i Høyerby, der Løgit iboer, sckylde ... 2 pd. byg. Jørgen Sckomager i Taarby ... 1 pd. byg.
3. Øde jord. En ager i Tveden 2 skp. land, sckylde ... 6 ß. En

- ager i Nybølle Mølle *marck*, kaldt Tørne ager, sckylde ... 9 ß, alle² 3 agre, ock er samme ager ... 5 skp. land. En ager i Langager ved Loliß eg – 1½ skp. land. |12r| En ager i Rhyde Vestre toffter ... 2 skp. land.
4. Sckouff. Kircken haffver en skøn sckouff strax østen Sckanderß lund, som kaldt Kircke sckouffven.
 5. Frakommit. Jntet.

P r æ s t e n .

1. Breffve ... 2 breffve. Det første er en bispiß domb, at den tiende, som falder paa Knudß bierg i Lande kircke sognefang, paa Rhyde sognemændß jord ock grund till deriß gaarde, skal sognepræsten i Rhyde *annamme*, dat: 1470. Det andet er paa præstenß elle haffve, nordvest fra præstegaarden.
2. Landgilde ... Jntet.
3. Almysse korn som effterfølger i Nybølle ... 11 td. 1 skp. byg. J Rhyde ... 1 pd. ock 1 skp. byg.
4. Ager, eng ock sckouff. En ager i Stubager ... 6 skp. ld. En ager i Langager ... 34 skp. ld. Vester Jernhatth ... 9 skp. ld. Øster Jernhatth ... 11 skp. ld. Aßge ager ... 8 skp. ld. J Mølle *marck*: Mølle ager ... 14 skp. ld. En liden ager vesten den ... 1 skp. ld. En ager ved liddet ... 4 skp. ld. 2 stycker i Klympe ager ... 5 skp. ld. Tyllonß³ ager ... 6 skp. ld. ⁴Østen høyen it stycke, Norden høyen it stycke⁴ ... 8 skp. ld. Sule stente ager, som kaldt Hyldingß tofft ... 12 skp. ld. Høyß led ... 1 skp. ld. En ager i Synder Torby *marck* ... 1 skp. ld. En ager i Synder Torby tofften ... 1½ skp. ld. I M a a m a r c k: En hyde ager imod Torby gade – 4 skp. ld. En ager øster grøn veyen ... 2 skp. ld. En ager vesten grøn veyen ... 2 skp. ld. En ager vesten den ... 1 skp. ld. En ager vesten den, kaldt Erte ager ... 4 skp. ld. Kierling steenß ager ... 5 skp. ld. Lille Erte ager ... 1 skp. ld. Preste vengit norden Rhyde ... 1 pd. land.

2 *Der er rettet i ordet, som muligvis skal læses eller.*

3 R: Tyllous.

4-4 *Disse to stykker sammenholdes i listen med en klamme, der angiver, at de tilsammen udgør 8 skp. land.*

5. Eng. J Stubager ... 1 leß. Enghaffven ved præstegaarden ... 10 leß.
6. Sckouff ock oldengield haffver præsten frie paa Torby ock Rhyde sckouff. (Læst paa Synder herritz ting i Laal: 11. novemberis 1617⁵).
7. Michelmysse mad faar præsten effter effnen.
8. Decimantes ... 40.
9. Inventarium. - Jt stue bord.
10. Frakommit. Er all den rente, tiende ock almysse korn frakommit, som gick til forn aff Gammellgaard, som Erick Grubbe haffver.
11. Brysthølden er denne præst. Er derfor begierrendið at maa nyde forbemeldte Præstevenge, som bleff intagit 16 aar siden aff kronens fang, fordi hver tredje aar haffver hand ingen udlegge.

| 12v | Deignen.

1. Breffve – jngen.
2. Almysse korn som effterfølger ... 3 pd. ock 3 skp. byg. Aff Rhyde ... 17 skp. byg. Aff Torby ... 2 pd. ock 10 skp. byg.
3. Klocker sckepper ... 40 skp. byg.
4. Ager ock eng, som effterfølger: Kierling steenß ager i M a m a r c k ... 4 skp. ld. Klue steenß ager⁶ ... 1 skp. land. En ager neden høyen i M ø l l e m a r c k ... 6 skp. land. Klimpe ager ... 4 skp. ld. Krogh brød ... 1 skp. ld. Høytz leyd ... 1 skp. ld. Sckouff vengit ... 1 pd. land.
5. Eng. Kierlingsteenß eng ... 2 leß.
6. Sckouff oc oldengield haffver deignen frie paa Torby ock Rhyde sckouff.
7. Michelmysse mad faar deignen effter effnen.
8. Frakommit ... intet.
9. Brysthølden for ager ock eng. Er derfor begierrendið at maa nyde forb. Sckouffvenge, som ock bleff indtaget for 16 aar.

5 Denne marginalnote findes ikke hos R.

6 R: Kluestub ager.

Søllested sogn

K i r c k e n.

1. Breffve - 2 pergementß breffve.
 - (1.) Er it tingßvidne, lydendiß at det stycke jord, som kaldiß Moerstijß ager, ock den eng, som ligger i Bede kier, hör til Syllested kircke. 1482.
 - (2.) Er it tingßvidne, lydende at 12 mænd haffver sorit *forbemeldte* Moerstiß ager ock eng till *bemeldte* Syllested, dat. 1551, hvilcken jord ock eng er kommen fra⁷ kircken uden al dom ock rettergang.
2. Landgilde som effterfølger ... 4 pd. ock 3 skp. byg. Knud Buck i Troelseby ... 3 td. byg. Peder Strange i Høyerby ... 3 td. byg. Hanß Jensen ibd. ... 2 pd. byg. Hanß Nielssen ibd. ... ¹/₂ pd. byg.
3. Øde jord oc eng. Kircketofften ... 3 skp. ld. ock sckylder ... 3 skp. byg. En ager kaldiß Noerstieß⁸ ager ... 3 skp. land.
4. Eng. En liden eng i Bede kier. En anden liden eng nordost fra tinget, som Hanß Jensen haffver, sckylder ... 4 alb.
5. Almysse korn - intet.
6. Frakommit som effterfølger: Haffver Lauritz Nielsen i Høyerby, Erick Grubbiß tienere, en ager fra kircken, som kaldiß Moerstijßager, endog 12 dannemænd haffver sagt hannem den fra. Ock giffver kircken der intet aff. Haffver Raßmuß Løgit i Høyerby en eng liggende udi Bede kier fra kircken till sin bondegaard⁹, ock giffver kircken der intet aff, ock er hannem aff *forbemeldte* 12 mænd frasagd.

|13r|

P r æ s t e n.

1. Breffve - ingen.
2. Landgilde - intet.
3. Almysse korn i Høyerby ... 5 pd. byg.
4. Ager, eng ock sckouff som effterfølger: Huußstofften ... 1 pd. land. Herbag ager ... 1 pund land. Salager ... 1 pund land. Tørne ager ... 18 skp. land. Kircke veyen ... 6 skp. land.

7 fra *mangler hos R.*

8 R: Moerstiis.

9 R: Gaard.

- Hirße land ... 4 skp. land. Sकेppe land ... 1 skp. land. Klocketofften ... 2 skp. land. Ørscker ... 1/2 pd. land. Dore kier ... 2 skp. land. Voitz holt ... 8 skp. land. En liden ager ved præstegaarden ... 1 skp. land. Tørniß ager ... 8 skp. land.
5. Eng som efterfølger: ... 15 leß. Ørsckerit 2 smaa enge ... 1 leß. Høyeß land 3 smaa enge ... 4 leß. Gede enge som ere 2 ... 8 leß. Hoß Avild eng ... 1 leß. Dybelß enge 2 smaa ... 1 leß.
 6. Michelmysse mad, faar præsten mad.
 7. Decimantes ... 40.
 8. Inventarium, som effterfølger: Jt langt stue bord med bencke derhoß. En flescke olden.
 9. Frakommit - jntet.

D e i g n e n .

1. Breffve ... ingen.
2. Almysse korn som effterfølger: ... 1 1/2 pd. 7 skp. byg. J Troelseby ... 15 skp. byg. J Syllested ... 22 skp. byg. Aff Syllested gaard ... 1 td. byg.
3. Klocker sकेppe ... 40 skp. byg.
4. Ager, eng ock sकेuff som effterfølger: Huuðtoften ... 3 skp. land. 1 ager ved liddit ... 3 skp. land. Krabelßkier ager ... 2 skp. land. Lille Herbag ... 2 skp. land. Store Herbag ... 6 skp. land. Store Beckß ager ... 6 skp. land. Lille Beckß ager ... 2 skp. land. Summa ... 1 pd. land.
5. Eng – ingen.
- |13v| 6. Inventarium – intet.
7. Sकेuff ock oldengield som effterfølger: Haffver sogne præsten ock deignen nogen sकेuff frie paa Syllested sकेuff, dißligiste ocksaa frie olden till deriß svjn. (Læst paa Synderherritz ting i Laaland d. 6. septembris 1677)¹.
8. Michelmysse mad, faar deignen en liden mad.
9. Brysthølden. Denne deign er megit brøsthølden for eng ock jord, ock at almuen en part er hannem u-villige at giffve hannem sin michelmysse mad.

1 *Marginalnoten mangler hos R.*

Stockemarcke sogn

K i r c k e n.

Kircken haffver ingen breffve, landgilde, almyste korn, jord, eng eller nogen viß rente udi nogen maade, uden alleniste jorde ferd, eller siele gaffve, udi saadanne maade som effterfølger: At naar nogen bosiddende mand eller hans hustru affdøer, da skall kircken ock præsten haffve en koe till jordeferd. Men boer de paa en half feste, da skall de icke giffve mere end 3 mk. danscke till kircken ock præsten.

Almyste korn haffver icke kircken, menß fattige udi sognet haffve 4 pd. ock 2¹/₂ skp. byg som hereffterfølger: Aff Skouffhusene ... 1 pd. ock 4 skp. byg. Aff Ulle holt ... 6 skp. byg. Aff Brickorpe ... 14 skp. byg. Aff Øreby ... 6 skp. byg. Aff Salt vjg 44¹/₂ skp. byg, er ... 44¹/₂ skp. byg.

P r æ s t e n.

1. Breffve – 4 pergementß ock 3 papirß breffve.

- (1.) Er it sckiøde breff som Juan Jpsen i Rogehaffve sckiødte fra sig ock alle sine arffvinger de tvende gaarde, som kaldiß Taagerudßgaarde², till gudß tieniste eller capellans belønning udi ³- Stockemarcke, udgiffvit anno 1461,
- (2.) hvilcket forskreffvit godß³ hr. Lauritz Brimß sogne præst i Stockemarcke annammede ock fremdeliß sckiødte till gudßtieniste ut supra, hviß sckiøde breff er giffvit 1477.
- (3.) Er konning Christians stadfestelse paa *forbemeldte* ock⁴ tvende sckiødebreff, dat: 1462.
- (4.) Er it papirß breff, udi hvilcket dronning Dorothea stadfester *forbemeldte* tvende breffve, udgiffvit anno 1486.
- (5.) Er kong Hansiß, udi hvilcket hand stadfester *forbemeldte* sckiøde breff, konge breff ock dronning breff, dat: anno 1498.
- (6.) Er kong Fredrichß den anden, som stadfester præsten at

2 R: Togerugsgaarde.

3-3 R: Stokkemark: udgivet a^o 1461. Hvilket forskrevne gods.

4 R: *forte* Kiøb og.

skulle nyde ock beholde it stycke jord udi Lille Vong, som kaldiß Præstefiere, dat: 1563.

- (7.) Er it tingßvidne, lydende, at det gierde mellem Tømme tofft ock Tømme tange sckal staa mit i mosen, dat: 1550.
2. Landgilde, som effterfølger, till capellansß belønning aff de tvende gaarde i Togerud. Aff Hanß Clausønß gaard 1 otting smør, penge ... 4 ß grot. Aff det gaardßsæde der hoß ... 3 mk. danscke.
 3. Almÿsse korn som effterfølger ... 7¹/₂ pd. 8 skp. byg. |14r| Aff Stockemarcke by ... 4¹/₂ pd. ock 1 td. byg. Aff Kienne-marcke ... 2 pd. 1 skp. byg. Aff Abed ... 1 pd. 1 skp. byg.
 4. Ager, eng ock sckouff. En øde jord i Lille Vong 6 skp. land, som præster giffver aff till sckyld ... 15 ß. Præste fiere i Lille Vong ... 1 pd. land. Præste fiere i Attoft ... 20 skp. land. Præste fiere i Nørre marck ... 20 skp. land. Tømme tange ... 1¹/₂ pd. land. Summa ... 4 pd. ock 10 skp. land.
 5. Eng som effterfølger ... 17 leß. J Tømme tange ... 12 leß. J Nørre marck ... 3 leß. J Lille Vong ... 2 leß.
 6. Michelmÿsse mad. Præsten faar penge for sin mad, i en summa ... 6 mk. 4 ß.
 7. Decimantes ... 135.
 8. Inventarium. Er dette effterfølgende: 1 brygge kedel paa ... 4 td. Jt ølkar paa ... 12 td. Jt andet ølkar paa ... 8 td. 1 qvern. 1 ruste tru. Item 6 kiør. Item 12 faar. Item 12 søer ock 1 orne. Jt langt stuebord. En folde stoell. 2 træ senge. 1 ploug med jernfang foruden heste. 1 harre.
 9. Sckouff ock oldengield. Haffver præsten frie sckouff ock olden till sine svin. Item Syndre Elle haffve i Lille Vong.
 10. Frakommit ... intet.

Capellans belønning.

Er gandscke ringe: Huußstofften ... 7 skp. land. Eng ... 4 leß. Item ... 1 otting smør. Item ... 3 mk. Item aff sogne præsten ... 6 mk. Giffver capellanen aff *forbemeldte* jord ock eng hvert aar 1 mk. til bymændene⁵, udj hvilket hand begier at maatte sckaaniß.

5 R: Bønderne.

Deignen.

1. Breffve ... Jngen.
2. Almysse korn i Blandß ... 1½ pd. ock 1 skp. byg, i Kiellenæsß ... 1½ pd. ock 9 skp. byg.
3. Klocker scejper. Er 1 skp. aff hver mand, som er offver alt in summa ... 5½ pd. ock 3 skp. byg⁶.
4. Michelmysse mad ock korsemad: faar deignen udi dette sogn sin mad, efftersom sognemændene formaa.
- [14v] 5. Ager, eng ock sckouff. Deigne vengit i Attofft ... 12 skp. land. Tofften ... 6 skp. land. Sckouvengit ... 10 skp. land.
6. Eng ... 3 leß.
7. Sckouff ock oldengield haffver deignen hertill hafft frie.
8. Inventarium ... intet.
9. Frakommit ... jntet. Haffver deignen en halff øde feste, som er ved 30 skp. land, ock giffver deraff aarligen lige saa megit, som de andre bønder giffve aff halffve fester.
10. Brysthouden. Er denne deign begierendiß at maatte nyde *forbemeldte* øde halffve feste till deigne gaarden ock giffve landgilde deraff her effter som tilforn. Ock at hand maa nyde *forbemeldte* Sckouffvenge, som er indtaget aff fellitz marck.

Vesterborg sogn

Kircken.

1. Breffve – ingen, men findiß dette efftersckreffne⁷ i kirckebo-gen ord fra ord: Dette er jord som er giffven till Vesterborg kircke: *Primo*. En jord [*overstreget*: som er giffven till] hoß kircken 3 skp. land ock 1 leß eng, ock gaar deraff 4 modii hordei. *Item* ibd. – 3 skp. land, ⁸-Hans Rød haffver⁸ for – 3 mod. hordei. *Item* 5 skp. land i Vedby marck, Peder Bleg haffver, ock sckouff, deraff gaar – 6 modii hordei. *Item* 5 skp. land i Vestre Langesøe marck, Michel Koder haffver, deraff gaar – 4 modii hordei. *Item* 6 skp. land, ligger ud med Kircke stredet, Niels Pedersen haffver, deraff gaar – 7 modii

6 R: 6 Pd 3 skp. byg.

7 R: efterfølgende.

8-8 mangler hos R.

hordei. Att denne jord er sat for landgilde⁹, som forskreffvit staar, haffver offverværet prior i Halffsted, velbyrdig mand Jep Jensen, høffvitzmand paa Raffnsborg, hr. Svend, præst ibd., med alle sognemænds samtycke. Anno 1430. Marine Ottis cum Laurentio Smid dederunt ad mensam sacerdotis in Vesterborg en tofft i Vesterborg, vocatur Tockerud. Anno 1431. Anderß Affminsen¹ dedit ad altare Divæ Virginis in Vesterborg en tofft jacentem in Vidby marck, vocatur² Dux tofft, tali conditione, ut tutores ecclesiæ tenent³ unum lumen in honorem Virginis Mariæ.

2. Landgilde. Søffren⁴ Lauritzen i Langesøe giffuer aarligen kircken 2 skp. byg.
3. Almysse korn som effterfølger ... 32 skp. byg. Aff Bønmit ... 14 skp. byg. Aff Vidby ... 12 skp. byg. Aff Mageltving ... 6 skp. byg. Men bønderne dricke 2 skp. bort, naar de maale forbemeldte almysse korn sammen; det er urett.
4. Sckouff: Kircken haffver en sckouffsdeel, kaldis Kirckholm, i Nørre Vidby marck hoß Stadagerß lid.
5. Frakommit: En tofft, kaldis Tocke rud, som forskreffvit staar. Ock 6 skp. land ved Sckouffstredet i Langesøe marck, som ock kaldis Kircke strædit.

|15r|

Noerlunde sogn

Annex till Vesterborg.

K i r c k e n.

1. Breffve ... Ingen.
2. Landgilde som effterfølger ... 2 pd. byg ock 1 ß grot. Oluff Bruun i Norlunde ... 2 pd. ock 9 ß.
3. Øde jord. En ager, kaldis Hellig Kors ager ... 1 skp. ld., sckylde 1 ß. En ager, kaldis Røgelse fiere ... 1½ skp. ld., sckylde 1 ß.
4. Frakommit ... Intet.

- 9 R: Landskyld.
 1 R: Asminsen.
 2 R: vocatum.
 3 R: teneant.
 4 R: Steffen.

P r æ s t e n .

1. Breffve ... 2 pergementß breffve. Det første er it konge breff, udgiffvit aff kong Fredrich den anden, lydendiß att Vesterborg præst sckall haffve all kirckenß jord ock sckouff, undertagit den sckouff, som kaldiß Kircke holm, ock sckall haffve alle alminder, som er till Vesterborg by, dat: 1570.

Det andet er it tingßvidne aff Nørre herritz ting, lydendiß at den gaard, som Nielß Jyde i boede i Norlunde, som nu Arild Kruse i boer, er den rette præstegaard till Norlunde sogn, dateret 1538.

2. Landgilde ... Intet.
3. Almysse korn som effterfølger ... 2¹/₂ pd. 7 skp. byg. Udi Norlunde ... 14 skp. byg. I Vesterborg by ... 26 skp. byg⁶. J Sckouffhusene ... 22 skp. byg. J Vidby ock Bønnet ... 5 skp. byg.
4. Michelmysse mad. Præsten faar aff hver mand for sin mad 4¹/₂ alb:⁷.
5. Ager, eng ock sckouff. J Nordlunde *marck* Elinæ agre⁸, ere 2 ... 4 skp. ld. Hvide agre, ere 3 ... 6 skp. ld. Sand agre, ere 2 ... 3 skp. ld. Stijß agre, ere 3 ... 4 skp. ld. Vester mose ager ... 2 skp. ld. Jgelundß ager ... 2 skp. ld. Albritz spield ... 2 skp. ld.
6. Eng i Norlunde *marcke*: En eng kaldiß Præste eng ... 4 leß. En liden eng ved Jgelundß ager ... 1 leß.
I Vesterborg *marck* j K i r c k e m a r c k e n: Vor Frue jord ... 3 skp. ld. S. Nicolai jord ... 2 skp. ld. Blusse jorden ... 6 skp. ld. Lange Alminding ... 2 skp. ld. Brede Alminding ... 2 skp. ld. Sckouffstrede Alminding ... 2 skp. ld.
I V e s t r e *marck*: Grimß beck ... 1 skp. ld. Sø stycket⁹ i Vidby *marck* ... 6 skp. ld. |15v| 2 agre ved Kircke sckouffven ... 3 skp. ld. Bagne linde 2 smaa agre ... 1 skp. ld. J Lange søe *marck* 2 agre ... 3 skp. ld. I Vestre Lange søe ... 1 skp. ld.
Eng i V e s t r e *marck*: Konningßdam ... 2 leß. Blumgaardß

6 Tallet muligvis rettet. R: 23 skp. byg.

7 R: 5 alb.

8 R: Flinte agre.

9 R: Søe-strædet.

- mose ... 3¹/₂ leß. Grimß beck ... 1/2 leß. Sølten ... 1 leß. J K i r c k e *marck*: En eng ved Vor Frue jord ... 1 leß. Krin-gell drett¹ ... 1 leß. Bøghe haffven ... 1 leß.
7. Sckouff. Som er nogen smaa rudh, ellesckouff, krat, ock nogen egesckouff.
 8. Oldengield. Haffver præsten her till hafft frie olden till sine svjn paa Vesterborg sckouffve ock andre omliggende sckouffve.
 9. Decimantes i begge sogner ... 76.
 10. Inventarium ... Intet.
 11. Frakommit som effterfølger: Den præstegaard i Norlunde, som Arild Kruse i boer ock giffver landgildet till Halffsted closter, som *bemeldte* breff indeholder; ock præsten haffver icke uden kircke jorden till den præstegaard, hand i boer.
 12. Brysthouden er denne præst till sin præstegaard for ager ock eng, thi all den jord ock eng, hand haffver i Vesterborg fang, hør Vesterborg kircke till, saa at hand haffver icke præstegaardß jord uden 23 skp. land. Er derfor begierendis den annex præstegaard i Norlunde, som Arild Kruse i boer, om mue- ligt er.

D e i g n e n.

1. Breffve ... Ingen.
2. Landgilde som effterfølger ... 1/2 pund. Peder Jpsen i Nor- lunde haffver en deigne jord, sckylde ... 1/2 pd. byg.
3. Almysse korn som effterfølger: J Norlunde ... 14 skp. byg. J Langesøe ... 13 skp. byg.
4. Klocker sckepper, faar deignen 1 skp. byg aff hver mand udi begge sogner, som er ... 3 pd. ock 4 skp. byg².
5. Michelmysse mad, faar deignen sin mad om julen i Vesterborg sogn, ock 1/2 ß aff hver mand i *samme* sogn. Men i Norlunde faar han for sin mad 1 1/2 ß aff hver mand.
6. Ager, eng ock sckouff. En ager ... 2 skp. ld.
7. Eng ... 1 leß.

1 R: Krungel Drett.

2 R: 4 Pd. – 4 skp. byg.

8. Sckouff. En liden elle lund i Aa mose³, ock haffver hielp till sin jldebrand paa kronens fang.
9. Oldengield, haffver deignen her till hafft frie olden paa om-liggende sckoffve till sine svjn.
10. Frakommit. Er denne deigne bolig udi Norlunde, som Peder Jpsen haffver, ock vill icke vjse samme deigne boligß jord fra sig.
- |16r| 11. Brystholden er denne deign till sin deignebolig for ager ock eng, som forskreffvit staar. At hand derfor maatte bekomme *forbemeldte* Norlunde deigne boligß jord till den bolig, hand i boer, er hand begierendiß.

Sckoufflengē sogn

K i r c k e n.

1. Breffve ... It pergementß breff ock 1 papirß breff. Det første er it pergementß breff, lydendiß at dom prousten med Nørre herritz proust dømmer den jord, som ligger i Torpe *marck*, ock den eng, som kaldiß Snauilß mad, at bliffve till Sckoufflengē kircke. 1433.
Det andet er it dronning breff paa papir, udgiffvit aff dronning Dorothea, lydendiß at *forbemeldte* jord sckall byggiß ock forbedriß ock bliffve till Sckoufflengē kircke, dat: anno 1484.
2. Landgilde som effterfølger ... 1^{1/2} pd. ock 4 skp. byg. Jens Klincker i Sckoufflengē ... 16 skp. byg.
3. Øde jord ock eng. En øde jord i Torpe *marck* som effterfølger, sckylder ... 1 pd. byg ock 2 mk. vox. Jt stycke jord ved Torpe østre lid ... 30 skp. land. Jt lidet stycke synden i Torpe by, som er den rette bygge sted ... 2 skp. ld.
4. Eng som kaldiß Snauilß mad, synden enden ved *forbemeldte* ... 30 skp. ld. 5 leß. Vor Frue ager ved Ullersløff liung ... 6 skp. land, hvilcken ager deignen haffver, sckylder ... 4 ß. Kirckeverjen: ⁴En liden ager vesten Lange tørne ... 1 skp. ld. En ager i Nøtting ... 2 skp. ld. En liden eng ved Kircke boel

3 Vist rettet fra Ra mose; R: Aa-Moese.

4-4 Omgivet af klammer, der angiver, at kirkeværgen skylder 4 ß af disse arealer. R har: 1 Læs.

... $\frac{1}{2}$ leß⁴, sckylder 4 ß. ⁵En ager kaldiß Kirckebroer ager ... 4 skp. ld., som Jenß Klincker haffver, sckylder ... 4 ß⁵.

5. Frakommit. Er der tviffvell paa⁶, at den jord i Torpe *marck* er jo nogen stycker jord ock eng frakommit.

Præsten.

1. Breffve ... Ingen; men findiß nogit indskreffvit i kirkebogen som effterfølger. Disse effterskreffne godß ock gaarde haffve ligget till Sckoufflengge præstebord med all sckouff ock *marck*, som her effterfølger, u-ildet ock u-paaklagit aff nogen mand udi halfftedje hundrede aar ock mere.
2. Landgilde som effterfølger ... $8\frac{1}{2}$ pd. byg. Haffre ... 13 td. arre. Penge ... 1 ß grot. Matthiß Bruun i Gurreby sckylder 1 pd. byg ock 18 skp. arre aff en øde jord, som ligger i Høyerby fang till Sckoufflengge præstebord ved $1\frac{1}{2}$ pd. land, sckylder ... $\frac{1}{2}$ pd. byg. Hanß Steffensen i Gurreby ... 2 pd. byg ock arre 18 skp. Peder Bonde i Ullersløff ... $2\frac{1}{2}$ pd. byg ock arre 18 skp., rug 2 skp., ock sckall *forbemeldte* tienere giøre arbeide till præstegaarden. |16v| En gaard i Letzøe⁷ udi Vestensckouff sogn, som Hanß Sckotte nu⁸ i boer ... $\frac{1}{2}$ pd. byg ock en god sneß aall till præstebordet. En øde gaard i Sckoufflengge, sckylder 1 pd. byg, 12 skp. arre, penge 1 ß grot. En øde jord i Nørre herrit, ligger i Bircketß *marck*, sckylder 1 pd. byg. Ock sckall sognepæsten aff Sckoufflengge selff brugt sckouffven, som ligger till samme jord, ock jngen anden; ock selff beholde ock nyde samme jordfestning med alle gaardßfestninger. Dette *forbemeldte* findiß indskreffvit i kirkebogen.
3. Herligheden haffver præsten haftt aff arildßtid paa *forbemeldte* tienere ock øde jorde.
4. Almÿsse korn som effterfølger ... $3\frac{1}{2}$ pd. ock 4 skp. byg. Aff Sckoufflengge by ... 1 pd. ock 2 skp. byg. Aff Gurreby ... 5 td. byg. Aff Volßhaffve ... 5 td. ock 2 skp. byg. Aff

5-5 mangler hos R.

6 R: ingen Tvivl paa.

7 R: Lessøe.

8 nu *udeladt* hos R.

- Torpe mænd haffver præsten for all sin korntiende ... $3\frac{1}{2}$ pd. byg.
5. Ager, eng ock sckouff som effterfølger: 2 agre ved Hvide torß *marck* ... 18 skp. land. Langager ... $1\frac{1}{2}$ pd. land. Smørholmin ... 10 skp. land. Huußstofften ... 1 pd. land. Vengit hoß gaden ... 6 skp. land. Jt andit stycke hoß vengid ... 2 skp. land. Nørre venge ... $\frac{1}{2}$ pd. land. Summa ... $4\frac{1}{2}$ pd. land.
 6. Eng som effterfølger ... 13 leß. Kroge eng ... 6 leß. Elle kierß eng ... 3 leß. Mølle eng ... 1 leß. Kircke eng ... 2 leß. Tornbyholmß eng ... 1 leß.
 7. Michelmysse mad, faar præsten mad.
 8. Sckouff ock oldengield haffver præsten her till hafft frie.
 9. Decimantes ... i Sckouffleng ... 23, i Gurreby ... 18.
 10. Inventarium ... Intet.
 11. Frakommit. Præsten faar ingen Michelmysse mad eller almysse korn aff Torpe mænd. Er ock en liden sckouffßdeel, som kaldiß Nørre riß, frakommit.
 12. Brysthouden. Er denne præst begierendiß at maa nyde det ny venge, som lehnß manden unte hannem at tage ind (for sin trang sckuld) aff offverdrifften, som er it halff punde land, hvilcket nu er aff 12⁹ mænd udsagdt. Sammelediß begierer at maa bruge den *forbemeldte* ødegaardß jord ock tillegge udi Sckouffleng, som nu haffver nogen tid lang staat øde ock ufestet.

|18r|

Gurreby sogn

Annex till Sckouffleng.

K i r c k e n.

1. Breffve. 4 gamle pergementß breffve, ock 2 ny, som stadfeste de gamle, som effterfølger: Det første er it sckiøde breff, som Gregerß Juull paa Langeland udgaff ock sckiødte fra sig ock alle sine arffvinger 1 gaard liggende i Tillitze, till Gurreby kircke, dateret anno 1514.
Det andet er ock paa *forbemeldte* gaard, lydendiß, at Gregerß

Juull vill være kircke verjiß fulde frie hiemmell paa samme gaard, som sckylde ... 1 pund byg ock 3 ß grot ock jt giesterie. Det tredje er it kongebreff, udi huilcket kong Fredrich den første aff det naffn stadfester *forbemeldte* sckiøde ock hiemmelßbreff, dat: 1531.

Item de 2 ny pergementß breff. Det ene er it tingßvidne; det andet en copie aff *forbemeldte* konge breff, som ere tagne aff Synder herridtz ting till en viß forvaring, at vide hvad de gamle breffve indeholde, fordi de ere megit forderffvede.

2. Landgilde, som effterfølger ... 5 pd. byg ock 4 skp. En gaard i Tillitze, som Hans Høye iboer, sckylde ... 1 pd. byg ock 3 ß grot. En gaard i Volßhaffve, Simon Hvid i boer, sckylde ... 7 td. byg ock 2 skp. Peder Olsen i Gurreby sckylde ... 7 td. byg ock 2 skp. Niels Black i Gurreby sckylde aff en øde jord.
3. Øde jord som effterfølger ... $\frac{1}{2}$ pd. byg. Gade ager ... 6 skp. ld. Komliß ager ... 8 skp. ld. Store Bryndtz ager ... 10 skp. ld.
4. Frakommit. Nogit findiß udi den gamle kirkebog, der skulle værit frakommit, men det er noget u-læseligt.

D e i g n e n.

1. Breffve ... Ingen.
2. Almysse korn som effterfølger ... 4 pd. ock 2 skp. byg J Sckoufflenge ... $1\frac{1}{2}$ pd. ock 8 skp. byg. J Gurreby ... $1\frac{1}{2}$ pd. byg. I Torpe ... 3 td. byg.
3. Klocker scepper. En skp. aff hver mand i begge sogner, er 41 skp.
4. Ager ock eng som effterfølger: I G u r r e b y m a r c k: En tofft i Gade agre ... 6 skp. land. En ager kaldiß Sckiold ... 2 skp. land. Høyß ager ... 2 skp. land I S c k o u f f l e n g e m a r c k: Tørne ager ... 4 skp. land. Sole tofften 4 stycker ... 9 skp. ld. Hylde spield ... 2 skp. ld. Mule bierg ... $1\frac{1}{2}$ skp. ld. |18v| Ved Jep Iydiß høy ... 1 skp. ld. Tofften till deigne gaarden ... 7 skp. ld. Lang ager ... 2 skp. ld. 2 smaa hyde agre ... 3 skp. ld.
5. Eng ... Ingen.
6. Sckouff ock oldengield haffver deignen hafft her till frie.

7. Michelmysse mad faar deignen efter sogne mændeniß formue.
8. Frakommit: En klocker skp. aff hver mand, som giffver hannem almysse korn udi Gurreby, som ere sex. Ock en michelmysse mad aff hver mand i Torpe.
9. Brysthouden er denne deign for eng, thi at hand haffver ingen eng.

I n s u m m a.

Er it gemeenligt klagemaal aff deignene her udi herridet, at de kunde icke bekomme deriß *provente* aff en part aff deriß sognemænd, førend de tingkalder ock deeler dennem den aff med loudag ock vurdering, hvilcket er stoer urett.

Dißligiste beklage præsterne her udi herridet, at de kunde icke faae deriß michelmysse mad aff somme bønder effter gammel vijß, saa tilbørligen som dennem burde at haffve, ock som deriß formænd haffve faat; men faae icke uden $\frac{1}{2}$ mad, der som dennem burde at haffve en heel mad, ock somme stedß faar de icke uden en tredje part der aff. Item. Mange bønder igienholde almysse korn aff deriß øde gaarde, eller jorde, thi at hver øde gaard eller jord, som giffver biscopß tiende, den bør ock att giffve almysse korn, som de giorde i gammel tid. Jenß Raßmuseu, sogne præst i Vestenscouff ock proust udj Synder herridt, bestaar *forbemeldte* jordebog at være effter herritz præsterniß ock deigneneß egen handschrift sammen-schreffven, *ultimo novembris anno 1571.*

(fortsat fra omslagets 2. side)

LENSREGNSKABER OG LENSJORDEBØGER

Silkeborg lens jordebog 1586. Ved Poul Rasmussen. 1964. 18,00 kr. (12,00 kr.).

ADELIGE JORDEBØGER

Jacob Ulfeldts jordebog 1588. Ved Svend Gissel. 1964. 15,00 kr. (10,00 kr.).
Skiftet efter rigsråd Eske Brock 1626. Ved C. Rise Hansen. 1965. 21,00 kr. (14,00 kr.).

ÆLDRE DANSKE KIRKEBØGER

Levnedsløb i Sørbymagle og Kirkerup kirkebøger 1646–1731. Ved Ole Højrup. 1963–68. 30,00 kr. (20,00 kr.).

PRÆSTEINDBERETNINGER

Præsteindberetninger om fæstegodset m. v. i Vendelbo stift 1568 og 1599. Ved C. Rise Hansen. 1964. 24,00 kr. (16,00 kr.).

Præsteindberetninger til Ole Worm 1623–39. Ved Frank Jørgensen. Under udarbejdelse.

Lolland-falsterske herredsbøger, decimantlister m. v. fra tiden efter reformationen. Ved Troels Dahlerup, Carl Engelsen og Chr. Lisse. Hefte 1. 1971. 10,50 kr. (7,00 kr.).

LANDSTINGENES SKØDE- OG PANTEBØGER

Viborg landstings skøde- og pantebøger I. 1624–37. Ved Jens Holmgaard. 1970. 48,00 kr. (32,00 kr.). II. 1645–52. Ved Poul Rasmussen. Under udsendelse i hæfter á 9 kr. (6 kr.).

LANDBOHISTORISKE SKRIFTER

1. Gunnar Olsen: Hovedgård og bondegård. Studier over stordriftens udvikling i Danmark i tiden 1525–1774. 1957. 35,00 kr. (23,00 kr.). Udsolgt.
2. C. Rise Hansen: Hoveriet på Ringsted Kloster 1570–1620. 1968. 40,00 kr. (30,00 kr.).
3. Svend Gissel: Landgilde og udsæd på Sjælland i de store mageskifters tidsalder. Retrospektive studier i landbo- og bebyggelsehistorie. 1968. 50,00 kr. (35,00 kr.).
4. Landbohistoriske studier tilegnet Fridlev Skrubbeltrang på halvfjerdsårsdagen. 1970. 75,00 kr. (58,50 kr.).

Fæstebonde i Nørre Tulstrup Christen Andersens dagbog 1786–1797. Ved Jens Holmgaard. 1969. 32,00 kr. (24,00 kr.).

BOL OG BY

Meddelelser fra Landbohistorisk Selskab. Under redaktion af Jens Holmgaard.

1. Gunnar Olsen: Præsteindberetninger. 1956. 4,50 kr. (3 kr.). Udsolgt.
2. Poul Rasmussen: De regelbundne landskifter. 1962. 9,00 kr. (6 kr.).
3. Jens Holmgaard: Indberetninger om kornavlén i Danmark. 1778. 1962. 18,75 kr. (12,50 kr.).
4. Troels Dahlerup, C. Rise Hansen, Poul Meyer, Holger Rasmussen og John Kousgård Sørensen: Tingbogsstudier. 1963. 10,50 kr. (7 kr.).
5. Svend Gissel, Knud Prange, Holger Rasmussen og Ole Widding: Landbohistoriske afhandlinger. 1964. 12,50 kr. (9 kr.).
6. Knud Prange: Dagbog over avlingen til Vær præstegård 1771–80. Under udgivelse.